

Badanie subiektywnych ocen, potrzeb i preferencji
mieszkańców oraz ocena i analiza jakości usług
publicznych na terenie Związku Celowego Gmin MG-6
w zakresie edukacji, kultury, spraw społecznych
i transportu publicznego

Raport cząstkowy – Gmina Santok

Projekt realizowany przez Związek Celowy Gmin MG-6 z siedzibą w Gorzowie Wlkp.

ul. Sikorskiego 3-4

66-400 Gorzów Wlkp.

Biuro Związku Celowego Gmin MG-6

Gorzów Wlkp., ul. Warszawska 6

tel.: 95 733 04 93/94, fax: 95 733 04 95

e-mail: zcg-mg6@wp.pl, zcg-img6@o2.pl

<http://www.zcg.net.pl>

Opracowanie merytoryczne

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

43-400 Cieszyn, ul. Zamkowa 3a/1

tel./fax: +48 33 851 44 81

www.deltapartner.org.pl

Gorzów Wielkopolski – Cieszyn – 2013

Projekt „Profesjonalizacja usług publicznych na terenie Związku Celowego Gmin MG-6 – poprzez diagnozę potrzeb społecznych i doskonalenie kompetencji kadr” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna.

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
ROZWOJU
REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Spis treści

Streszczenie	5
1. Wprowadzenie.....	7
1.1. Ogólne założenia projektu, kontekst badania	7
1.2. Zakres terytorialny i tematyczny badania	8
1.3. Zakres prowadzonych prac badawczych.....	9
1.3.1. Badanie ankietowe gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.....	9
1.3.2. Badania ankietowe uczniowie	9
1.3.3. Badanie – nauczyciele.....	10
1.3.4. Badanie ankietowe mieszkańcy	11
2. Sektor pomocy społecznej	13
2.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji badania	13
2.2. Badanie gospodarstw domowych – wyniki.....	17
2.2.1. Charakterystyka grupy docelowej.....	17
2.2.2. Ocena zadowolenia mieszkańców	19
2.2.3. Ocena potencjału kadr systemu pomocy społecznej.....	23
3. Sektor edukacji	26
3.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji zadania	26
3.2. Badanie mieszkańców	29
3.2.1. Edukacja - rodzice	29
3.2.2. Ocena pracy nauczycieli	29
3.2.3. Ocena jakości kształcenia	32
3.3. Badanie młodzież	41
3.3.1. Ocena systemu.....	41
3.3.2. Podstawa programowa.....	44
3.3.3. Oferta dodatkowa	46
3.3.4. Szczegółowa ocena	48
3.4. Badania nauczyciele	50
3.4.1. Ocena dostępu i jakości.....	50

3.4.2. Ocena współpracy MG-6	52
3.4.3. Zadowolenie z pracy	53
3.4.4. Problemy systemu	54
3.4.5. Szczegółowa ocena	56
4. Sektor kultury	58
4.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji badania	59
4.2. Badanie mieszkańców	60
4.2.1. Ocena jakości usług publicznych w kulturze.....	60
4.2.1.1. Ocena stanu technicznego infrastruktury kultury i rekreacji	62
4.2.1.2. Ocena oferty kulturalnej i jej finansowania.....	64
4.2.1.3. Ocena kadr instytucji kultury	68
4.2.1.4. Uczestnictwo w życiu kulturalnym.....	70
4.2.1.5. Potrzeby i preferencje	73
4.3. Uczniowie	75
4.3.1. Ocena jakości usług.....	75
4.3.2. Potrzeby i preferencje	77
5. Sektor transportu publicznego	81
5.1. Mieszkańcy	81
5.1.1. Ocena dostępności i jakości	81
5.1.2. Charakterystyka form korzystania	88
5.1.3. Szczegółowa ocena systemu	91
5.2. Młodzież / uczniowie	96
5.2.1. Ocena dostępności i jakości	96
5.2.2. Charakterystyka form korzystania	99
6. Spis tabel i rysunków	109

Streszczenie

Niniejszy raport został opracowany jako syntetyczne zestawienie wyników badań społecznych przeprowadzonych w ramach projektu „Badanie subiektywnych ocen, potrzeb i preferencji mieszkańców oraz ocena i analiza jakości usług publicznych na terenie Związku Celowego Gmin MG-6 w zakresie edukacji, kultury, spraw społecznych i transportu publicznego”.

Celem badania było przeprowadzenie metodą indywidualnego osobistego wywiadu kwestionariuszowego na wybranej próbie ilościowych badań postaw mieszkańców wobec usług publicznych świadczonych na terenie Związku Celowego Gmin MG-6 w obszarach kultury, edukacji, spraw społecznych i transportu publicznego. Należy wziąć pod uwagę, że w określeniu postawy ludzkie zawierają się następujące elementy (komponenty):

- komponent poznawczy – znajomość, wiedzę i świadomość odnośnie usług publicznych świadczonych na terenie ZCG MG-6 i zapotrzebowania na te usługi;
- komponent emocjonalno - oceniający – opinie, oczekiwania i oceny mieszkańców odnośnie tych usług oraz stopnia, w jakim zaspokajają one zapotrzebowanie społeczne;
- komponent behawioralny – modele uczestnictwa, modele konsumpcji usług, sposoby i zakres korzystania z usług publicznych wraz z ich uwarunkowaniami.

Badania ankietowe przeprowadzono na obszarze gmin należących do Związku Celowego Gmin MG-6: Gorzów Wielkopolski, Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn i Santok. Szczegółowy przedmiot badania obejmował:

- w obszarze edukacji:
  - badanie postaw mieszkańców (uczniów i rodziców) wobec usług edukacyjnych świadczonych na terenie ZCG MG-6;
  - badanie potrzeb i preferencji mieszkańców (uczniów oraz rodziców) w zakresie kierunków kształcenia na terenie ZCG MG-6;
  - badanie subiektywnych ocen mieszkańców ZCG MG-6 w zakresie jakości kształcenia i infrastruktury edukacyjnej wraz z analizą uwarunkowań tych ocen.
- w obszarze kultury:

- badanie postaw mieszkańców wobec usług kulturalnych świadczonych na terenie ZCG MG-6;
- badanie potrzeb i preferencji mieszkańców w zakresie instytucji kultury i usług kulturalnych na terenie ZCG MG-6;
- badanie subiektywnych ocen mieszkańców ZCG MG-6 w zakresie jakości usług kulturalnych wraz z analizą uwarunkowań tych ocen.
- w obszarze spraw społecznych:
  - badanie postaw mieszkańców wobec usług społecznych świadczonych na terenie ZCG MG-6;
  - badanie dostępności usług społecznych i jej uwarunkowań;
  - badanie subiektywnych ocen mieszkańców ZCG MG-6 w zakresie jakości usług społecznych wraz z analizą uwarunkowań tych ocen.
- w obszarze transportu publicznego:
  - badanie dostępności usług transportu publicznego dla mieszkańców ZCG MG-6 oraz rozpoznanie modelu konsumpcji tych usług;
  - wykonanie analizy potrzeb i preferencji komunikacyjnych mieszkańców ZCG MG-6;
  - sformułowanie wniosków i wytycznych, stanowiących podstawę do opracowania dokumentów strategicznych: projektu Planu Transportowego dla Miasta Gorzowa Wlkp. i Związku Celowego Gmin oraz koncepcji rozwoju podsystemu tramwajowego dla miasta Gorzowa, zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 maja 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z dnia 8 czerwca 2011 r., poz. 684).

Wyniki badań społecznych zostały zaprezentowane w niniejszym raporcie częściowym z badań oraz w raporcie głównym z badań społecznych.

1. Wprowadzenie

1.1. Ogólne założenia projektu, kontekst badania

Niniejszy raport stanowi wynik prac prowadzonych w ramach projektu badań społecznej percepcji usług publicznych: „Badania subiektywnych ocen, potrzeb i preferencji mieszkańców oraz ocena i analiza jakości usług publicznych na terenie Związku Celowego Gmin w zakresie edukacji, kultury, spraw społecznych i transportu publicznego” przeprowadzonych przez zespół Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER na zlecenie Związku Celowego Gmin MG-6 w ramach projektu „Profesjonalizacja usług publicznych na terenie Związku Celowego Gmin MG-6 poprzez diagnozę potrzeb społecznych i doskonalenie kompetencji kadr”. Badanie społecznej percepcji usług publicznych zostało poprzedzone przeprowadzonymi badaniami instytucjonalnymi, których wyniki wykorzystano w niniejszym opracowaniu. Finalnie kluczowe produkty projektu będą stanowiły opracowania sektorowe o charakterze strategicznym, w tym projekt Planu Transportowego oraz wytyczne do strategii rozwoju gorzowskiego obszaru funkcjonalnego. Poniższa tabela prezentuje w ujęciu syntetycznym zakres merytoryczny projektu, w ramach którego został opracowany raport:

Tabela 1 Zakres projektu Profesjonalizacja usług publicznych na terenie ZCG MG-6

Nazwa działania	Opis zakresu działania
Badania instytucjonalne	W gminach ZCG przeprowadzono badania podmiotów i instytucji świadczących usługi społeczne w zakresie objętym projektem. Badania obejmują pogłębione wywiady eksperckie oraz analizę materiałów zastanych: dokumentów urzędowych, strategii i planów działania, koncepcji rozwojowych, struktur zatrudnienia, zbiorczych wyników egzaminów szkolnych, rozkładów jazdy etc.
Badania społecznej percepcji usług publicznych	Na reprezentatywnej próbie mieszkańców gmin ZCG przeprowadzono badania kwestionariuszowe, których celem było określenie społecznej percepcji usług publicznych, a więc stopnia, w jakim spełnione są potrzeby i oczekiwania mieszkańców w tym zakresie
Forum Usług Publicznych	Konferencja prezentująca wyniki badań i analiz oraz dobre praktyki w zakresie rozwiązywania zdiagnozowanych problemów. Warsztaty i szkolenia dla praktyków, wskazujące sposoby rozwiązywania zdiagnozowanych problemów
Ekspertyzy	6 opracowań: ekspertyza usług publicznych na terenie ZCG MG-6 (edukacja, sprawy społeczne, kultura, plan transportowy, koncepcja rozwoju podsystemu tramwajowego)

źródło: opracowanie własne

Prezentowany raport obejmuje wyniki drugiego działania w ramach projektu, tj. badań społecznych percepcji usług publicznych. Realizacja badań w tym obszarze pozwoliła na precyzyjne określenie percepcji społecznej mieszkańców samorządów wchodzących w skład MG-6 oraz zdefiniowanie priorytetów dla kolejnych działań zarówno w wymiarze badawczym jak również planistycznym czy szkoleniowym. Uzyskane w ramach badań instytucjonalnych wyniki stanowią swoistą bazę dla prowadzenia dalszych prac analitycznych, w tym w głównej mierze uzyskania miarodajnych wyników w odniesieniu do rzeczywistego poziomu jakości usług publicznych na obszarze MG-6.

1.2. Zakres terytorialny i tematyczny badania

Badaniem ankietowym objęto mieszkańców, uczniów, nauczycieli i gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej z następujących jednostek samorządu terytorialnego położonych na obszarze województwa lubuskiego:

- Bogdaniec - gmina wiejska,
- Deszczno - gmina wiejska,
- Gorzów Wielkopolski - miasto na prawach powiatu,
- Kłodawa - gmina wiejska,
- Lubiszyn - gmina wiejska,
- Santok - gmina wiejska.

Zakres tematyczny badania obejmował system świadczenia usług publicznych na terenie ZCG MG-6 w następujących dziedzinach:

- Edukacja,
- Kultura,
- Pomoc społeczna,
- Transport publiczny.

1.3. Zakres prowadzonych prac badawczych

1.3.1. Badanie ankietowe domowych korzystających ze pomocy społecznej

Badanie ankietowe gospodarstw korzystających z pomocy społecznej prowadzone zostało w dniach 8-12 lipca 2013 roku na obszarze Związku Celowego Gmin MG-6. W badaniu ankietowym wzięło udział 305 respondentów – beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Biorąc pod uwagę podział na płeć, to w badaniu ankietowym wzięło udział 212 kobiet i 93 mężczyzn. Szczegółowy podział grupy docelowej przedstawia poniższa tabela. Badanie przeprowadzono metodą wywiadu pogłębianego.

Tabela 2 Beneficjenci pomocy społecznej biorący udział w badaniu ankietowym

Samorząd	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Gorzów Wlkp.	138	70	208
Bogdaniec	15	5	20
Deszczno	10	2	12
Kłodawa	15	5	20
Lubiszyn	21	11	32
Santok	13	0	13
Razem	212	93	305

źródło: opracowanie własne

W zdecydowanej większości respondentami były osoby korzystające z pomocy społecznej przez dłuższy okres czasu (ponad 5 lat).

1.3.2. Badania ankietowe uczniowie

Badanie ankietowe uczniów przeprowadzone zostało w dniach 16-24 czerwca 2013 roku w placówkach oświatowych (szkołach) na obszarze Związku Celowego Gmin MG-6. W badaniu ankietowym wzięło udział 968 uczniów z całego obszaru MG-6. W szkołach w Gorzowie Wielkopolskim ankietyzacją poddano 851 uczniów, natomiast w gminach wiejskich 117.

Szczegółowy podział grupy docelowej przedstawia poniższa tabela. Badanie przeprowadzono metodą audytoryjną.

Tabela 3 Uczniowie biorący udział w badaniu ankietowym metodą audytoryjną

Samorząd	gimnazjum	zasadnicza szkoła zawodowa	liceum ogólnokształcące	technikum i szkoła artystyczna	razem
Gorzów Wlkp.	153	30	366	302	851
Bogdaniec	25	-	-	-	25
Deszczno	19	-	-	-	19
Kłodawa	25	-	-	-	25
Lubiszyn	24	-	-	-	24
Santok	24	-	-	-	24
Razem	270	30	366	302	968

źródło: opracowanie własne

1.3.3. Badanie – nauczyciele

Badanie wśród nauczycieli przeprowadzone zostało w dniach 16 - 24 czerwiec 2013 roku w placówkach oświatowych na obszarze Związku Celowego Gmin MG-6. Wzięło w nim udział 69 nauczycieli z całego obszaru MG-6. W szkołach w Gorzowie Wielkopolskim ankietyzacją poddano 55 nauczycieli, natomiast w gminach wiejskich 14. Najliczniejszą grupę respondentów stanowili nauczyciele szkół gimnazjalnych (32 osoby), liceów ogólnokształcących (20 osób), techników i szkół artystycznych (13) oraz zasadniczych szkół zawodowych (4). Biorąc pod uwagę podział na płeć, to w badaniu ankietowym wzięło udział 50 kobiet i 19 mężczyzn. W badaniu wzięło udział 30 nauczycieli do 40 lat oraz 39 powyżej 40 roku życia. Szczegółowy podział grupy docelowej przedstawia poniższa tabela. Badanie przeprowadzono metodą wywiadu pogłębionego.

Tabela 4 Nauczyciele biorący udział w badaniu

Samorząd	gimnazjum	zasadnicza szkoła zawodowa	liceum ogólnokształcące	technikum i szkoła artystyczna	razem
Gorzów Wlkp.	18	4	20	13	55
Bogdaniec	6	-	-	-	6
Deszczno	2	-	-	-	2
Kłodawa	2	-	-	-	2
Lubiszyn	2	-	-	-	2
Santok	2	-	-	-	2
Razem	32	4	20	13	69

źródło: opracowanie własne

1.3.4. Badanie ankietowe mieszkańcy

Badanie ankietowe mieszkańców przeprowadzone zostało w dniach 1 – 22 lipca 2013 roku na obszarze ZGC MG-6. Badaniom ankietowym poddano 1 401 osób. Najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy Gorzowa Wielkopolskiego – 766 osób. Liczba respondentów z obszarów wiejskich MG-6 wyniosła 635.

Tabela 5 Dobór próby - badanie ankietowe mieszkańców

	zasady doboru próby (próba zakładana)		liczebności w próbie (próba zrealizowana)					
			kobiety		mężczyźni		razem	
Gorzów Wlkp.	767	56,9%	397	54,5%	369	54,8%	766	54,7%
Bogdaniec	108	8,0%	61	8,4%	48	7,1%	109	7,8%
Deszczno	130	9,6%	78	10,7%	72	10,7%	150	10,7%
Kłodawa	116	8,6%	78	10,7%	70	10,4%	148	10,6%
Lubiszyn	106	7,9%	53	7,3%	53	7,9%	106	7,6%
Santok	121	9,0%	61	8,4%	61	9,1%	122	8,7%
Razem	1348	100,0%	728	100,0%	673	100,0%	1401	100,0 %

źródło: opracowanie własne

Tabela 6 Dobór próby – badanie mieszkańców – wiek respondentów

	16 - 29 lat	30 - 49 lat	50 - 64 lat	65 lat i więcej	razem
Gorzów Wielkopolski	183	260	211	112	766
Bogdaniec	26	38	28	17	109
Deszczno	35	49	47	19	150
Kłodawa	28	53	49	17	148
Lubiszyn	25	34	31	16	106
Santok	29	42	33	18	122
Razem	326	476	399	199	1401
Struktura	23%	34%	29%	14%	100%

źródło: opracowanie własne

Tabela 7 Dobór próby – badanie mieszkańców – wykształcenie respondentów

Kategorie wykształcenia	Gorzów Wielkopolski	Pozostałe gminy MG-6	Cała próba badawcza
wyższe	22%	16%	19%
średnie i policealne	36%	30%	33%
zasadnicze zawodowe	22%	26%	24%
podstawowe i gimnazjalne	20%	28%	23%

źródło: opracowanie własne

2. Sektor pomocy społecznej

Sektor usług publicznych w obszarze pomocy społecznej w najmniejszym stopniu jest warunkowany przez powiązania funkcjonalne Gorzowa Wielkopolskiego i samorządów gmin wiejskich. Usługi publiczne w dziedzinie pomocy społecznej świadczone są w każdej gminie należącej do Związku MG-6. Każda z gmin prowadzi ośrodek pomocy społecznej, który dysponuje wykwalifikowaną kadrą. Wysokie kompetencje i doświadczenie pracowników przekładają się na dobrą ocenę wiedzy na temat rzeczywistych potrzeb mieszkańców w zakresie pomocy społecznej.

Gorzów Wielkopolski wydatkuje zdecydowanie największe środki na pomoc społeczną w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Częściej niż podmiejskie gminy współpracuje też z organizacjami pozarządowymi w formie współfinansowania zadań publicznych. Gorzowska oferta usług publicznych świadczonych przez pomioty III sektora znacznie przewyższa pozostałe gminy. Z tego względu eksperci z dziedziny pomocy społecznej postulują zwiększenie i zacieśnienie współpracy w ramach MG-6 w zakresie pomocy społecznej.

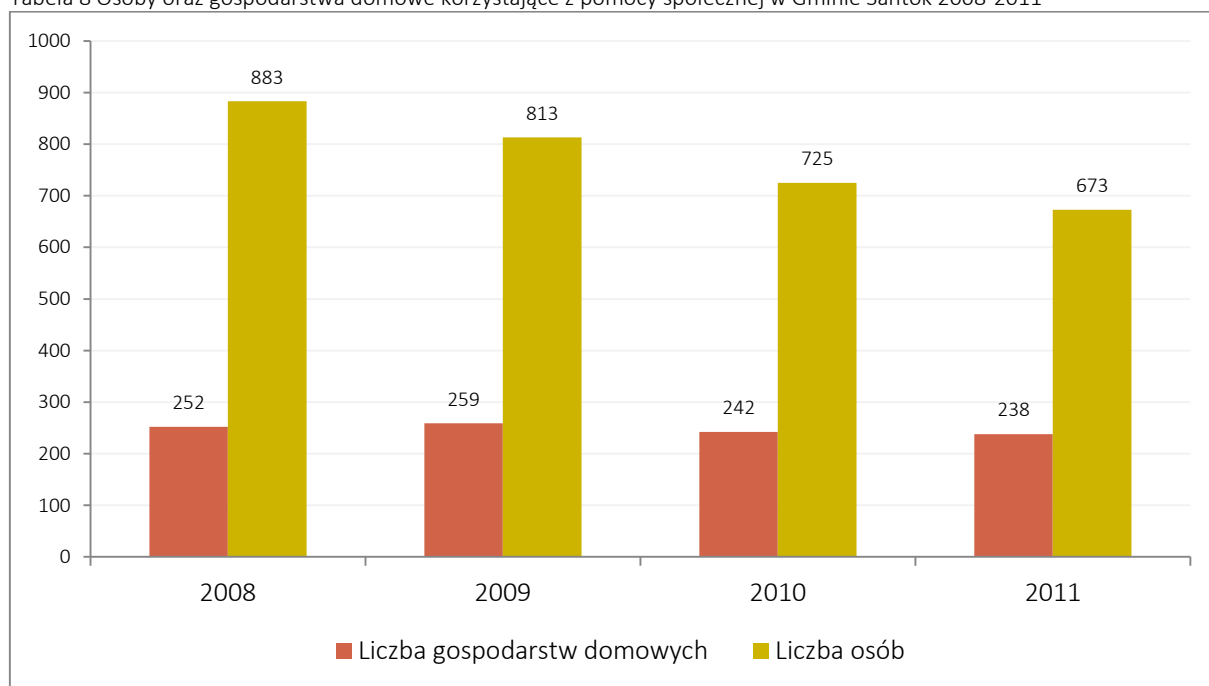
W gminach podmiejskich obszaru MG-6 identyfikowane są problemy społeczne charakterystyczne dla terenów wiejskich. Relatywnie wysokie bezrobocie, bezradność mieszkańców, brak aktywności społecznej powoduje, że zapotrzebowanie na wysokiej jakości usługi publiczne w dziedzinie pomocy społecznej jest bardzo duże. Pilną potrzebą jest również wzmocnienie mechanizmów aktywizujących mieszkańców w zakresie tzw. samopomocy, której najważniejszym elementem jest wolontariat oraz aktywność organizacji pozarządowych.

2.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji badania

W Gminie Santok 238 gospodarstw domowych korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej, a łącznie tej formy wsparcia udzielono 673 osobom (według danych GUS za 2011 rok). Gminę Santok charakteryzuje niski udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem. Instytucją realizującą usługi publiczne w dziedzinie pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Santoku.

W latach 2008-2011 można było zaobserwować konsekwentnie obniżającą się liczbę osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Spadek w zilustrowanym na poniższym wykresie latach wyniósł 210 osób, co stanowi niemal 24%. W przypadku korzystających z pomocy gospodarstw domowych również obserwujemy spadek, wynoszący 14 podmiotów, co stanowi 5,5%.

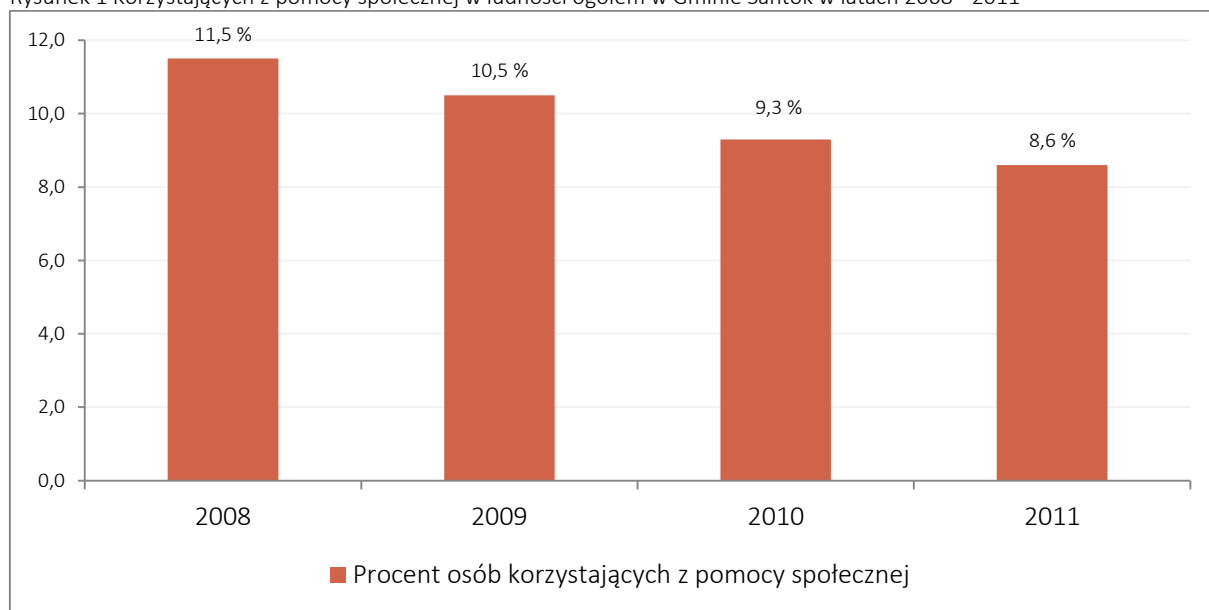
Tabela 8 Osoby oraz gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w Gminie Santok 2008-2011

źródło: GUS

W ujęciu procentowym, liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, w 2011 roku wynosiła 8,6% ludności Gminy Santok. W analizowanym okresie odsetek korzystających spadł o 2,9%. Warto nadmienić, że zarysowana tendencja ma charakter stały.

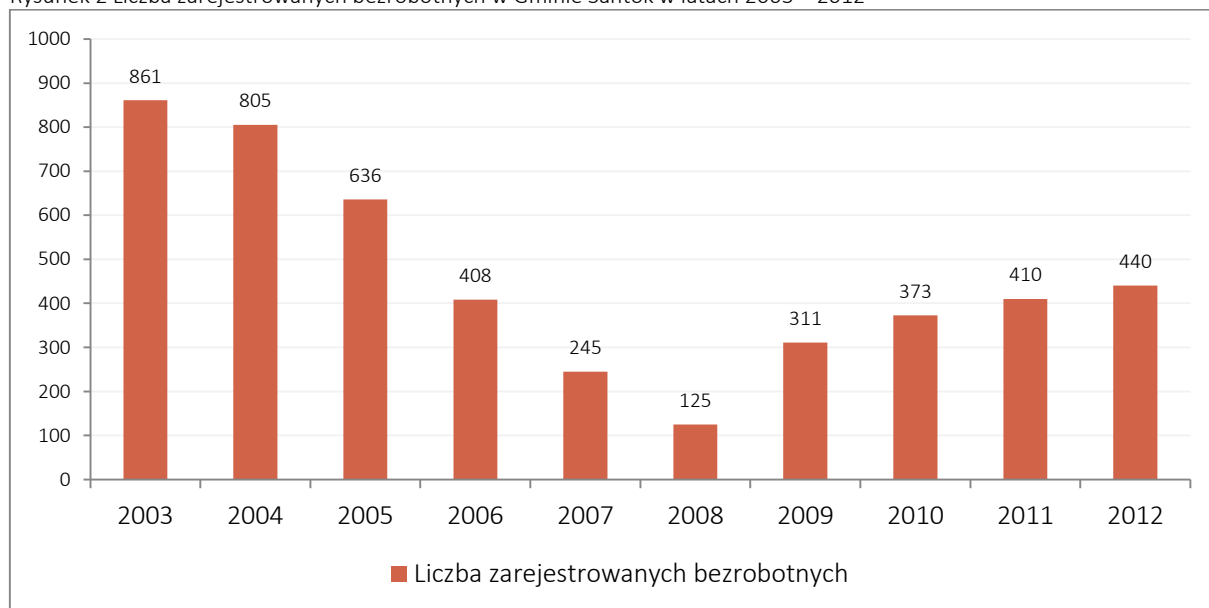
Rysunek 1 Korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem w Gminie Santok w latach 2008 - 2011

źródło: GUS

Według danych GUS za rok 2012 Gminę Santok zamieszkiwało 440 osób bezrobotnych. Od 2008 roku obserwujemy wzrost liczby bezrobotnych – do roku 2012 wyniósł on 315 osób. W całym zilustrowanym okresie liczba pozostających bez pracy obniżyła się o 421 osób, co stanowiło 48,9%.

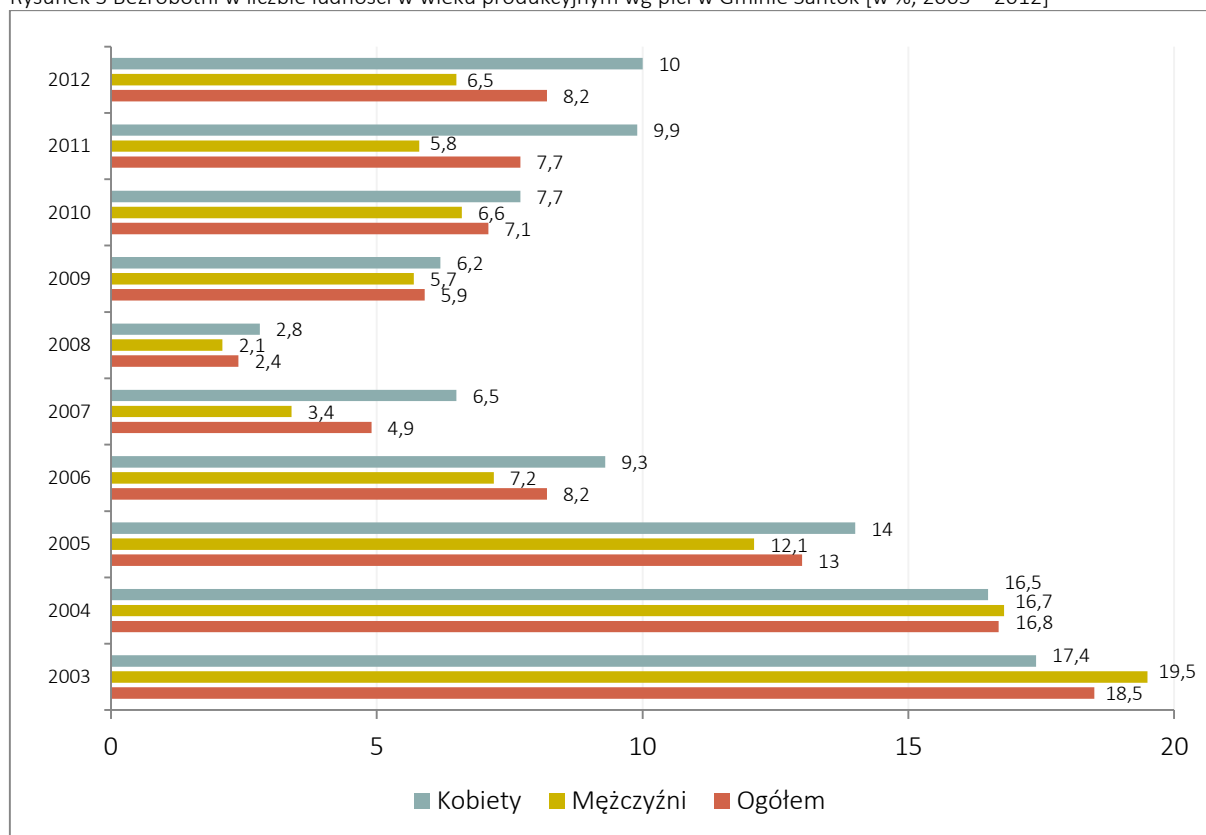
Rysunek 2 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Santok w latach 2003 – 2012

źródło: GUS

Na zilustrowanym poniżej wykresie obserwujemy procentowy udział bezrobotnych kobiet i mężczyzn w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Santok. Ogólna liczba osób w wieku produkcyjnym pozostających bez pracy wyniosła w 2012 roku 8,2%. W stosunku do 2008 roku, kiedy wskaźniki udziału bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym były najniższe, obserwujemy zasadniczy i systematyczny wzrost. W stosunku do omawianego roku, w roku 2012 wzrost ten wyniósł 5,8%.

Rysunek 3 Bezrobotni w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w Gminie Santok [w %, 2003 – 2012]

źródło: GUS

2.2. Badanie gospodarstw domowych – wyniki

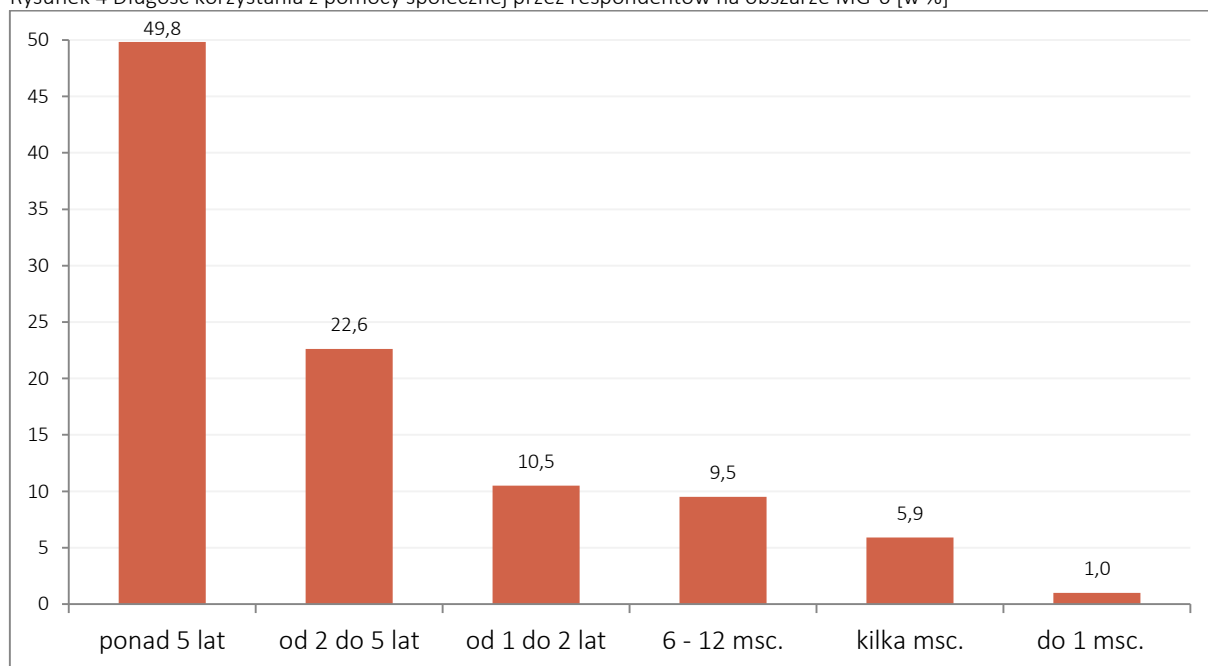
2.2.1. Charakterystyka grupy docelowej

Grupą docelową w ramach badania były gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Santok. Łącznie w gminie przeprowadzono ankietę wśród 13 gospodarstw korzystających z usług publicznych w dziedzinie pomocy społecznej. Biorąc pod uwagę podział na płeć, w badaniu wzięły udział jedynie kobiety.

W Santoku 90% badanych gospodarstw domowych liczy ponad 4 osoby (5 na 13 gospodarstw liczy ponad 6 osób). Na uwagę zasługuje fakt, że w 77% gospodarstwach domowych, co najmniej jedna osoba dotknięta jest bezrobociem. Niepokojące jest to, że jedynie 23% z nich posiada prawo do zasiłku dla bezrobotnych.

W Santoku, jak i na obszarze Związku Celowego Gmin MG-6, w zdecydowanej większości respondentami były osoby korzystające z pomocy społecznej przez dłuższy okres czasu (ponad 5 lat). Zdecydowana większość gospodarstw domowych poddanych badaniom ocenia swoją sytuację materialną jako przeciętną. Żadne z gospodarstw domowych nie oceniło swojej sytuacji finansowej jako złej lub bardzo złej.

Rysunek 4 Długość korzystania z pomocy społecznej przez respondentów na obszarze MG-6 [w %]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W Santoku najczęstszą formą korzystania z pomocy społecznej jest zasiłek okresowy, obiady dla dziecka oraz dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości. Z zasiłku okresowego korzysta 100% gospodarstw, a z pomocy w zakupie żywności korzysta 85% respondentów.

Tabela 9 Najczęściej świadczone usługi z zakresu pomocy społecznej na obszarze MG-6

Samorząd	pierwsza kolejność	druga kolejność	trzecia kolejność
Kłodawa	Zasiłek okresowy	Skierowanie do banku żywności	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości
Lubiszyn	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości	Zasiłek okresowy	Dofinansowanie do zakupu leków
Deszczno	Zasiłek okresowy	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości	Bezpłatne obiady dla dziecka w szkole
Bogdaniec	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości	Zasiłek okresowy	Dofinansowanie do zakupu leków
Gorzów Wlkp.	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości	Zasiłek okresowy	Dofinansowanie do zakupu leków
Santok	Zasiłek okresowy	Obiady dla dziecka	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Badanie ankietowe wykazało, że spośród mieszkańców Santoka korzystających z pomocy społecznej najważniejszym warunkiem, jaki musi być spełniony, aby zaprzestać korzystania z pomocy społecznej, jest znalezienie pracy (zarówno tej lepiej płatnej, jak i blisko domu). Jest to o tyle ważne, że to właśnie beneficjenci pomocy społecznej dotknięci są najczęściej problemem bezrobocia. Mieszkańcy gminy, w niewielkim stopniu warunkują wyjście ze złej sytuacji życiowej poprzez pomoc ze strony sąsiadów bądź wyjście z uzależnienia.

Wywiad pogłębiony z ekspertem z dziedziny pomocy społecznej wskazuje, że głównym celem gminy w zakresie pomocy społecznej jest zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej dla osób bezrobotnych. Wynika z tego, że władze samorządowe bardzo dobrze znają potrzeby osób potrzebujących pomocy i przyjmują za priorytet większą aktywizację zawodową swoich

podopiecznych. Ponadto jednym z celów działań władz gminy jest zwiększenie wsparcia i pomocy dla rodzin w zwalczaniu przemocy domowej i alkoholizmu. Zasadne wydaje się być zrewidowanie tego celu, ze względu na fakt, że mieszkańcy gminy nie uzależniają poprawy warunków świadczenia pomocy społecznej od pomocy sąsiedzkiej.

Tabela 10 Jakie warunki należy spełnić, aby nie korzystać z pomocy społecznej [w %]

Samorząd	znalezienie pracy	powrót do zdrowia	pomoc rodziny	praca blisko domu	pomoc sąsiadów	wyleczenie uzależnienia	lepiej płatna praca
Kłodawa	60	35	25	60	10	0	45
Lubiszyn	78	38	16	16	0	0	6
Deszczno	58	67	42	75	17	17	83
Bogdaniec	80	35	30	35	0	0	20
Gorzów Wlkp.	73	60	17	37	8	5	33
Santok	69	15	31	69	15	0	69

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

2.2.2. Ocena zadowolenia mieszkańców

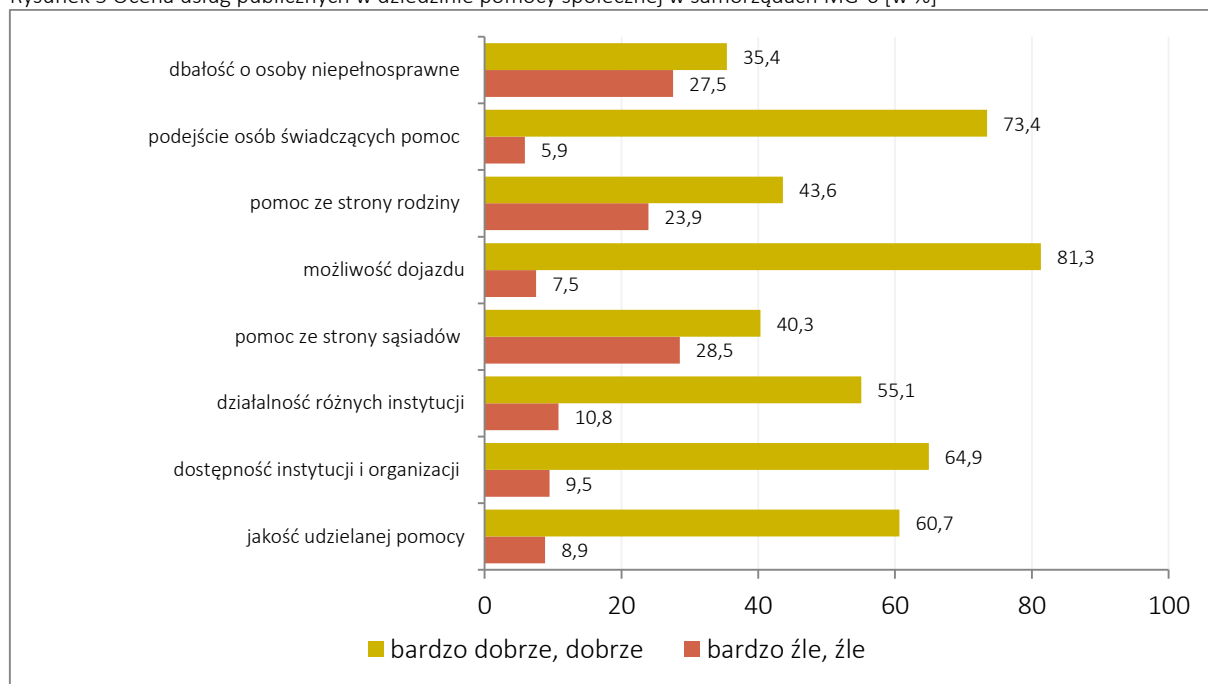
Mieszkańcy Santoka bardzo dobrze oceniają usługi z zakresu pomocy społecznej świadczone przez instytucje publiczne. Blisko 85% respondentów pozytywnie oceniła jakość pomocy udzielanej przez te instytucje. Ponadto aż 92% respondentów pozytywnie ocenia dostępność instytucji i organizacji realizujących usługi społeczne na terenie Santoka oraz ich działalność. Bardzo dobrze oceniane jest podejście osób świadczących pomoc potrzebującym wsparcia (100% odpowiedzi dobrych i bardzo dobrych). Jedynym problemem, jaki należy rozwiązać, jest poprawa jakości działań dla osób niepełnosprawnych (jedynie 7 na 10 respondentów ocenia ten element charakteryzujący świadczenie pomocy społecznej jako dobry i bardzo dobry). Należy również zaznaczyć, że aż 92% pozytywnie ocenia możliwość dojazdu do instytucji świadczących pomoc społeczną. W porównaniu do średniej dla całego Związku wynoszącej 81% mieszkańcy Santoka nie dostrzegają konieczności poprawy komunikacji dla osób korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 11 Ocena usług publicznych w dziedzinie pomocy społecznej w gminie [w %]

Element charakteryzujący świadczenia pomocy społecznej	Odsetek ocen dobrych i bardzo dobrych
jakość udzielanej pomocy	85
dostępność instytucji i organizacji	92
działalność różnych instytucji	62
pomoc ze strony sąsiadów	31
możliwość dojazdu	92
pomoc ze strony rodziny	62
podejście osób świadczących pomoc	100
dbałość o osoby niepełnosprawne	69

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 5 Ocena usług publicznych w dziedzinie pomocy społecznej w samorządach MG-6 [w %]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W badaniu ankietowym obejmującym cały obszar MG-6, aż 73% ankietowanych wskazało ich zdaniem najlepsze rozwiązanie, które zwiększą skuteczność pomocy społecznej. Wśród badanych kobiet korzystających z pomocy społecznej najczęściej pojawia się postulat stałego

zwiększania środków finansowych i przeznaczanie ich głównie na pomoc materialną potrzebującym.

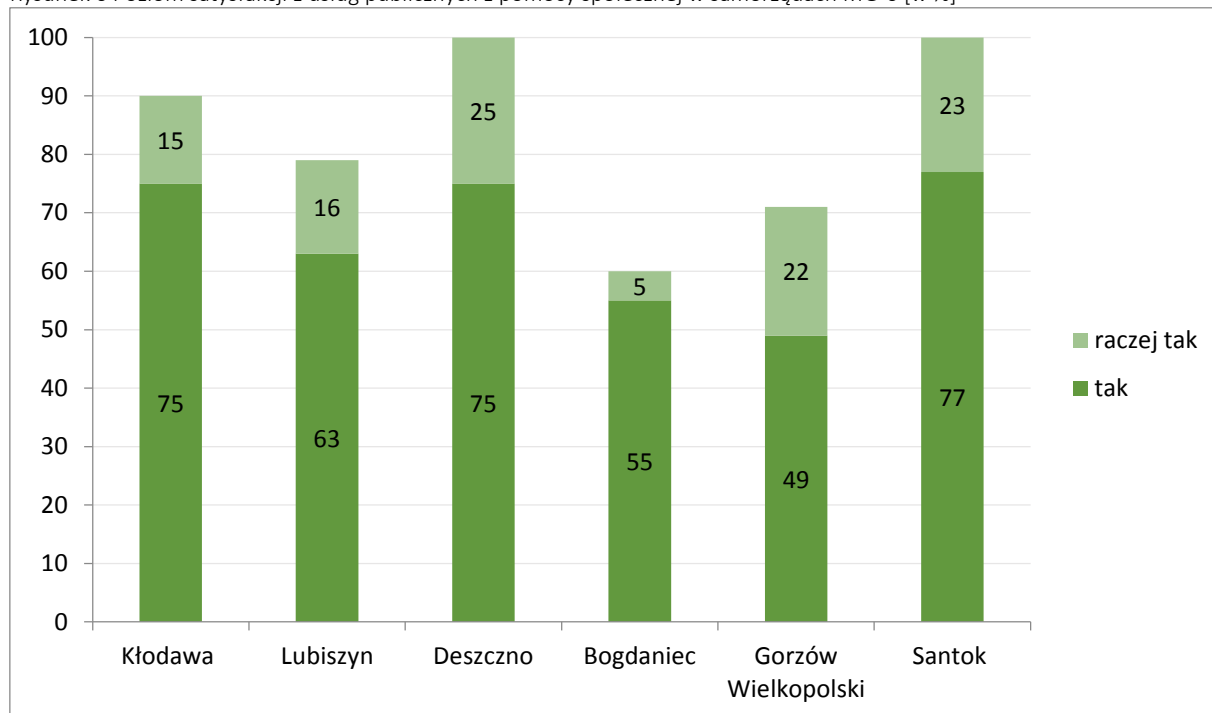
Tabela 12 Propozycje poprawy jakości usług społecznych w dziedzinie pomocy społecznej na obszarze MG-6

Kobiety	Mężczyźni
Zwiększenie środków finansowych (zmiana kryterium dochodowego)	Zwiększenie zakresu pomocy materialnej
Pomoc w wyszukiwaniu pracy	Pomoc w wyszukiwaniu pracy
Większe zainteresowanie osobami potrzebującymi pomocy	
Pomoc w uzyskaniu wyposażenia (sprzętu)	
Zmniejszenie biurokracji	
Zwiększenie liczby pracowników socjalnych	
Więcej prac społecznie użytecznych	

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Badanie ankietowe wykazało, że w skali Związku aż 75% respondentów pozytywnie ocenia pomoc społeczną, z jakiej korzystają członkowie gospodarstw domowych. Respondenci w szczególności cenią pomoc finansową oraz pomoc materialną (żywność). Mieszkańcy korzystający z pomocy społecznej bardzo dobrze oceniają pomoc, z jakiej korzystają. W gminie Deszczno i Santok aż 100 % respondentów jest zadowolonych z pomocy społecznej, co należy uznać za wynik wyjątkowy.

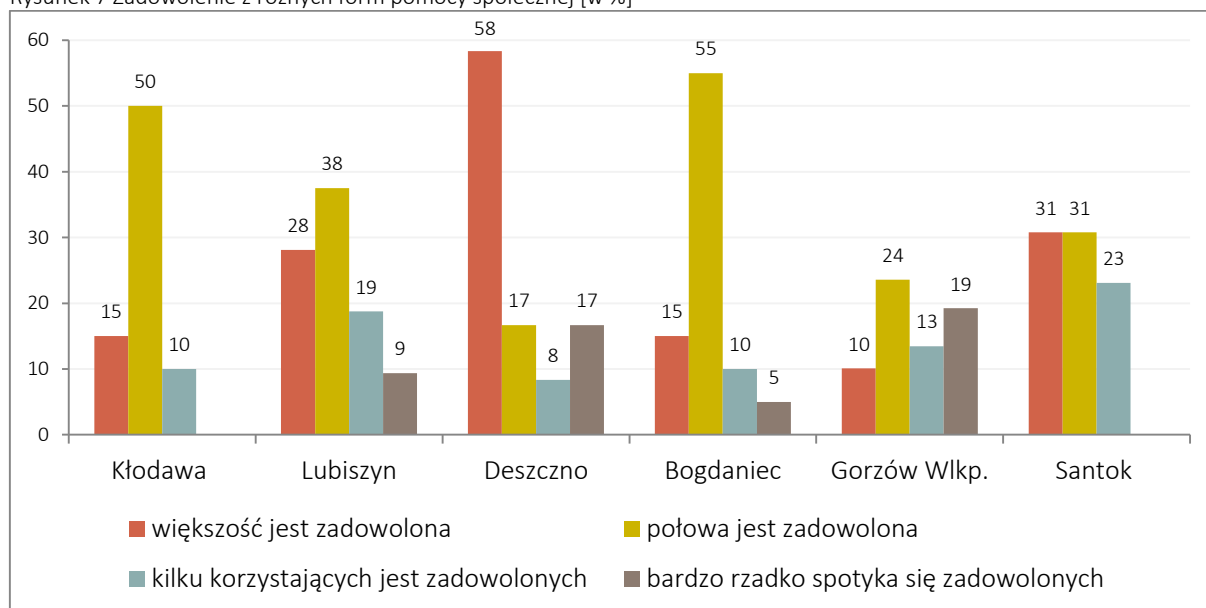
Rysunek 6 Poziom satysfakcji z usług publicznych z pomocy społecznej w samorządach MG-6 [w %]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ankietowani korzystający z pomocy społecznej ocenili, że z pomocy tej zadowolona jest ponad połowa beneficjentów. Najlepiej oceniona została pomoc społeczna w Deszcznie, gdzie blisko 60% respondentów uważa, że większość korzystających z pomocy społecznej jest zadowolona. Zdecydowanie najbardziej krytyczni są mieszkańcy Gorzowa Wielkopolskiego, gdzie aż 19% respondentów ocenia, że bardzo rzadko spotyka się zadowolonych. W przypadku gminy Santok 31% respondentów wskazuje, że większość mieszkańców jest zadowolona z pomocy społecznej. Mieszkańcy gminy warunkują poprawę postrzegania usług pomocy społecznej od zwiększenia środków finansowych dla osób potrzebujących oraz likwidację barier administracyjnych (biurokratycznych).

Rysunek 7 Zadowolenie z różnych form pomocy społecznej [w %]

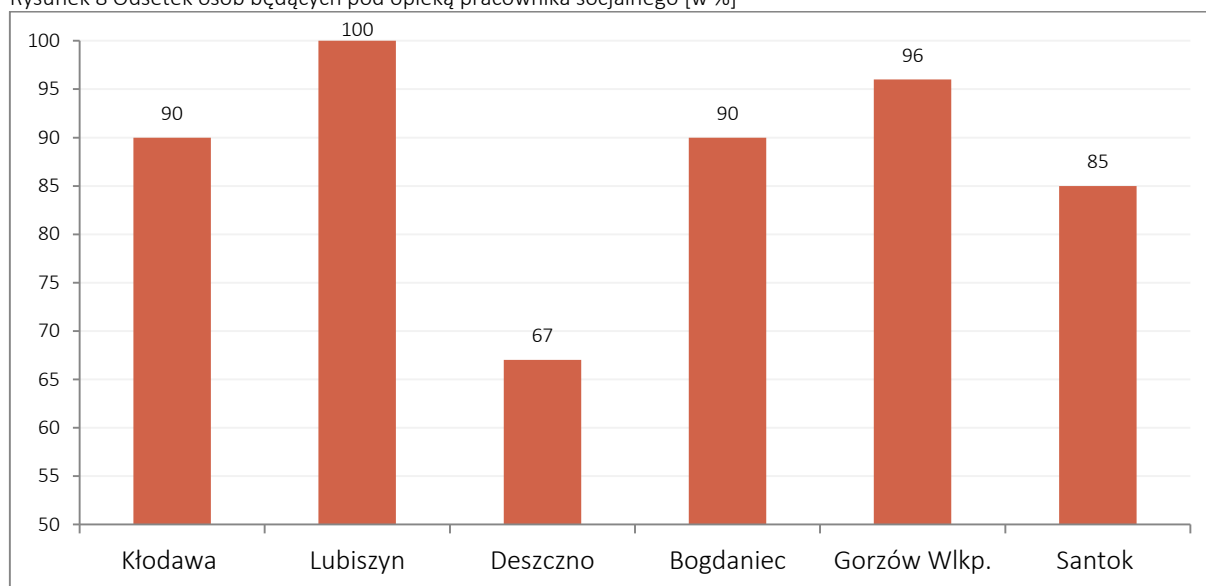

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

2.2.3. Ocena potencjału kadr systemu pomocy społecznej

Pracownicy socjalni pełnią bardzo ważną funkcję w systemie opieki społecznej. W każdej gminie na terenie ZCG MG-6 ponad połowa respondentów deklaruje, że jest pod stałą opieką pracownika socjalnego. W gminie Santok aż 85% respondentów deklaruje fakt współpracy

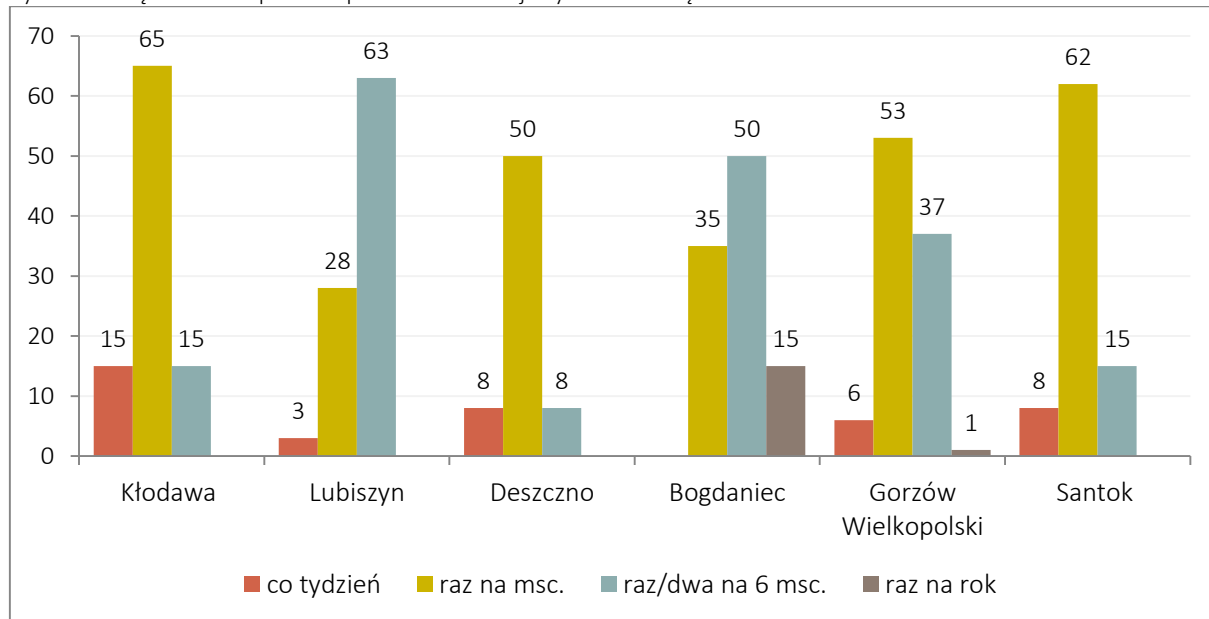
Rysunek 8 Odsetek osób będących pod opieką pracownika socjalnego [w %]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

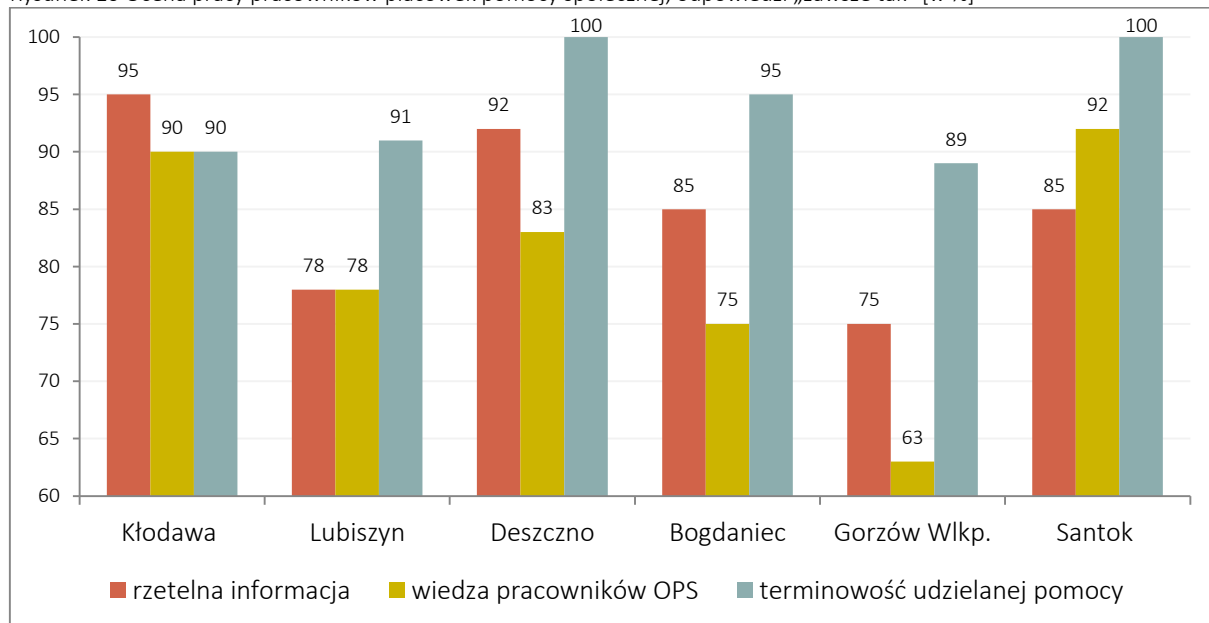
W Gminie Santok aż 62% gospodarstw domowych kontaktuje się z pracownikiem socjalnym raz na miesiąc, a jedynie 15% co najwyżej dwa razy na pół roku. Zakładając, że aż 100% respondentów pozytywnie ocenia pomoc społeczną w gminie, element ten nie ma znaczącego wpływu na podniesienie jakości usług publicznych.

Rysunek 9 Częstotliwość spotkań z pracownikiem socjalnym w samorządach MG-6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 10 Ocena pracy pracowników placówek pomocy społecznej, odpowiedzi „zawsze tak” [w %]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Pracownicy instytucji pomocy społecznej udzielają wszechstronnego wsparcia osobom korzystającym ze środowiskowej pomocy społecznej. Poziom zadowolenia z tych usług jest bardzo wysoki. Respondenci pozytywnie ocenili przede wszystkim rzetelność udzielanych informacji o wszystkich formach pomocy społecznej, wiedzę pracowników oraz terminowość realizacji przyznanej pomocy. W tej sferze działalności opartej o bezpośrednie kontakty instytucji z osobami potrzebującymi pomocy pracownicy samorządowi zyskują bardzo dobre oceny.

3. Sektor edukacji

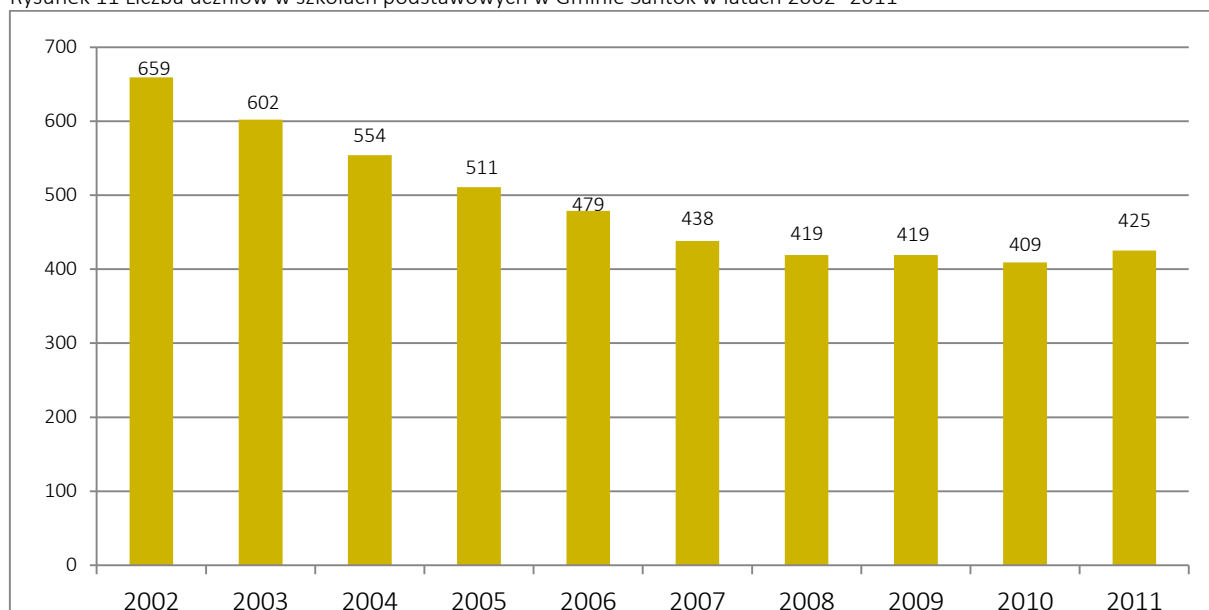
Na obszarze Związku Celowego MG-6 w sektorze edukacji zaobserwować można bardzo silne relacje funkcjonalne między miastem Gorzów Wielkopolski, a gminami należącymi do tzw. pierścienia miasta (gminy wiejskie MG-6). Gminy wiejskie prowadzą działalność edukacyjną na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym. Natomiast w Gorzowie Wielkopolskim znajdują się wszystkie szkoły ponadgimnazjalne na terenie MG-6. To właśnie miasto stanowi samodzielne centrum edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym, zaspokajając w tym zakresie potrzeby mieszkańców gmin podmiejskich. Ogółem odsetek uczniów spoza Gorzowa Wlkp. uczących się w gorzowskich publicznych ponadgimnazjalnych placówkach oświatowych wynosi aż 25,28 %. W tym kontekście bardzo ważną kwestią jest zapewnienie uczniom spoza Gorzowa Wielkopolskiego dostępu do placówek edukacyjnych poprzez dostęp do komunikacji publicznej. W jaki sposób zaspokajane są potrzeby uczniów w zakresie komunikacji publicznej oraz dostępu do edukacji przedstawi poniższy rozdział.

3.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji zadania

Na terenie Gminy Santok działalność prowadzi 5 szkół podstawowych oraz 3 gimnazja (według danych GUS za 2011 rok). W szkołach podstawowych w 2011 roku uczyło się 425 uczniów, natomiast w gimnazjach 204. Do prowadzonych przez Gminę Santok placówek edukacyjnych należą: Szkoła Podstawowa w Janczewie, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Lipkach Wielkich, Zespół Szkół, Zespół Szkół w Santoku oraz Szkoła Podstawowa w Wawrowie.

Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w latach 2002 – 2011 spadła o 35,5 %. W roku 2007 trend został zahamowany i poziom uczniów się ustabilizował. Od roku 2011 zarysowała się tendencja wzrostowa, w stosunku do 2010, zanotowano wzrost liczby uczniów o 6 osób.

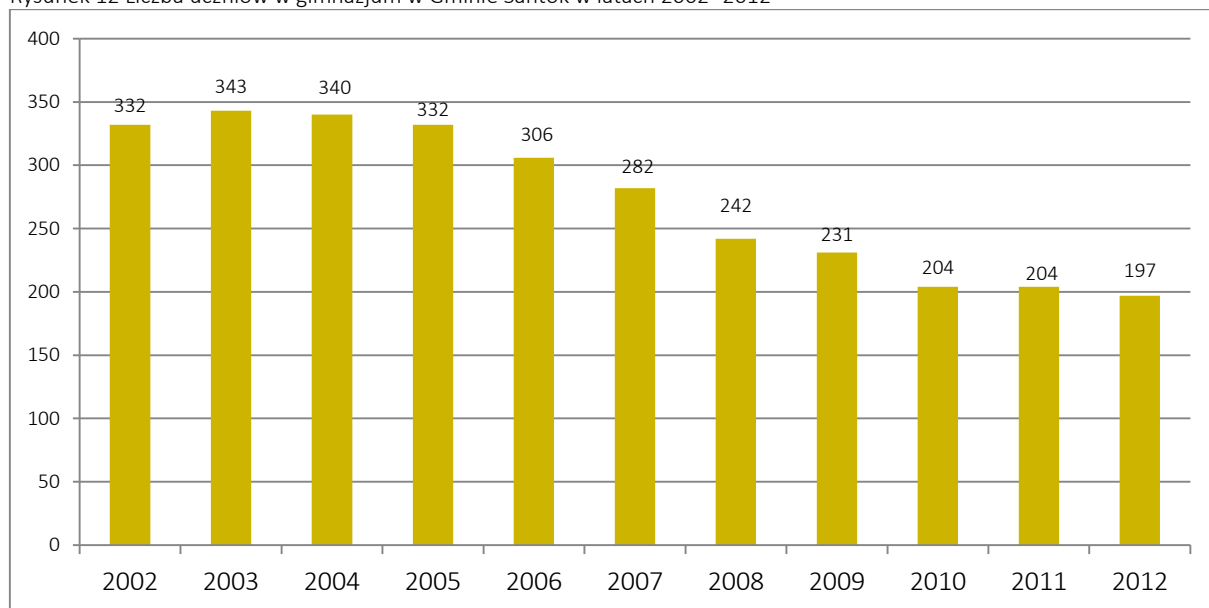
Rysunek 11 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w Gminie Santok w latach 2002 -2011

źródło: GUS

Poniższy wykres ilustruje dynamikę zmian w liczbie uczniów uczęszczających do 3 gimnazjów w Gminie Santok. Spadek liczba uczniów w analizowanym okresie wynosi 146 osób co stanowi 42,5 %. Pomimo negatywnej dynamiki zjawiska od 2010 roku liczba uczniów ustabilizowała się i wahania w liczbie uczęszczających wynoszą 7 osób.

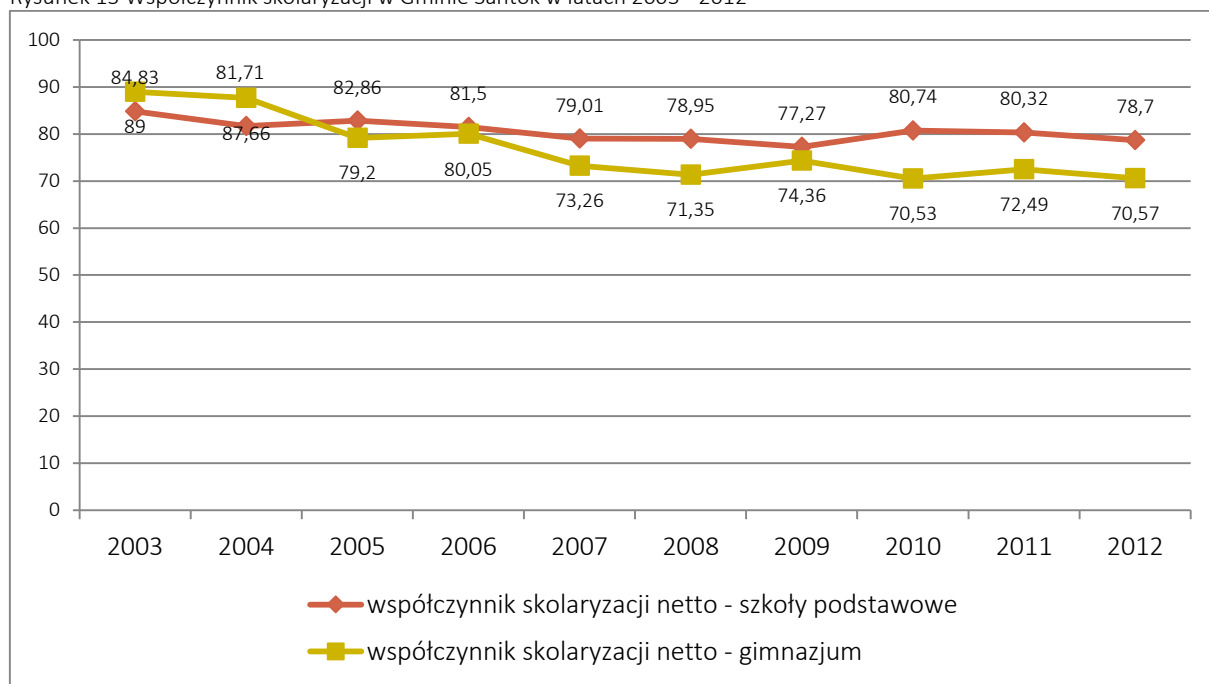
Rysunek 12 Liczba uczniów w gimnazjum w Gminie Santok w latach 2002 -2012

źródło: GUS

Współczynnik skolaryzacji netto dla publicznych placówek oświatowych w Gminie Santok za rok 2012 wyniósł dla szkół podstawowych – 78,7 %, natomiast dla gimnazjum – 70,57 %. Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczonym do użytku uczniów w szkołach podstawowych to 7,08 osoby, natomiast w przypadku szkół gimnazjalnych współczynnik wynosi 7,58. Łącznie placówki oświatowe posiadają 7 kompleksowo wyposażonych pracowni komputerowych oraz 112 komputerów z dostępem do Internetu (66 spośród nich posiadało szerokopasmowe połączenie internetowe). Procentowy udział szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu wynosi 100%. Poniższy wykres obrazuje dynamikę zjawiska skolaryzacji w publicznych placówkach oświatowych na terenie Gminy Santok.

Rysunek 13 Współczynnik skolaryzacji w Gminie Santok w latach 2003 - 2012

źródło: GUS

Kadra nauczycielska według danych GUS za rok 2011 w przeliczeniu na etaty w szkołach podstawowych w Gminie Santok liczyła 34,11 etatu. W przypadku gimnazjum liczba zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu w przeliczeniu na etaty wynosi 22,04.

3.2. Badanie mieszkańców

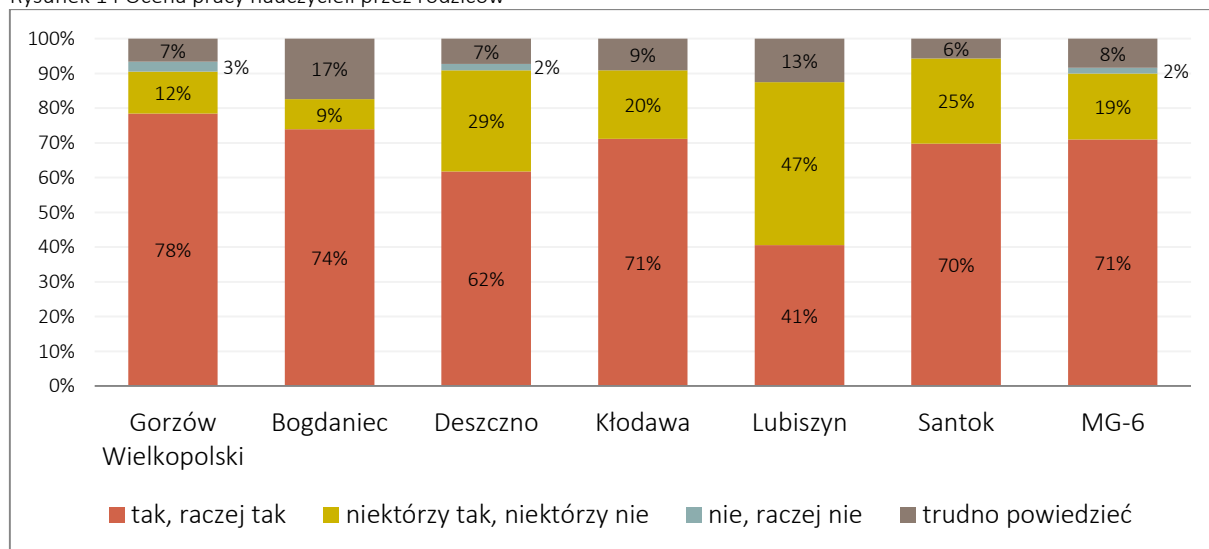
3.2.1. Edukacja - rodzice

W ramach badania reprezentatywnego skupiono się w znacznej mierze na uzyskaniu wiedzy na temat postaw i ocen mieszkańców w zakresie systemu edukacji. Dla uzyskania informacji o możliwie wysokim poziomie jakościowym, zdecydowano się na przefiltrowanie próby z punktu widzenia posiadania przez respondenta dziecka uczęszczającego do szkoły na dowolnym poziomie. Pozwoliło to na uzyskanie wiedzy na temat wielu aspektów usługi edukacyjnej świadczonej przez lokalne samorządy. Zostały one zaprezentowane poniżej, w pierwszej kolejności omówiono ocenę pracy nauczycieli i ogólnie stosunków między nauczycielami a uczniami, w drugiej części opisano postawy i oceny dotyczące całego systemu edukacji, w wymiarze programowym, jakości oferty, infrastruktury itp. Uzyskane dane odniesiono do pozostałych gmin MG-6, jak również do danych uśrednionych dla całego badanego obszaru.

3.2.2. Ocena pracy nauczycieli

70% mieszkańców gminy Santok ocenia pracę nauczycieli pozytywnie – odpowiedzi tak i raczej tak. Ocenę taką należy uznać za wysoką, zbliżoną do przeciętnej na obszarze MG-6. 25% ma zróżnicowaną opinię na temat ich pracy.

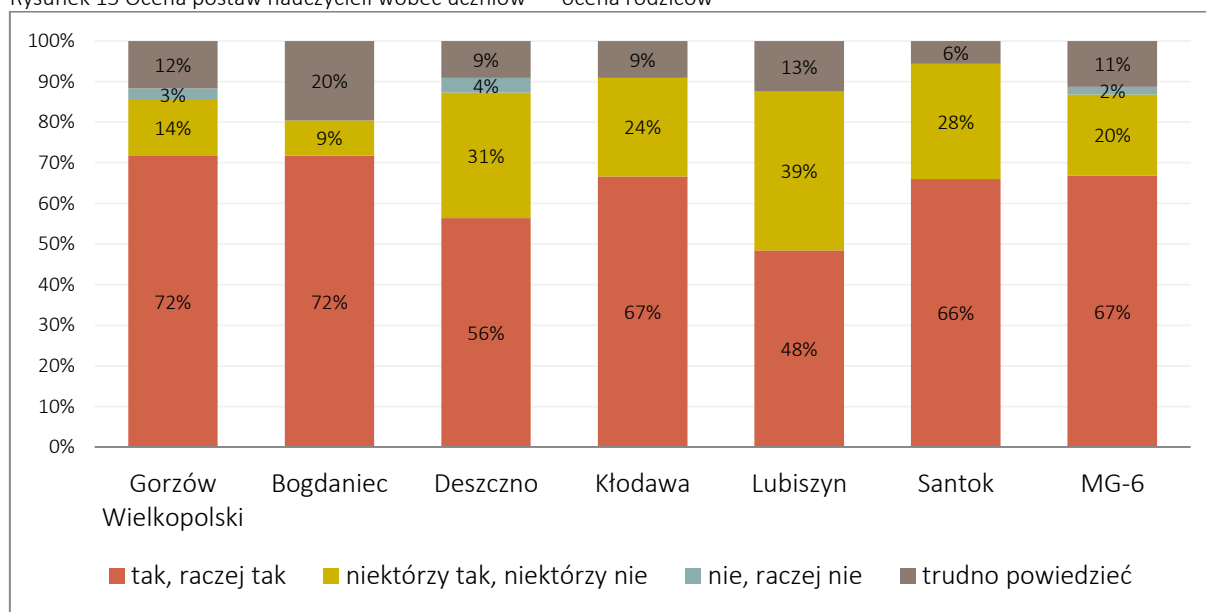
Rysunek 14 Ocena pracy nauczycieli przez rodziców

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Postawy nauczycieli wobec uczniów są również wysoko oceniane – oceny pozytywne stanowiły 66% wszystkich oddanych, wskaźnik ten jest zbliżony do średniej dla obszaru MG-6. Biorąc pod uwagę zarówno ocenę jakości pracy nauczycieli, jak również ich stosunek do uczniów, rodzice są w gminie Santok zadowoleni z ich postaw, zarówno w wymiarze kształcenia, jak i wzajemnej relacji nauczyciel-uczeń.

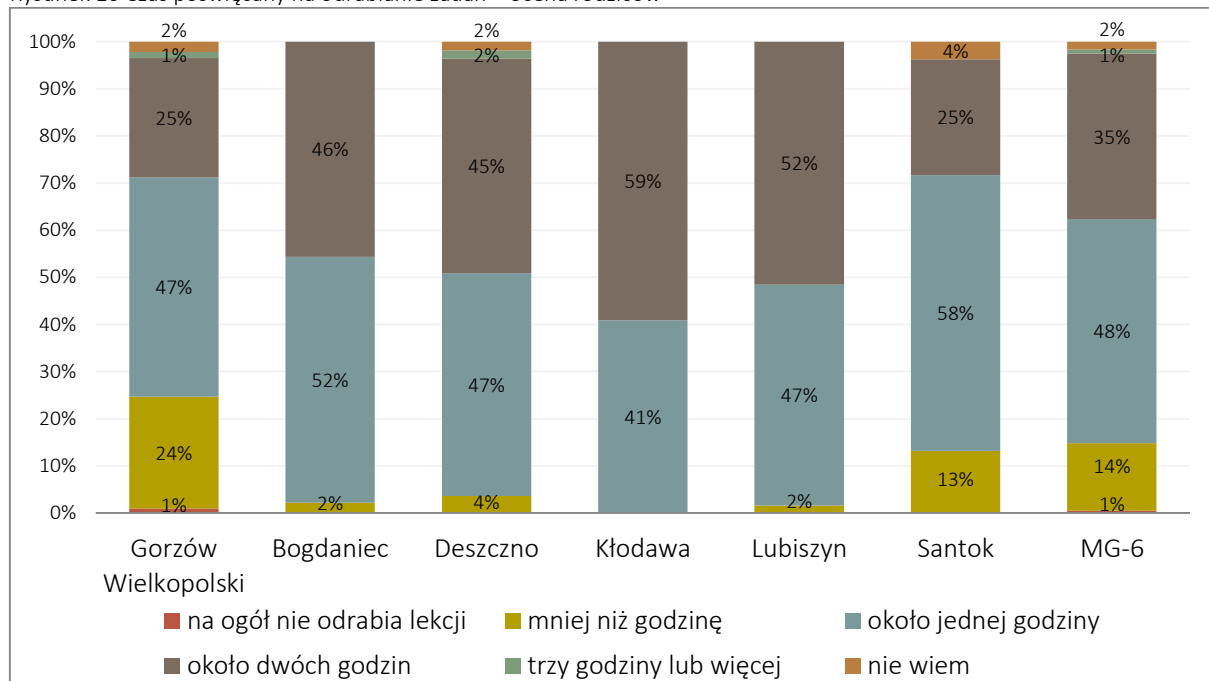
Rysunek 15 Ocena postaw nauczycieli wobec uczniów – ocena rodziców

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Pewnym miernikiem pracy nauczycieli jest również wymaganie od uczniów samodzielnej pracy w domu związanej z odrabianiem zajęć. Większość dzieci i młodzieży zdaniem rodziców poświęca na odrabianie zadań około jednej godziny (58%) – w tej kategorii odpowiedzi, odsetek jest najwyższy w MG-6. Udział uczniów, którzy potrzebują na tę aktywność około 2 godzin wynosi 25% (najniższy w MG-6). Jednocześnie grupa, która odrabia zadania mniej niż godzinę dziennie stanowi 13% - wyższy udział w tej grupie odnotowano wyłącznie w Gorzowie Wlkp.

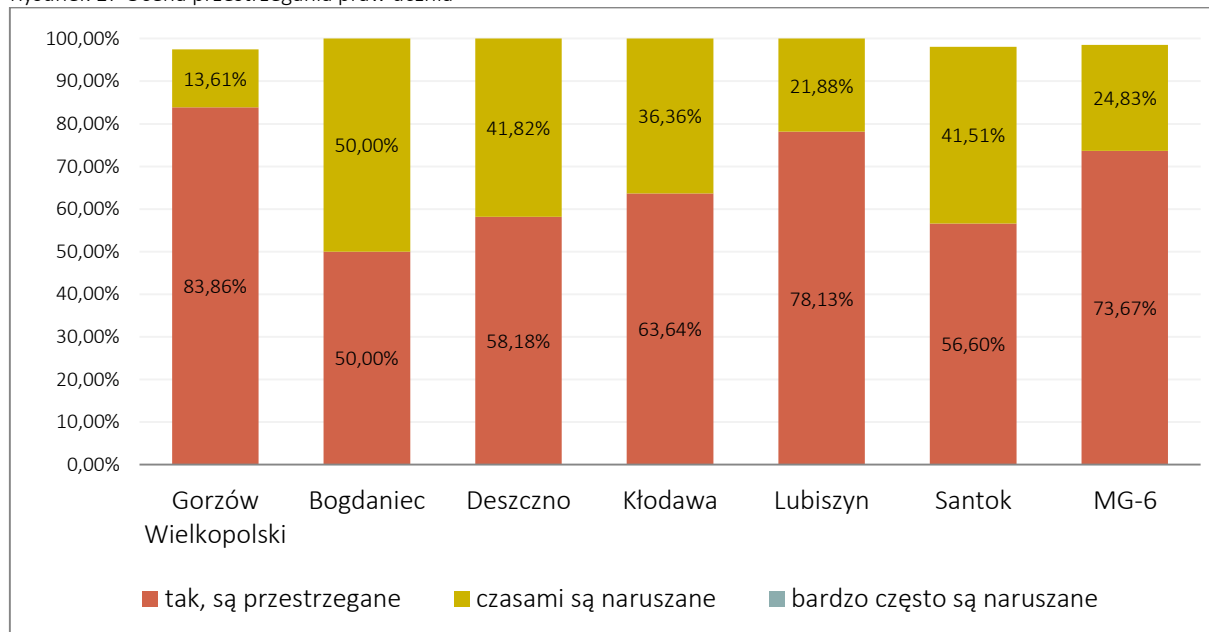
Rysunek 16 Czas poświęcany na odrabianie zadań – ocena rodziców

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Elementem oceny pracy nauczycieli jest również przestrzeganie praw ucznia. Zaskakuje tu, zwłaszcza w kontekście powyżej zaprezentowanych ocen, niski wskaźnik odpowiedzi pozytywnych (56,6%) i wskazanie, że czasem te prawa są naruszane (41,5%).

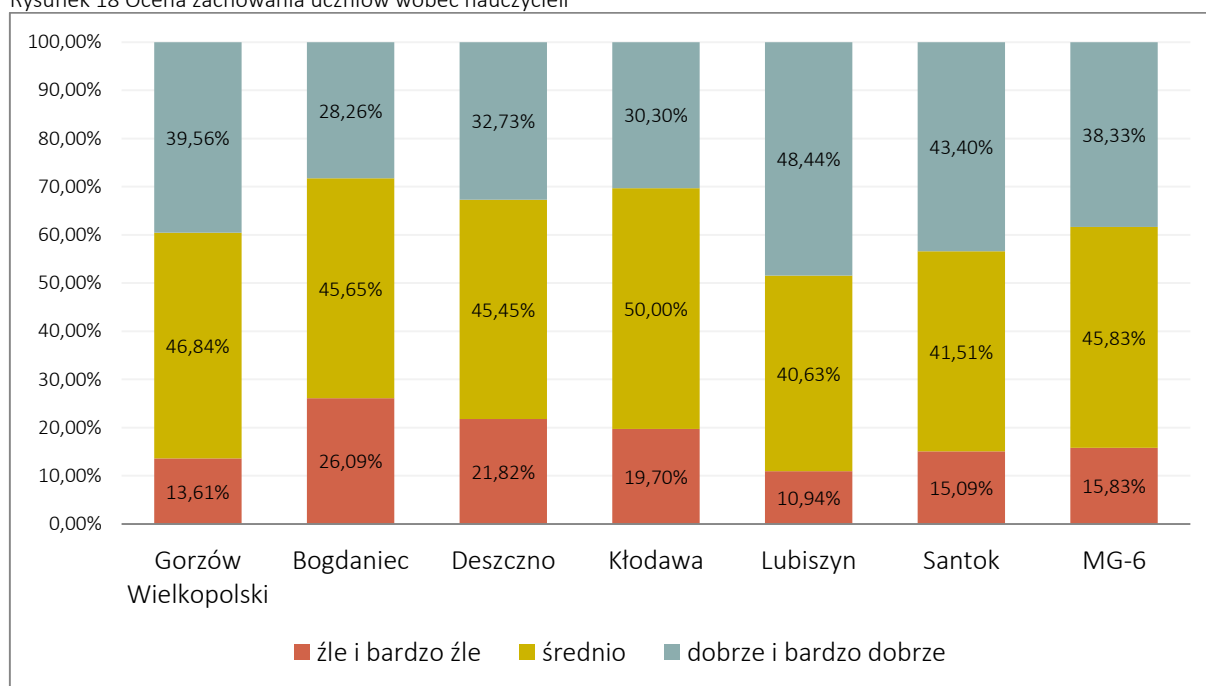
Rysunek 17 Ocena przestrzegania praw ucznia

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Warto również spojrzeć w kontekście przestrzegania praw ucznia, na zachowania uczniów wobec nauczycieli. Gmina Santok, obok Lubiszyna, charakteryzuje się przewagą odpowiedzi pozytywnych – 43,4%, przy stosunkowo niewielkim odsetku wskazań negatywnych - 15,09% i porównywalną dla tych pierwszych udziałem ocen pośrednich – 41,51%. Wśród kluczowych zachowań negatywnych uczniów, rodzice zidentyfikowali przede wszystkim bójki i pobicia (13,8%), wagary (12,1%) i kradzieże (10,3%).

Rysunek 18 Ocena zachowania uczniów wobec nauczycieli

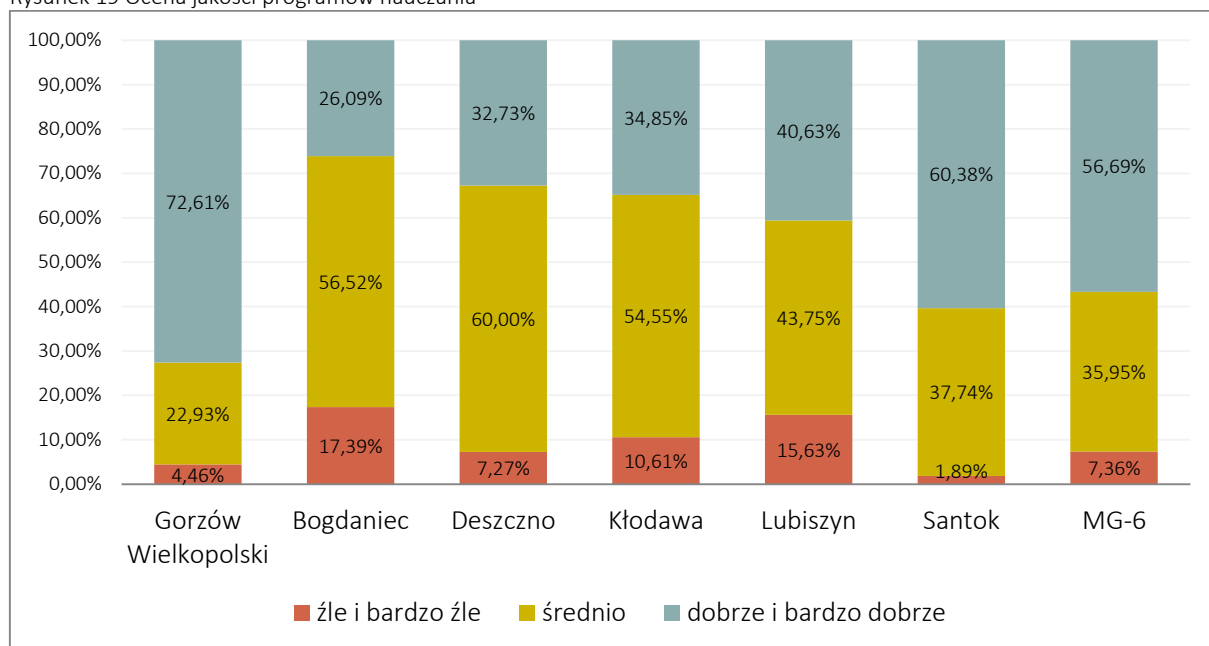
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

3.2.3. Ocena jakości kształcenia

Na ocenę jakości kształcenia składa się szereg czynników związanych zarówno z prowadzoną działalnością dydaktyczną, jak również bazą infrastrukturalną itp. Poniżej zaprezentowano główne zmienne w tym zakresie. Mieszkańcy gminy, wysoko oceniają pracę nauczycieli, jednocześnie podobnie oceniają również programy nauczania - 60,4% odpowiedzi bardzo dobrze i dobrze. Gminę wyróżnia bardzo niski odsetek odpowiedzi negatywnych – niecałe 2% (najniższy w MG-6).

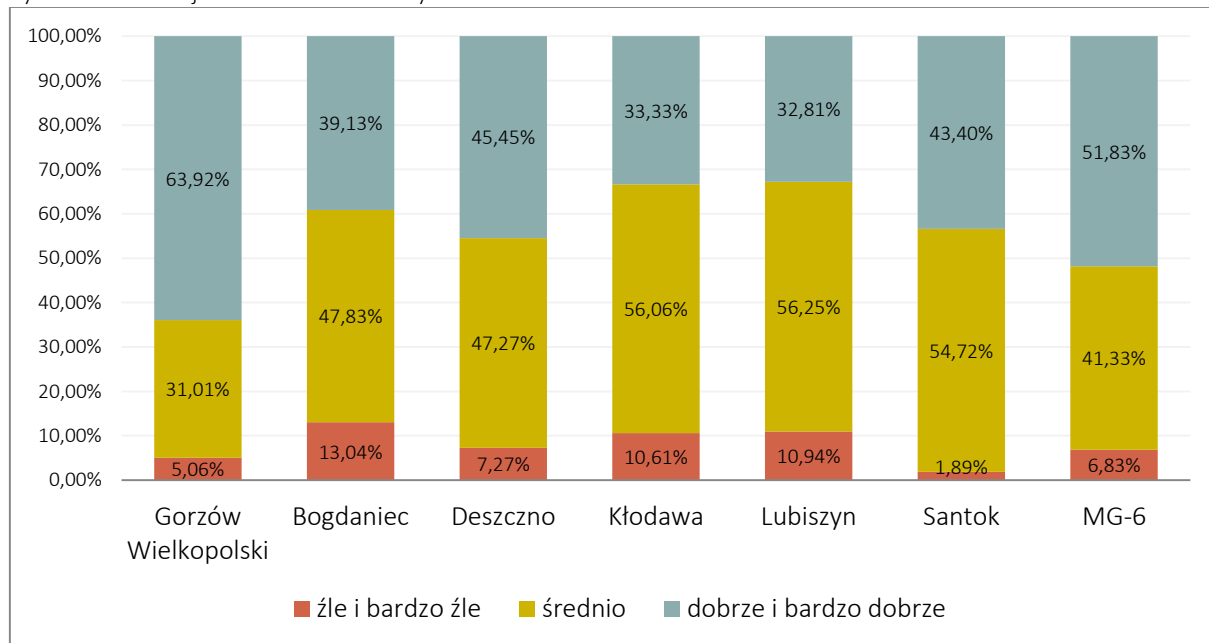
Rysunek 19 Ocena jakości programów nauczania

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ocena jakości obiektów szkolnych – ich stanu technicznego – jest w gminie na poziomie przeciętnym – 54,7% respondentów wskazała właśnie tą odpowiedź. Jednocześnie odsetek ocen negatywnych był na bardzo niskim poziomie nieprzekraczającym 2% (najniższy w MG-6).

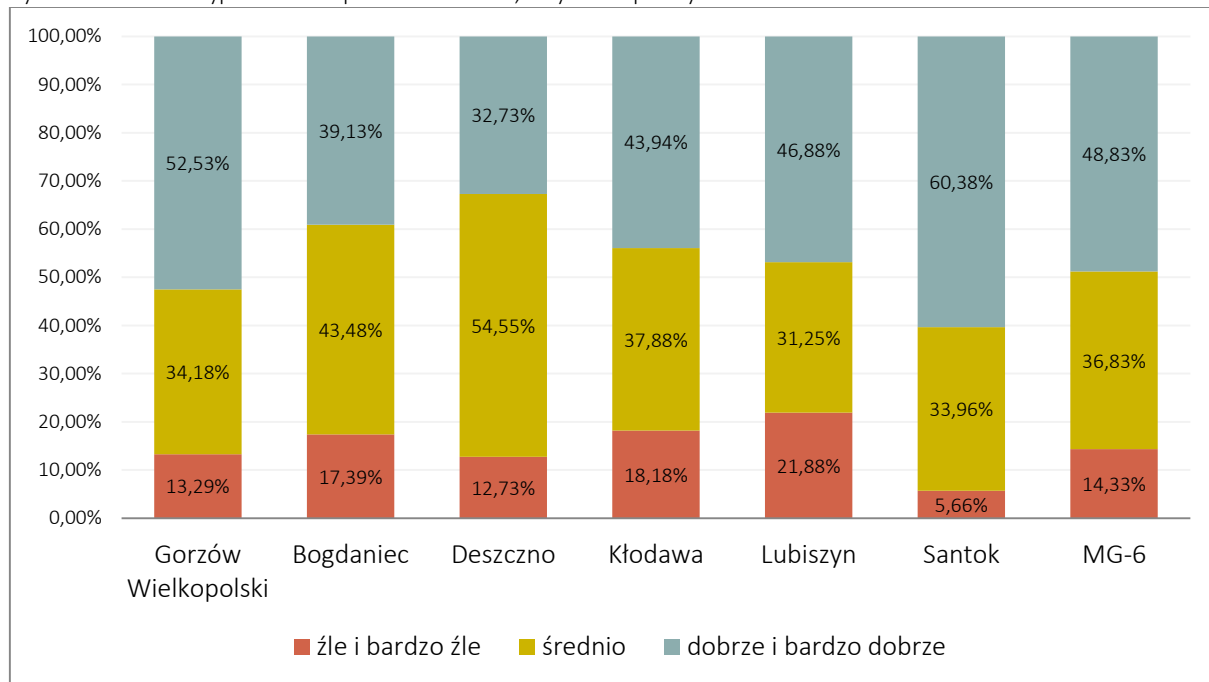
Rysunek 20 Ocena jakości obiektów szkolnych

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Na zdecydowanie wyższym poziomie kształtuje się ocena wyposażenia w pomoce naukowe – blisko 60,4% ocenia tę zmienną pozytywnie, 33,9% wybrało ocenę przeciętną. Poziom odnotowanych odpowiedzi negatywnych był wyższy niż w przypadku zmiennych prezentowanych powyżej, jednocześnie kształtował się on na najniższym poziomie w MG-6.

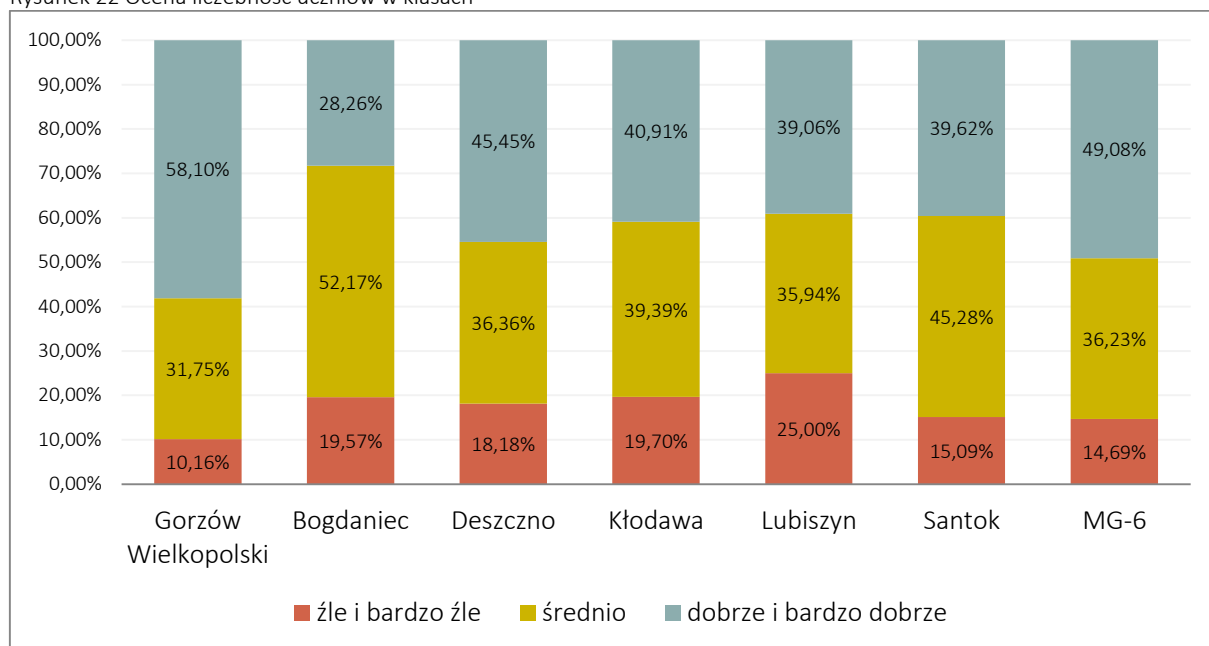
Rysunek 21 Ocena wyposażenia w pomoce naukowe, w tym komputery

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Liczebność klas w gminie Santok jest oceniana przeciętnie - 45,3% wskazań. Blisko 40% rodziców ocenia sytuację w tym zakresie pozytywnie, a 15,1% negatywnie

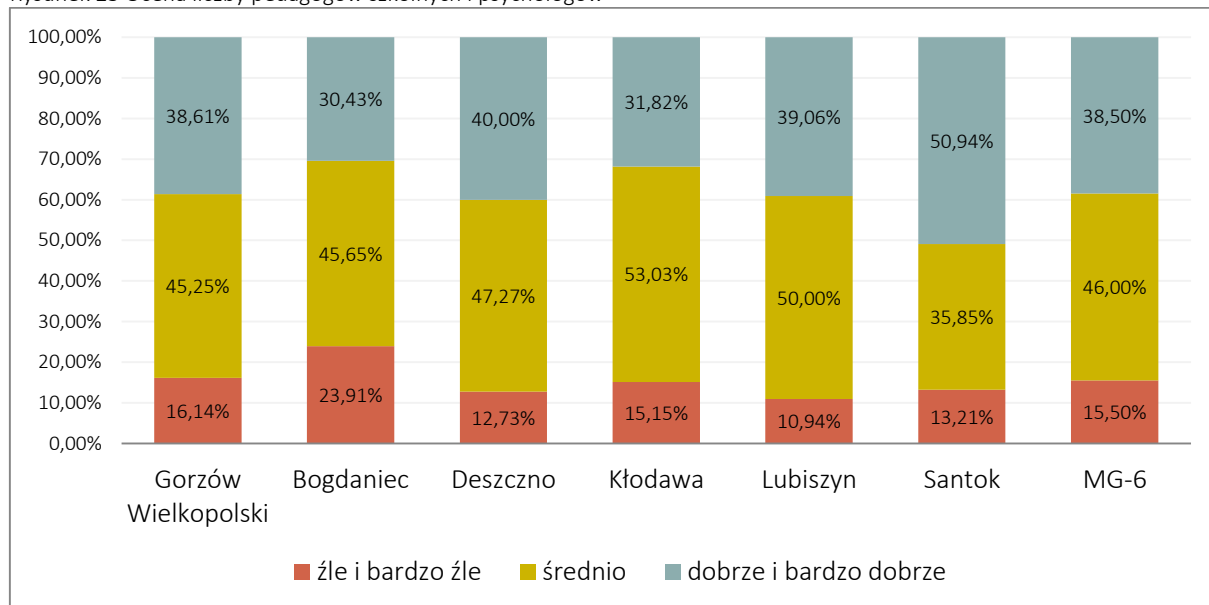
Rysunek 22 Ocena liczebność uczniów w klasach

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Szkoła oprócz realizacji funkcji edukacyjnych pełni również ważną rolę miejsca wspierającego wychowanie oraz pomagającego uczniom w określonych, często trudnych, sytuacjach. Dla realizacji tych zadań konieczne jest dysponowanie odpowiednimi kadrami. Ocena liczby pedagogów i psychologów w gminie Santok wskazuje na wysoki poziom zadowolenia, zwłaszcza w porównaniu do innych jednostek samorządu terytorialnego – 51% oceniła ją pozytywnie, 35,8% przeciętnie i tylko 13,2% negatywnie.

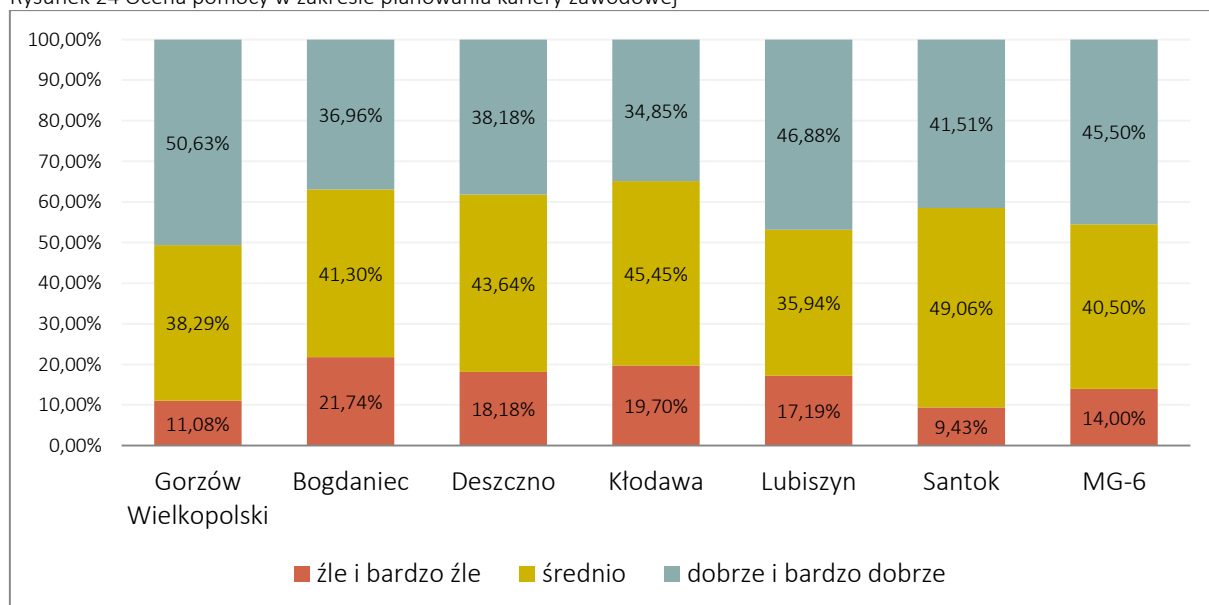
Rysunek 23 Ocena liczby pedagogów szkolnych i psychologów

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Zadaniem szkoły jest również pomoc w zaplanowaniu kariery zawodowej – rola ta jest co raz ważniejsza z punktu widzenia wdrażanych zmian w edukacji, prowadzących do wcześniejszej specjalizacji. Czynniki te są oceniane na poziomie przeciętnym (49,1%), przy niskim udziale odpowiedzi negatywnych (9,4%).

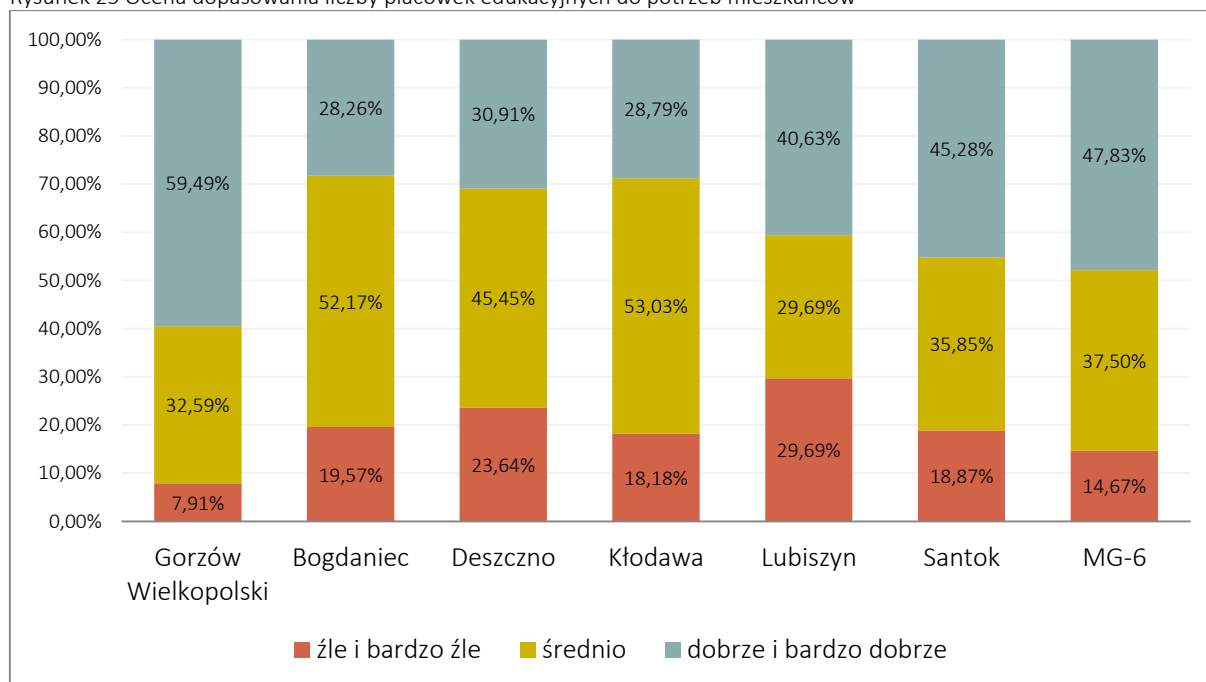
Rysunek 24 Ocena pomocy w zakresie planowania kariery zawodowej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Obciążone wydatkami w obszarze edukacji samorządy terytorialne mają ograniczone możliwości w zakresie dostosowywania liczby placówek oświatowych do rosnących oczekiwań mieszkańców. Dopasowanie liczby placówek edukacyjnych do potrzeb mieszkańców w gminie oceniane jest, w odniesieniu do pozostałych gmin wiejskich, na stosunkowo wysokim poziomie – pozytywnie oceniło je ponad 45% respondentów, jednocześnie jednak 35,8% ocenia je średnio, a 18,87% negatywnie.

Rysunek 25 Ocena dopasowania liczby placówek edukacyjnych do potrzeb mieszkańców

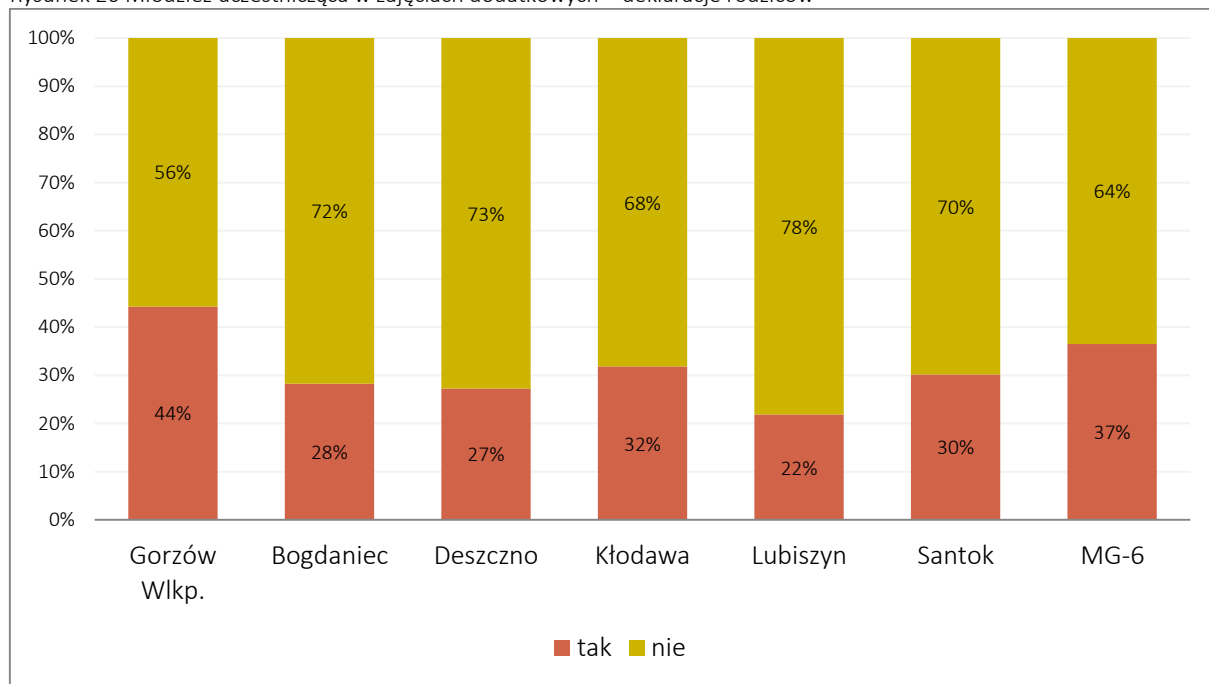
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ważnym elementem składającym się na ocenę systemu kształcenia jest dostępność zajęć dodatkowych. Zajęcia podstawy programowej są realizowane w ramach obowiązku prawnego nałożonego na poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, jakość ich kształcenia może być porównywana na podstawie testów. Zajęcia dodatkowe przyczyniają się do poprawy wyników uczniów, jak również stanowią ważne uzupełnienie procesu kształcenia.

W gminie Santok w zajęciach dodatkowych uczestniczyło 30% uczniów, jest to jeden z najwyższych wskaźników w MG-6 pośród gmin wiejskich (wyższy zanotowano jedynie w Kłodawie), pomimo tego nie może być on pozytywnie oceniany z punktu widzenia 70%

uczniów, którzy nie korzystają tego typu oferty. Sytuacja taka jest niestety charakterystyczna dla wielu obszarów wiejskich.

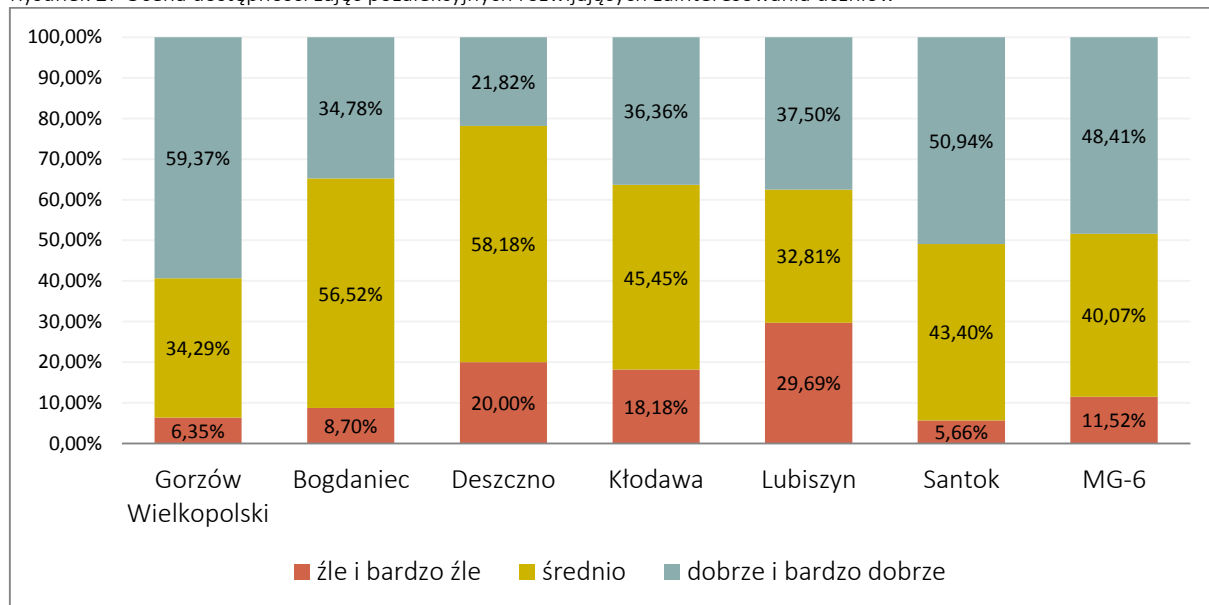
Rysunek 26 Młodzież uczestnicząca w zajęciach dodatkowych – deklaracje rodziców

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ocena dostępności zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania uczniów oceniana jest jako dobra (50,9% - oceny bardzo dobre i dobre), odsetek ocen negatywnych kształtował się na najniższym poziomie w MG- 6 – 5,7%.

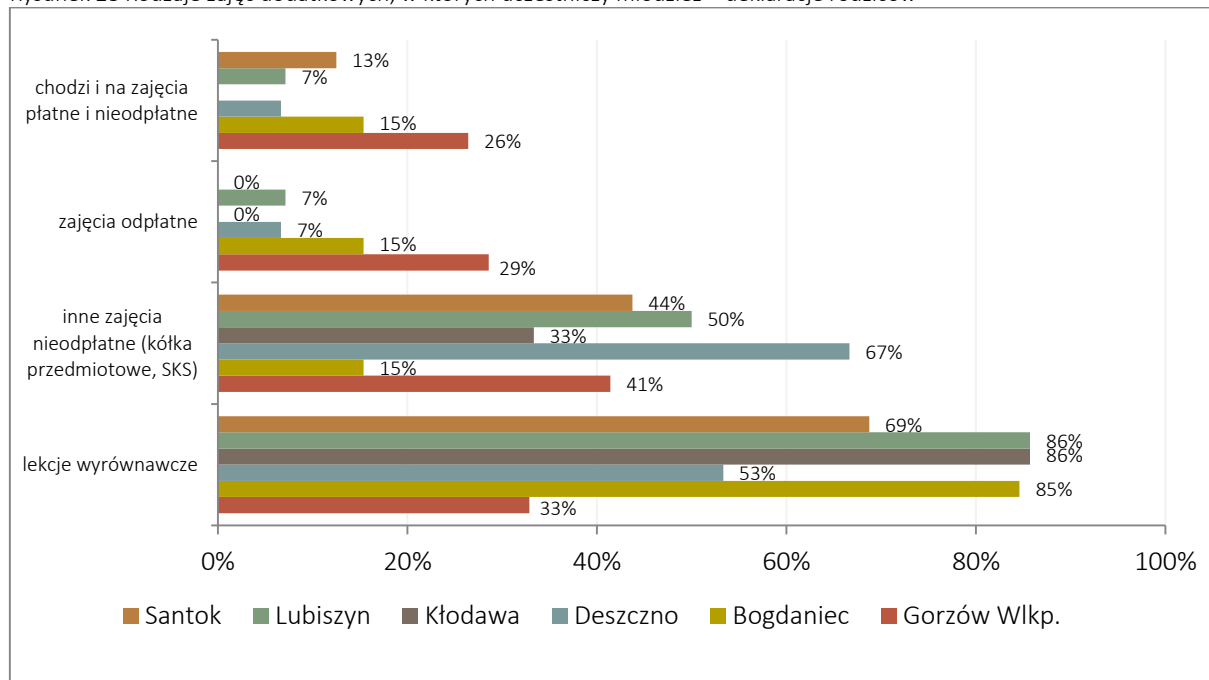
Rysunek 27 Ocena dostępności zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania uczniów

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Pomimo wysokiej oceny dostępności zajęć dodatkowych, uczniowie z gminy Santok zgodnie z deklaracjami ich rodziców, korzystają głównie z lekcji wyrównawczych (69%). Jednocześnie 44% wskazuje, że ich dzieci uczęszczają na inne bezpłatne zajęcia.

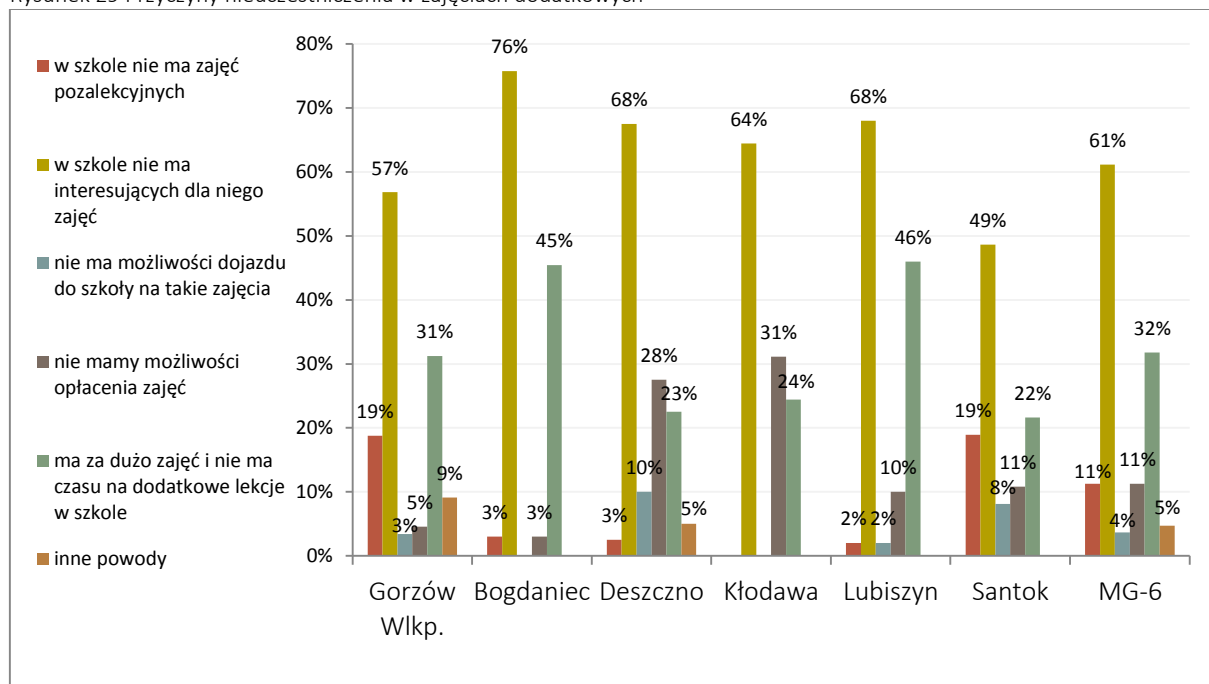
Rysunek 28 Rodzaje zajęć dodatkowych, w których uczestniczy młodzież – deklaracje rodziców

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Jako główne przyczyny nieuczestniczenia na zajęcia dodatkowo respondenci wskazali brak możliwości uczestniczenia w zajęciach, które interesują młodzież (49%), brak środków finansowych na opłacenie tych zajęć oraz brak tego typu zajęć w szkole (19%). Ostatnia z odpowiedzi na podobnie wysokim poziomie wskazywana była wyłącznie w Gorzowie Wlkp.

Rysunek 29 Przyczyny nieuczestniczenia w zajęciach dodatkowych

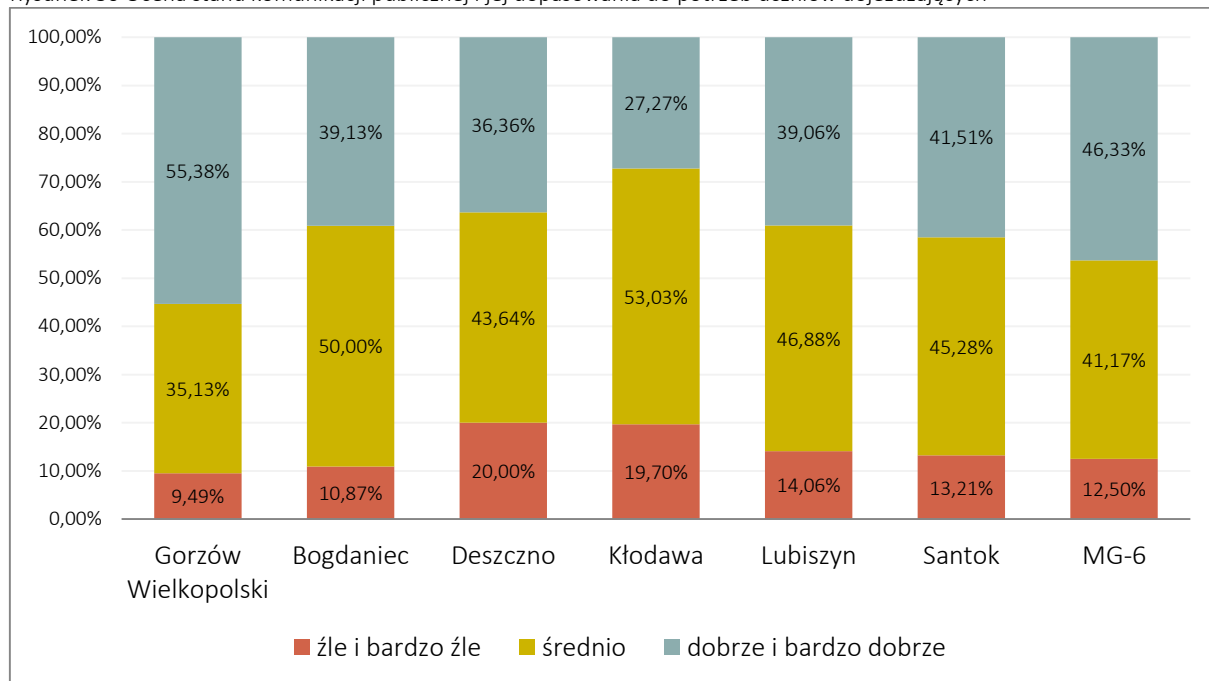

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Zwłaszcza na terenach wiejskich komunikacja umożliwiająca dotarcie do szkoły odgrywa kluczowe znaczenie. 45,3% mieszkańców ocenia ją przeciętnie, a ponad 41% dobrze i bardzo dobrze (najwyższy wskaźnik pośród gmin wiejskich MG-6), co dziesiąty rodzic jest niezadowolony ze stanu komunikacji.

Rysunek 30 Ocena stanu komunikacji publicznej i jej dopasowania do potrzeb uczniów dojeżdżających

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

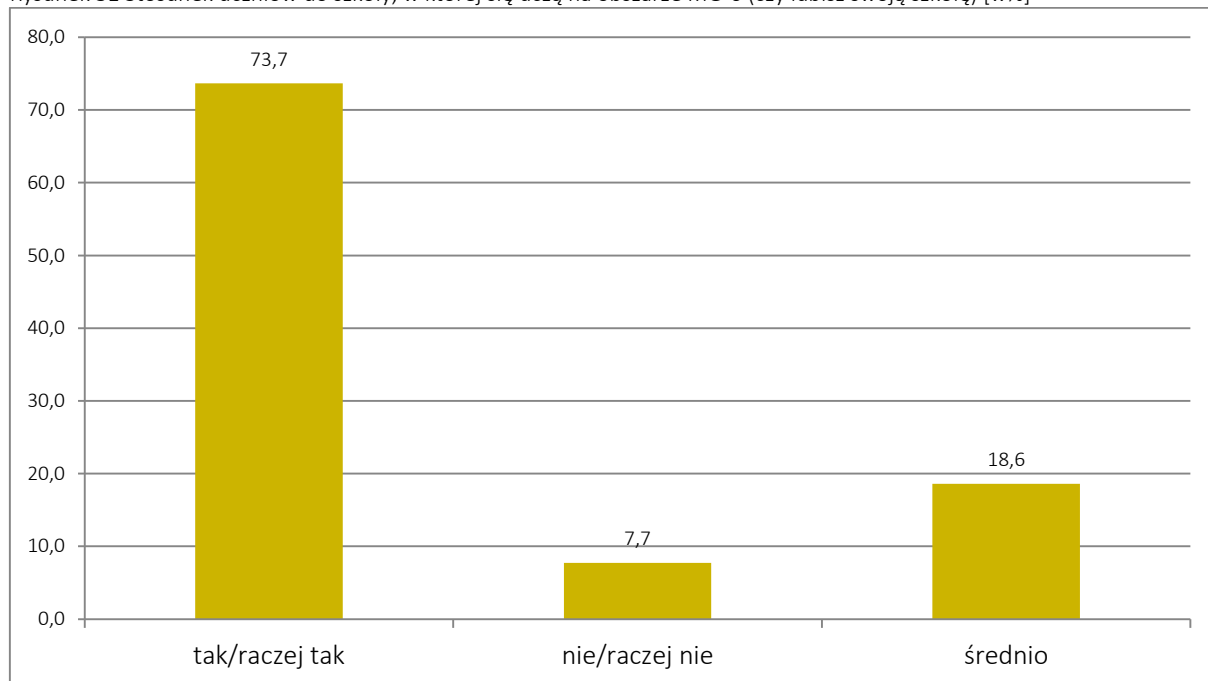
3.3. Badanie młodzieży

3.3.1. Ocena systemu

Uczniowie z obszaru MG-6 w zdecydowanej większości wyrażają pozytywne opinie o placówkach edukacyjnych. Na pytanie czy lubisz swoją szkołę blisko 74% uczniów odpowiedziało pozytywnie. Bardzo niski odsetek odpowiedzi negatywnych wynikać może z dobrej jakości infrastruktury oraz bogatej i dobrej jakościowo oferty edukacyjnej.

Badanie ankietowe wykazało, że w Santoku jedynie co trzeci uczeń pozytywnie ocenił szkołę, do której uczęszcza. Dla porównania w Gorzowie Wielkopolskim aż 78% uczniów lubi swoją szkołę, podczas gdy średnio na obszarze gmin wiejskich MG-6 jedynie 58%. Jest to o tyle zaskakujące, że gminy wiejskie obszaru MG-6 oferują bardzo dobre warunki do nauki, zwłaszcza pod względem jakości infrastruktury i wyposażenia (choć należy wziąć pod uwagę, że w badaniu ankietowym na obszarach wiejskich brali udział jedynie gimnazjaliści).

Rysunek 31 Stosunek uczniów do szkoły, w której się uczą na obszarze MG-6 (czy lubisz swoją szkołę) [w%]

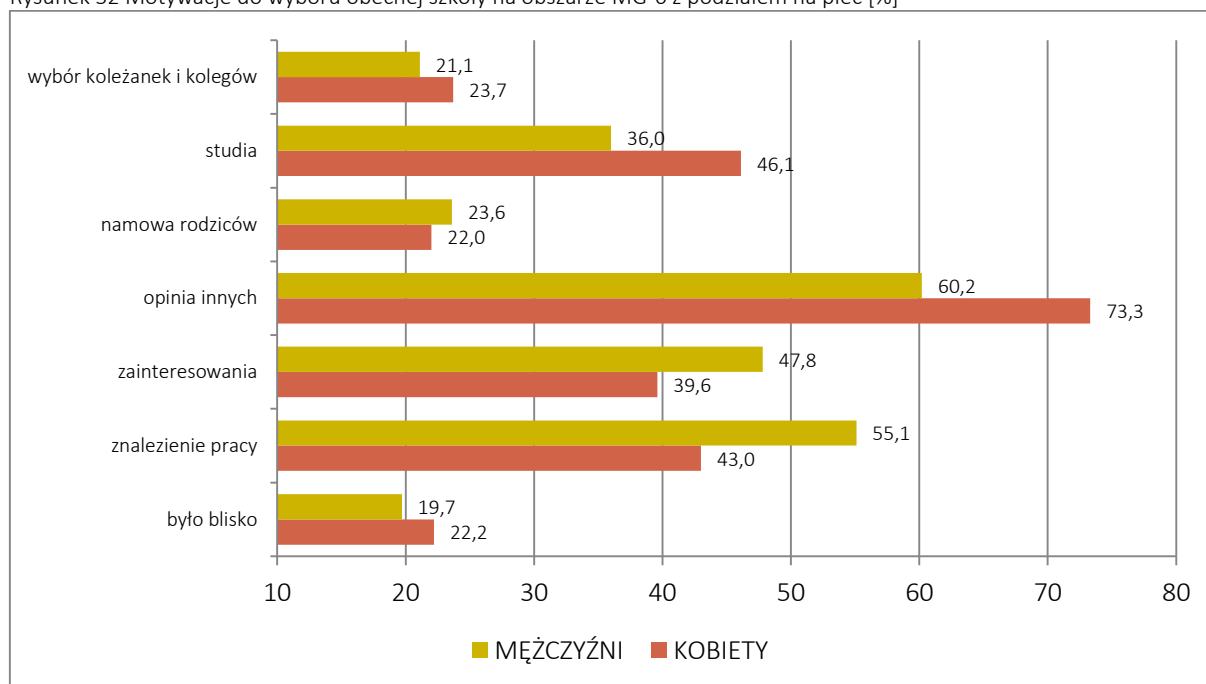
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Młodzież w wyborze kierunku kształcenia i rodzaju szkoły kieruje się w głównej mierze opinią innych. Ponad 73% uczniów i 60 % uczennic kierowało się opinią osób trzecich w wyborze szkoły. Mężczyźni częściej niż kobiety wybierają szkołę pod względem możliwości znalezienia pracy. Natomiast uczennice w większym stopniu decydują o wyborze kształcenie pod kątem przyszłych studiów.

W przypadku gminy Lubiszyn 46% gimnazjalistów zadeklarowało, że wybrało szkołę ze względu na fakt, że była ona blisko położona od miejsca zamieszkania oraz zainteresowaniami. Uczniowie gimnazjalni z Santoka, w małym stopniu kierowali się wyborem szkoły ze względu na przyszłe studia i możliwość znalezienia pracy.

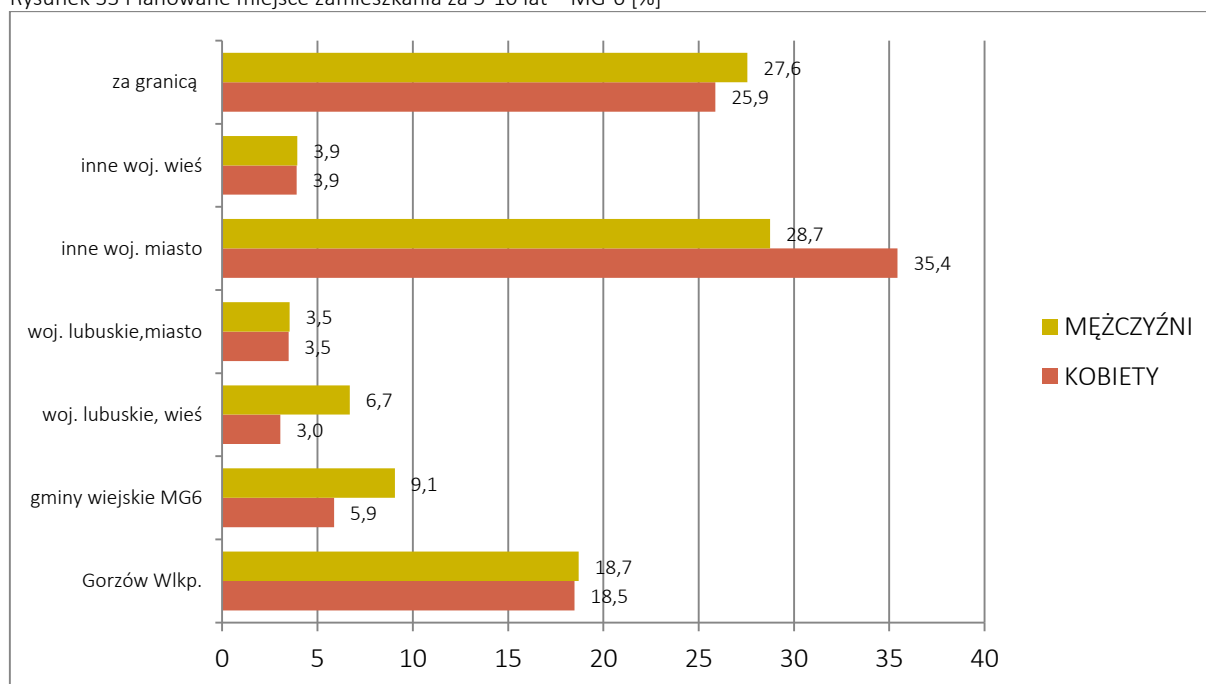
Uczniowie i uczennice z obszaru MG-6 wykazują bardzo silne nastroje migracyjne. Badanie ankietowe wykazało, że jedynie 26 na 100 uczniów i uczennic zamierza zamieszkać na obszarze MG-6. Młodzież w największym stopniu deklaruje zamieszkanie na obszarach miejskich w innym województwie. Dużą popularnością cieszy się opcja wyjazdu za granicę (ponad 25% uczniów i uczennic deklaruje ten kierunek przyszłego zamieszkania).

Rysunek 32 Motywacje do wyboru obecnej szkoły na obszarze MG-6 z podziałem na płeć [%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 33 Planowane miejsce zamieszkania za 5-10 lat – MG-6 [%]

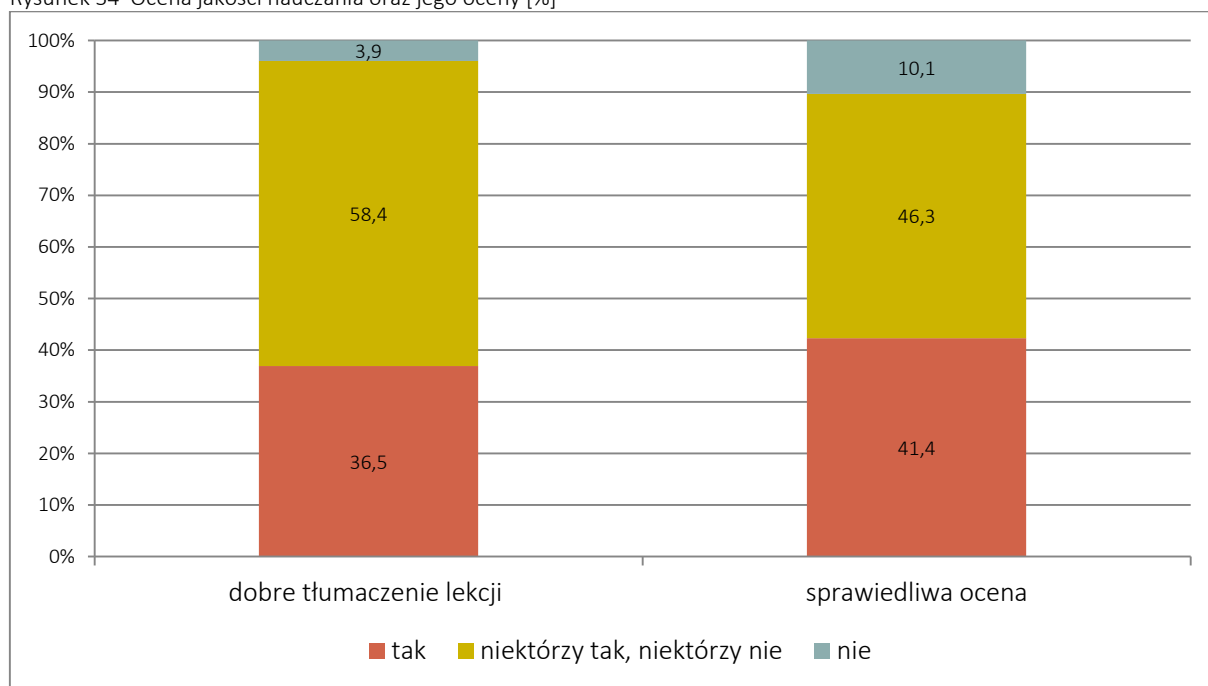

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

3.3.2. Podstawa programowa

Jedną z ważniejszych funkcji szkoły jest realizacja wysokiej jakości nauczania. Odpowiadając na pytanie czy nauczyciele tłumaczą w sposób prawidłowy lekcje, uczniowie dokonywali w bezpośredni sposób oceny jakości usług społecznych w dziedzinie edukacji. Aż 36% uczniów uważa, że nauczyciele dobrze tłumaczą lekcje, a 41% jest zdania, że sprawiedliwie oceniają uczniów. Na uwagę zasługuje bardzo niski odsetek uczniów uważających, że lekcje są źle tłumaczone.

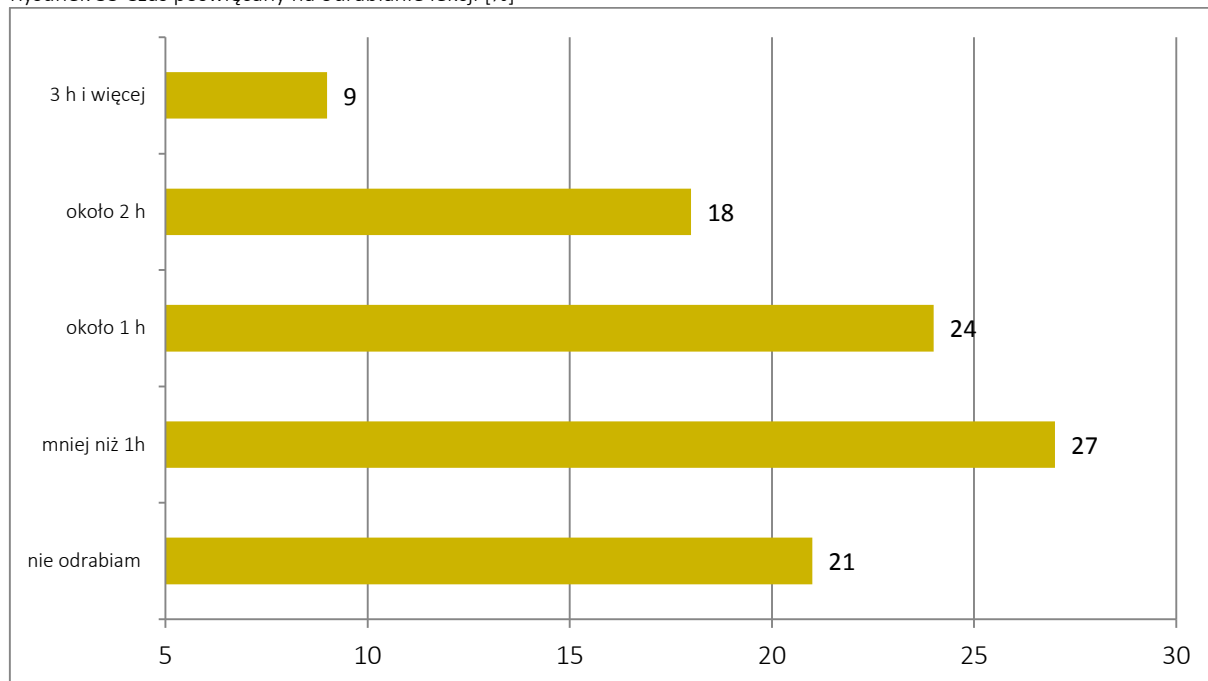
Rysunek 34 Ocena jakości nauczania oraz jego oceny [%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Na pytanie ile czasu zajmuje ci odrabianie lekcji, uczniowie szkół na obszarze MG-6 odpowiedzieli, że około godziny. Jeżeli uczniowie mają problemy w odrabianiu lekcji, z reguły korzystają z pomocy koleżeńskiej (w formie pomocy w lekcjach lub ich odpisywaniu). Jeden na trzech uczniów korzysta z płatnych korepetycji. Na uwagę zasługuje fakt, że aż 28% korzysta z dodatkowych, bezpłatnych dla uczniów zajęć prowadzonych przez nauczycieli przedmiotowych. Świadczy to o bardzo dużej aktywności szkół w dziedzinie świadczenia usług publicznych w dziedzinie edukacji na obszarze ZCG MG-6.

Rysunek 35 Czas poświęcany na odrabianie lekcji [%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 13 Jak sobie radzisz z odrabianiem lekcji (kto ci pomaga) [%]

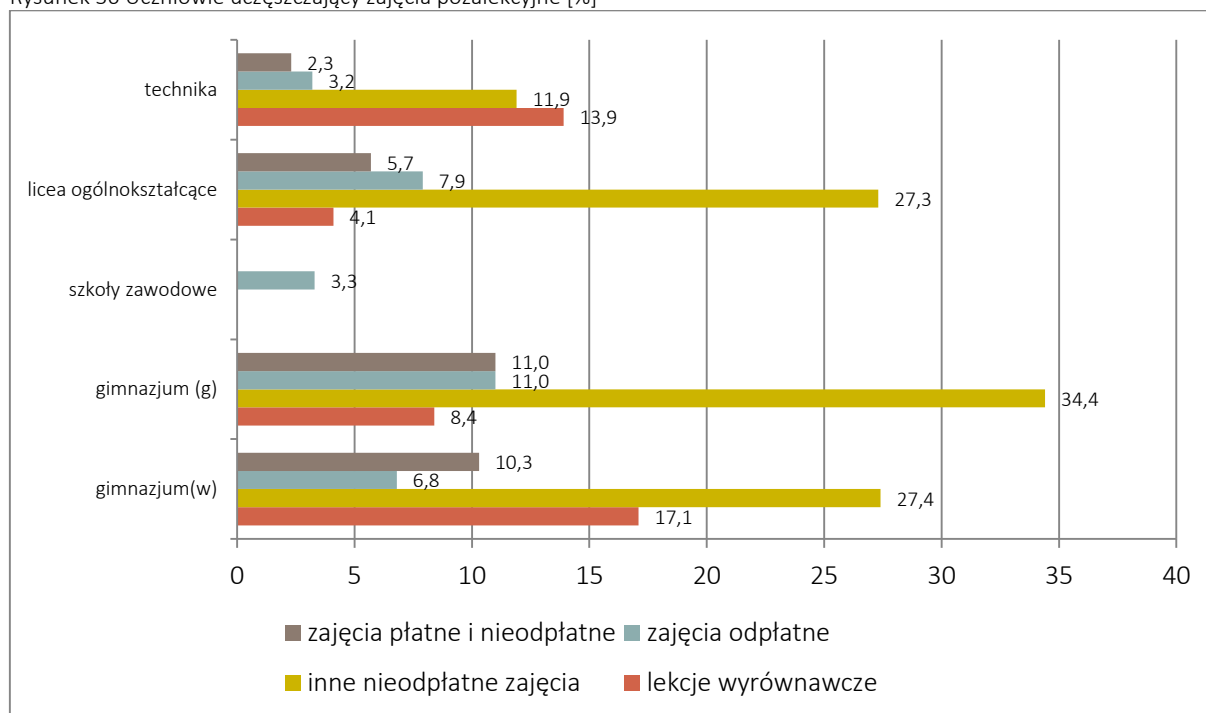
Sposób na odrabianie lekcji	Tak	Nie
Tłumaczy ktoś z kolegów	63	26
Odpisuję lekcje od innych	55	31
Rodzice lub ktoś z rodziny, znajomi rodziców (bezpłatne)	46	48
Uczę się dobrze i nie mam problemów z odrabianiem lekcji	40	23
Chodzę na płatne korepetycje	30	67
Nauczyciele poza lekcjami na dodatkowych bezpłatnych lekcjach	28	63

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

3.3.3. Oferta dodatkowa

Badania ankietowe dowiodły, że co trzeci uczeń uczęszcza na zajęcia pozalekcyjne w szkołach. Zdecydowanie najpopularniejszą formą zajęć w liceach ogólnokształcących i gimnazjach są zajęcia nieodpłatne (kółka przedmiotowe, SKS, itp.). Należy zwrócić uwagę na fakt, że ponad 17% gimnazjalistów uczęszcza na zajęcia wyrównawcze, co może świadczyć o występujących problemach edukacyjnych na obszarze MG-6. Jednakże analiza wyników nauczania w gimnazjach nie wykazuje znacznej różnicy w wynikach nauczania w gimnazjach na obszarach wiejskich i miejskich MG-6.

Rysunek 36 Uczniowie uczęszczający zajęcia pozalekcyjne [%]

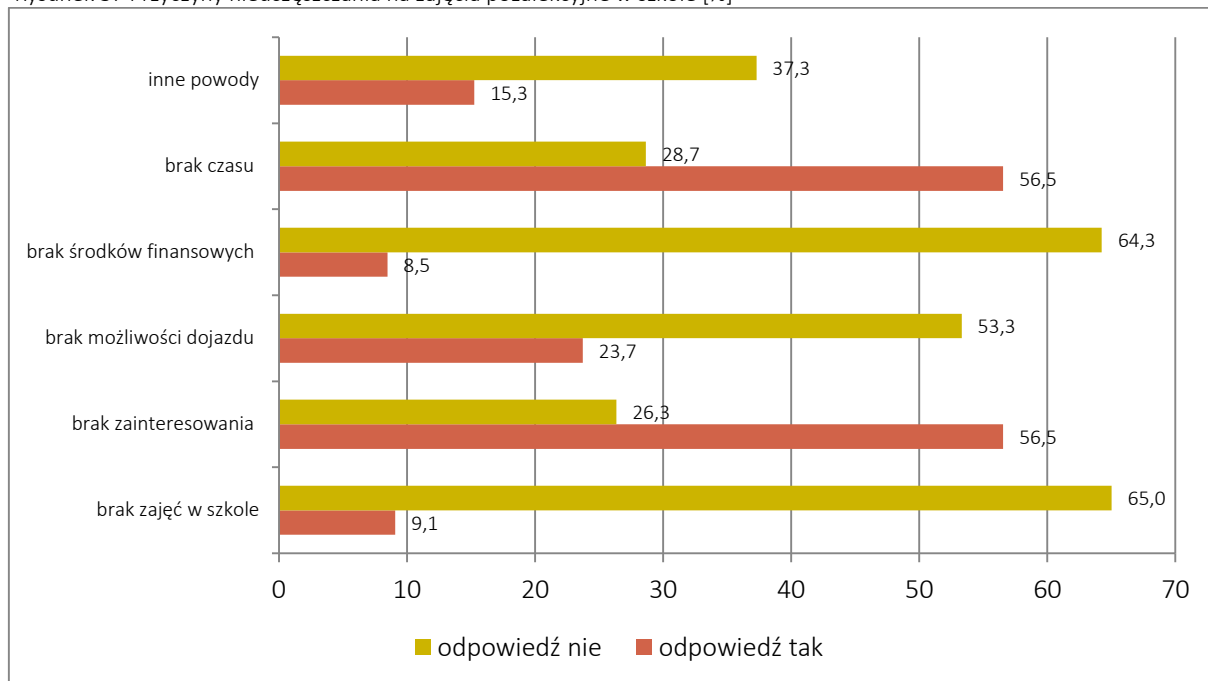

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych; (g) – Gorzów Wielkopolski, (w) obszary wiejskie MG-6

Spośród 650 uczniów, którzy zadeklarowali w ankiecie fakt nieuczęszczania na dodatkowe zajęcia pozalekcyjne w szkole, aż 56% wskazało, że głównym powodem jest fakt, że w szkole nie ma dla nich interesujących zajęć oraz po prostu brak czasu.

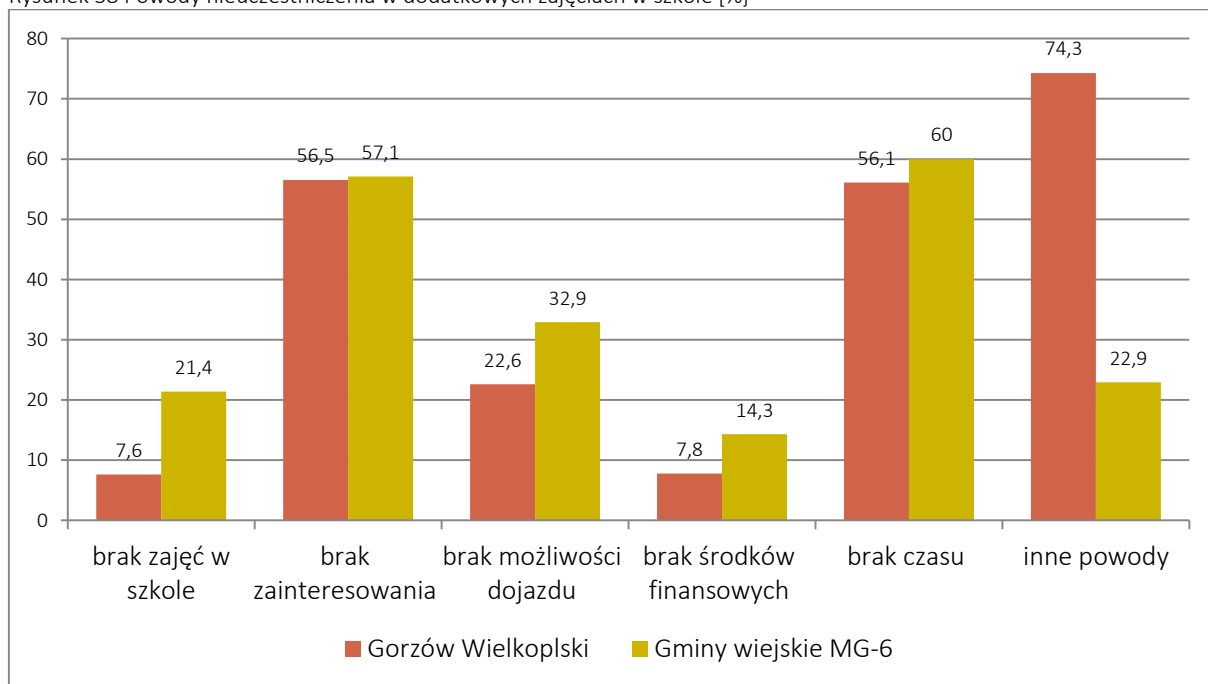
Jednocześnie aż 65% uczniów wskazuje, że powodem nie uczęszczania na dodatkowe zajęcia jest brak wystarczającej oferty. Dowodzi to powszechnie wyrażanej opinii, że zajęcia dodatkowe nie są wystarczająco interesujące dla młodzieży.

Rysunek 37 Przyczyny nieuczęszczania na zajęcia pozalekcyjne w szkole [%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 38 Powody nieuczestniczenia w dodatkowych zajęciach w szkole [%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Komunikacja stanowi jedną z podstawowych barier uczestnictwa w zajęciach dodatkowych dla uczniów z obszarów wiejskich. Aż 33% z nich uważa to za główną przyczynę, przy 23% uczniów z Gorzowa Wielkopolskiego.

Uczniowie pobierający naukę w szkołach na obszarach wiejskich w większym stopniu odczuwają brak organizacji zajęć dodatkowych w szkołach. Aż 21% spośród nieuczestniczących w dodatkowych zajęciach z nich wskazuje na powód.

3.3.4. Szczegółowa ocena

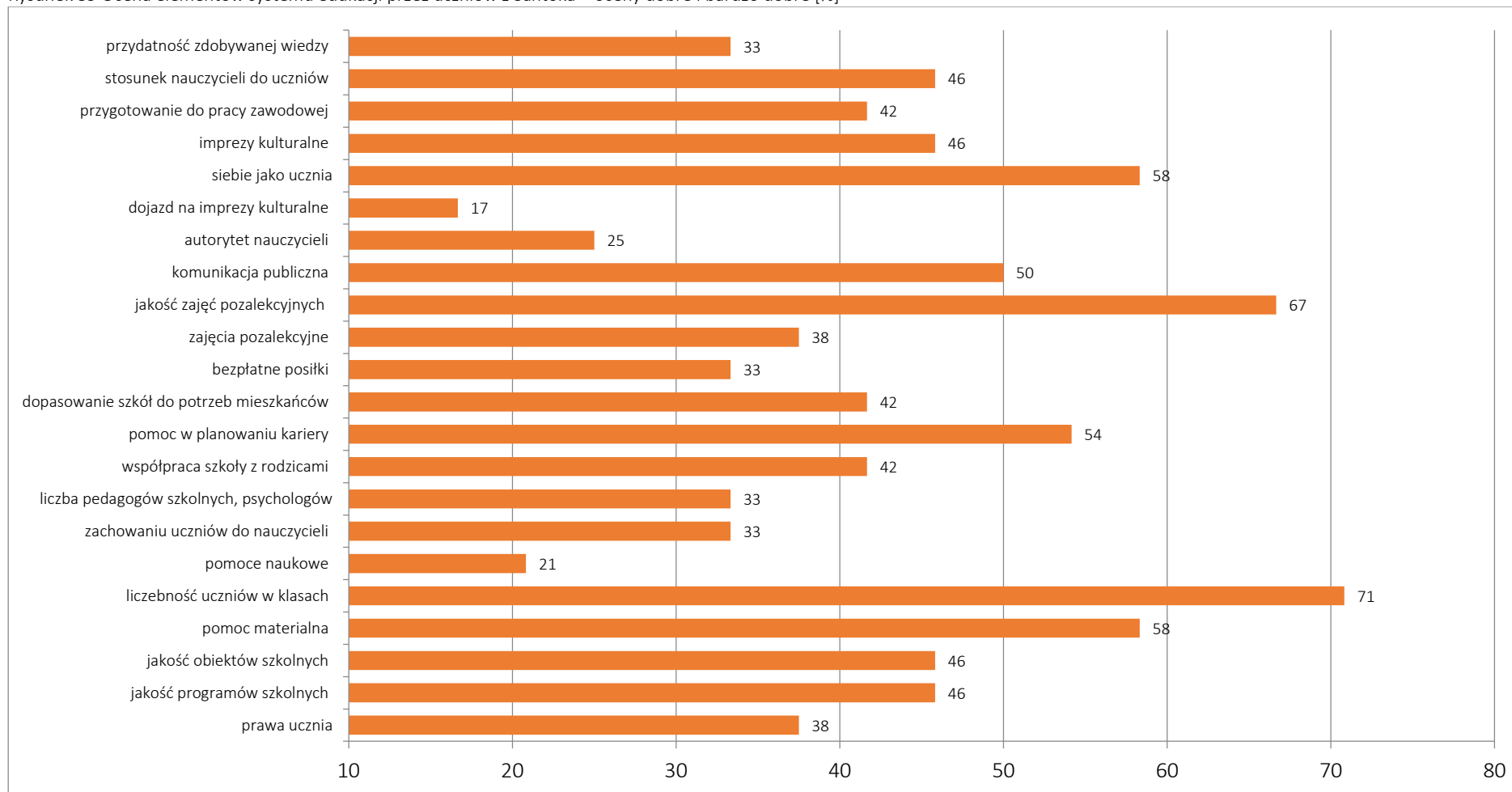
Uczniowie szkół na obszarze MG-6 z reguły bardzo dobrze oceniają usługi publiczne w dziedzinie edukacji, zwłaszcza w przypadku oceny placówek edukacyjnych realizujących zadania z obszaru wychowania. Uczniowie bardzo dobrze ocenili liczebność uczniów w klasach (71% odpowiedzi dobrze i bardzo dobrze) oraz jakość zajęć pozalekcyjnych (67% odpowiedzi dobrze i bardzo dobrze).

Jedynym aspektem oceny poszczególnych elementów systemu edukacji, który uzyskał więcej negatywnych niż pozytywnych odpowiedzi jest możliwość dojazdu komunikacją publiczną na imprezy kulturalne i sportowe (jedynie 17% odpowiedzi dobrze i bardzo dobrze). Świadczy to dobitnie o poważnych barierach komunikacyjnych, które napotyka młodzież, zwłaszcza jak można przypuszczać w godzinach popołudniowych i wieczornych.

Ponadto zwraca uwagę bardzo niska ocena jakości pomocy naukowych (jedynie 21% uczniów ocenia je pozytywnie). Można ocenić, że jest to jeden z ważniejszych elementów prowadzenia działalności edukacyjnej, który wymaga poważnej interwencji władz gminy.

Rysunek 39 Ocena elementów systemu edukacji przez uczniów z Santoka – oceny dobre i bardzo dobre [%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

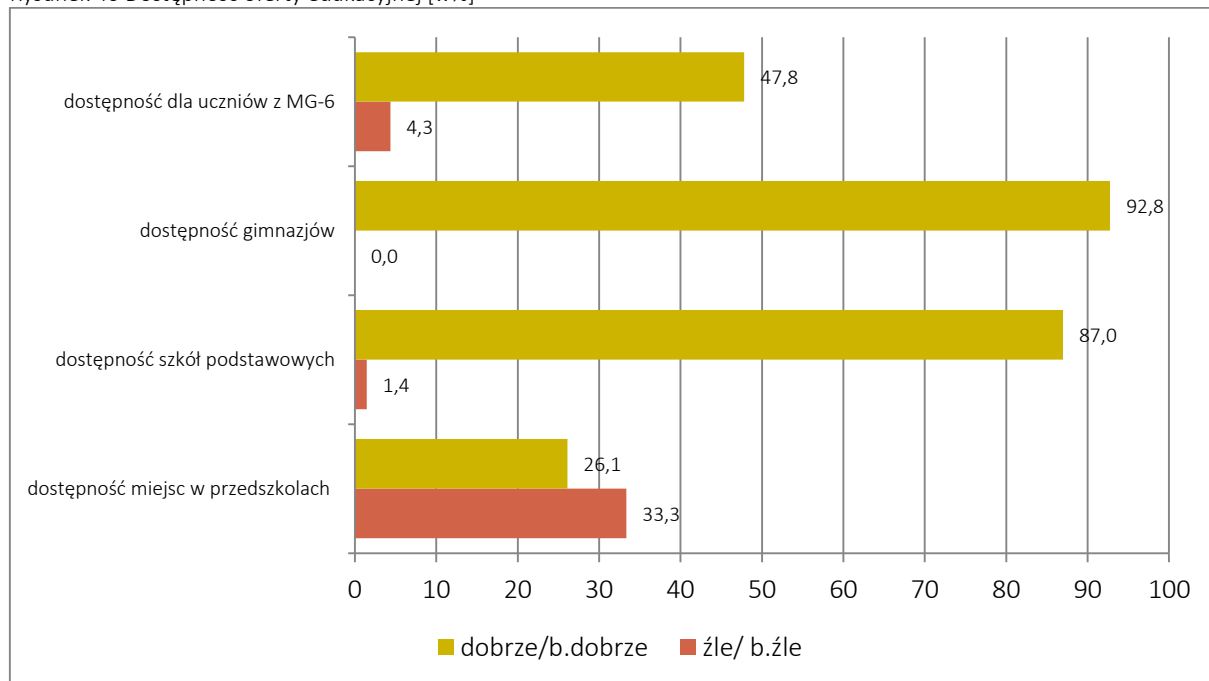
3.4. Badania nauczyciele

3.4.1. Ocena dostępu i jakości

Nauczyciele zatrudnieni w placówkach oświatowych na obszarze MG-6 bardzo dobrze oceniają dostępność do placówek oświatowych, w tym dla mieszkańców z obszarów wiejskich MG-6. Działan naprawczych wymaga zwiększenie dostępu do przedszkoli poprzez stałe zwiększanie w nich liczby miejsc.

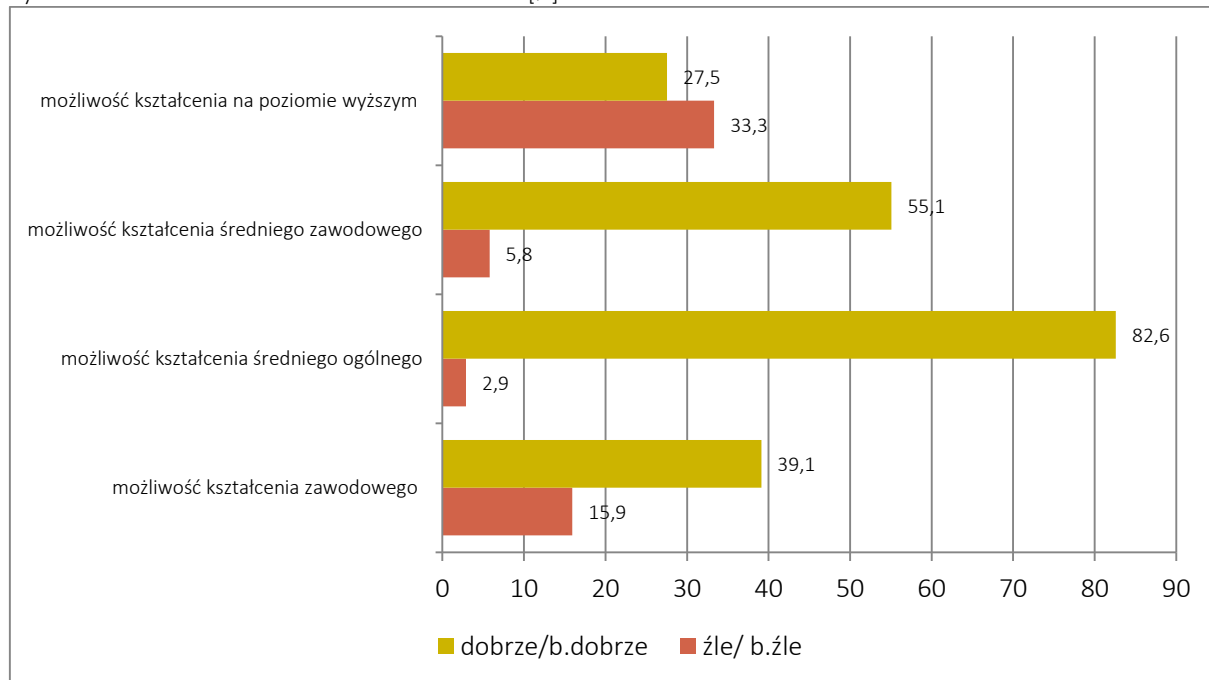
Dostępność do kształcenia w liceach ogólnokształcących jest elementem wyróżniającym ofertę edukacyjną. W opinii aż 83% nauczycieli miasto Gorzów Wielkopolski oferuje bardzo dobre warunki kształcenia na tym poziomie. Badania ankietowe potwierdziły opinię wyrażaną przez ekspertów w dziedzinie edukacji, że miasto Gorzów Wielkopolski nie posiada dobrze rozbudowanej oferty w dziedzinie kształcenia na poziomie wyższym. Brak silnego ośrodka akademickiego skutkuje zwiększoną migracją młodzieży do innych ośrodków miejskich (badania wykazały, że 4 na 10 uczniów chce mieszkać za granicą lub w innym mieście w Polsce). Jeden z komentarzy w ankietach trafnie wskazuje problem: „Gorzów nie jest atrakcyjnym miejscem do uczenia się i studiowania, dlatego większość młodzieży wybiera większe ośrodki akademickie”.

Rysunek 40 Dostępność oferty edukacyjnej [w%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 41 Możliwości kształcenia na obszarze MG-6 [%]

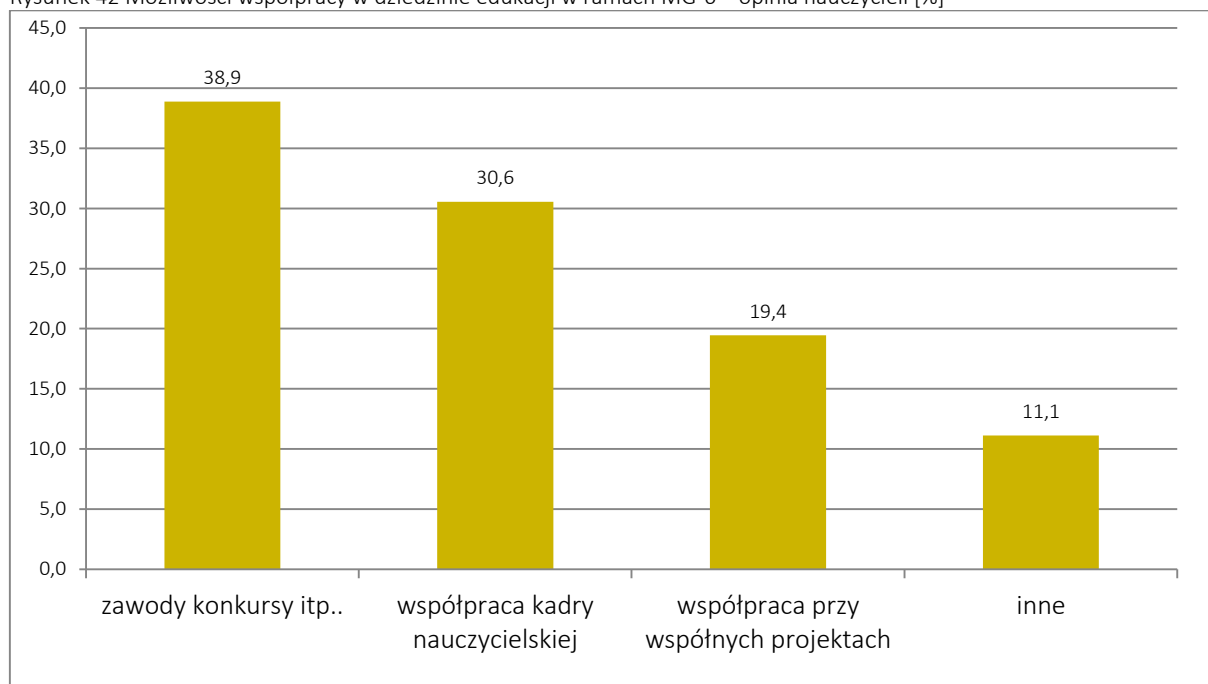

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

3.4.2. Ocena współpracy MG-6

Wywiady pogłębione z ekspertami w dziedzinie edukacji poprzedzające badania ankietowe wskazały na duże możliwości współpracy w dziedzinie edukacji na obszarze ZCG MG-6. Oczekiwania ekspertów co do współpracy w dziedzinie edukacji zostały potwierdzone przez nauczycieli w badaniu ankietowym. Priorytetem dla nauczycieli są w pierwszej kolejności wspólne zawody, konkursy, następnie współpraca kadry nauczycielskiej (wymiana doświadczeń) oraz realizacja projektów unijnych. Postulaty ekspertów pokrywają się w pełni z oczekiwaniami kadry nauczycielskiej.

Rysunek 42 Możliwości współpracy w dziedzinie edukacji w ramach MG-6 – opinia nauczycieli [%]

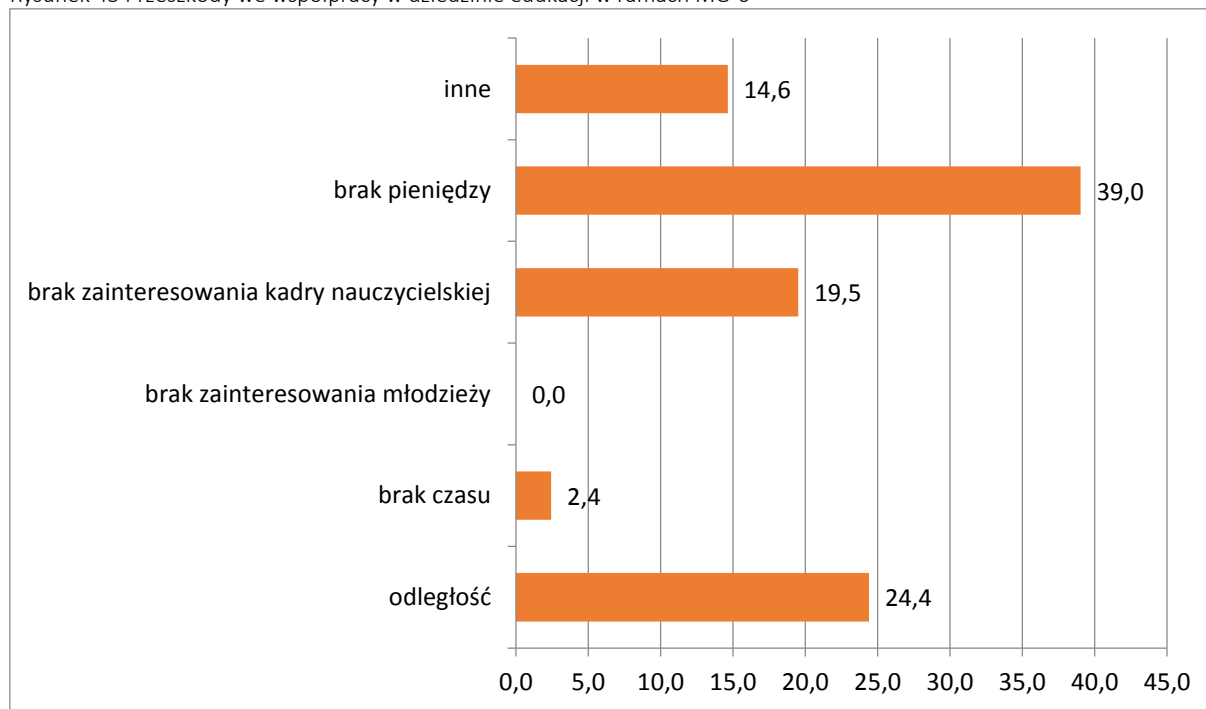

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Godny podkreślenia w tym momencie jest postulat eksperta z dziedziny edukacji z Gorzowa Wielkopolskiego dotyczący opracowania i wdrożenia porównywalnych parametrów w zakresie oceny jakości kształcenia. Pozwoli to w perspektywie na większą unifikację systemów nauczania oraz stopniowe wdrażanie przez samorządy oraz placówki oświatowe gmin MG-6 systemu EDU (edukacyjna wartość dodana). System pozwala statystycznie wymierzyć wkład szkoły w ten postęp, dzięki temu staje się nieocenionym narzędziem wspólnej analizy wyników nauczania i podnoszenia jakości oferty edukacyjnej. Jest to odpowiedź na dużą

barierę systemu edukacji polegającą na braku mechanizmów kontroli klienta nad jakością realizacji usług.

Rysunek 43 Przeszkody we współpracy w dziedzinie edukacji w ramach MG-6

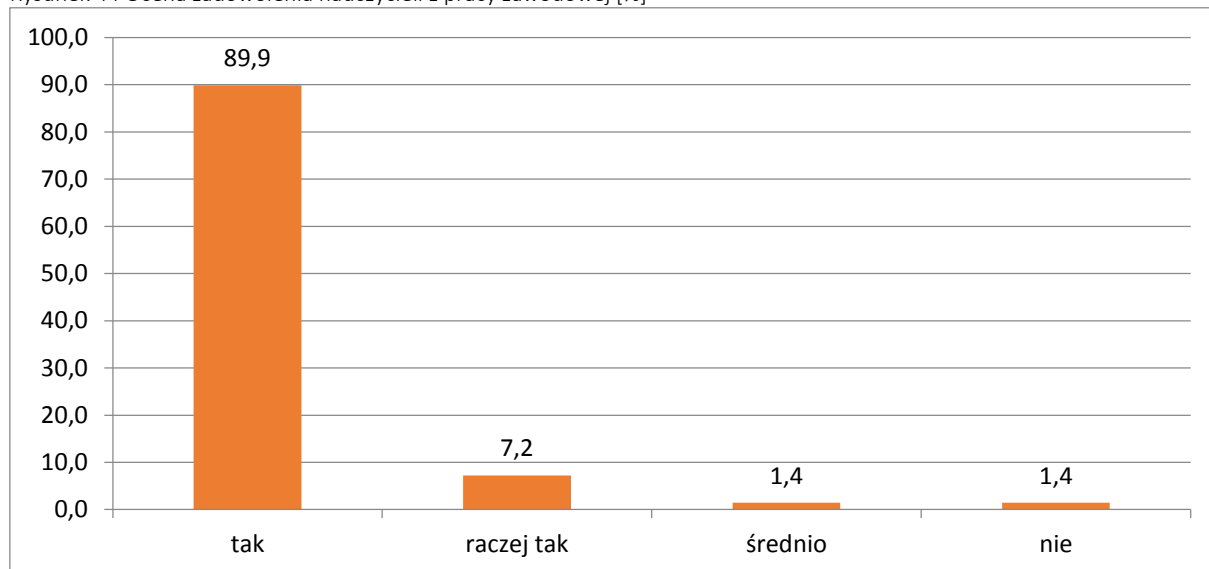
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Do głównych barier we współpracy w dziedzinie edukacji wszystkich gmin MG-6 wskazanych przez nauczycieli należy brak środków finansowych oraz problemy komunikacyjne wynikające ze znacznej odległości między miejscowościami MG-6. Bariery to pokrywają się z tymi wskazanymi przez ekspertów z dziedziny edukacji.

3.4.3. Zadowolenie z pracy

Zdecydowana większość nauczycieli pracujących w szkołach na obszarze MG-6 jest zadowolonych z pracy w szkole. Poziom zadowolenia z pracy nie zależy od rodzaju placówki, płci, ani miejsca pracy.

Rysunek 44 Ocena zadowolenia nauczycieli z pracy zawodowej [%]

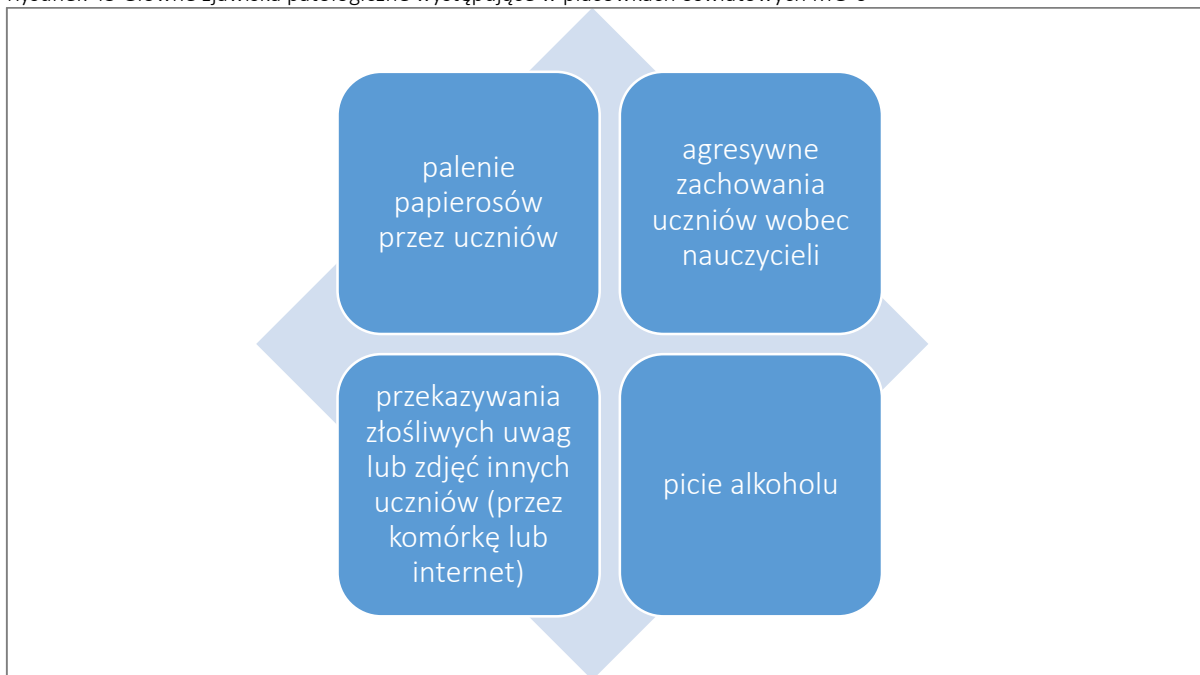
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

3.4.4. Problemy systemu

Palenie papierosów przez uczniów to największa patologia występująca w szkołach. Aż 36% nauczycieli uważa, że jest to zjawisko występujące bardzo często. Ponadto placówki oświatowe borykają się z problemem agresji (uczniów wobec siebie jak i nauczycieli) oraz piciem alkoholu.

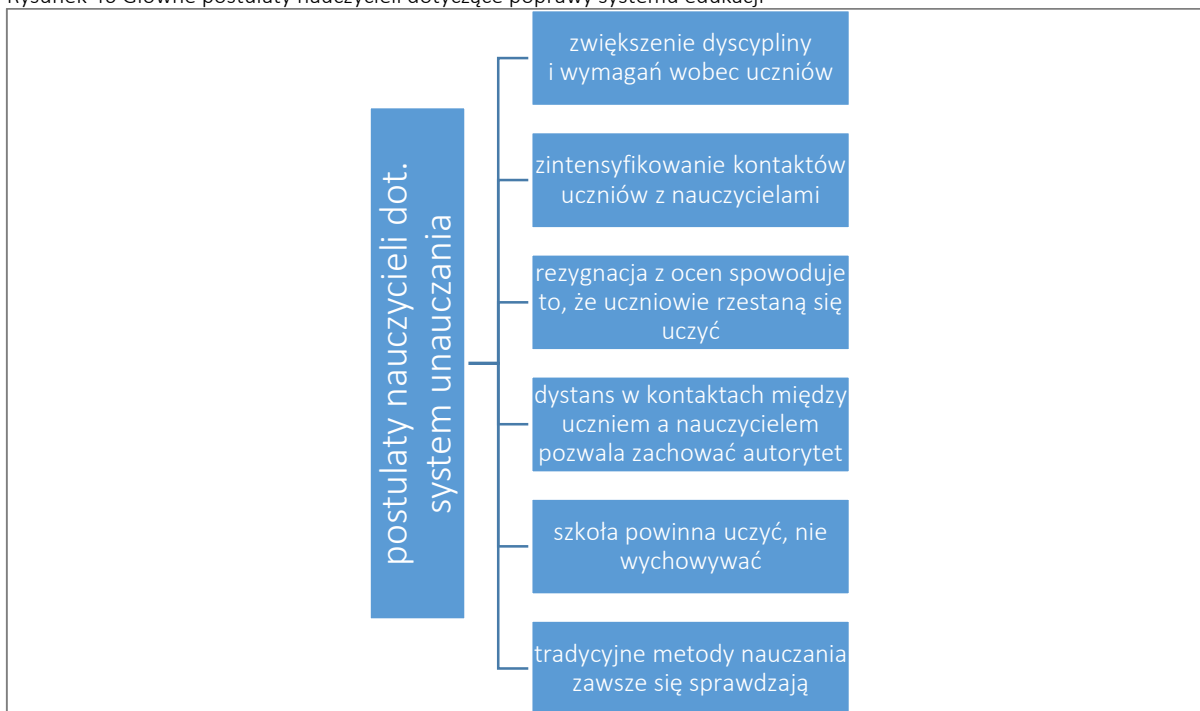
Zdecydowanie największy odsetek nauczycieli (88%) zgadza się z postulatem, że powinno się zwiększać dyscyplinę i wymagania wobec uczniów. Ponadto nauczyciele doceniają mocne strony pracy zespołowej uczniów i intensywne kontakty z nauczycielem. Na uwagę zasługuje fakt, że 4 na 10 nauczycieli zgadza się z poglądem, że szkoła powinna uczyć, nie wychowywać, co może być barierą w rozwoju usług społecznych w dziedzinie edukacji.

Rysunek 45 Główne zjawiska patologiczne występujące w placówkach oświatowych MG-6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 46 Główne postulaty nauczycieli dotyczące poprawy systemu edukacji

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

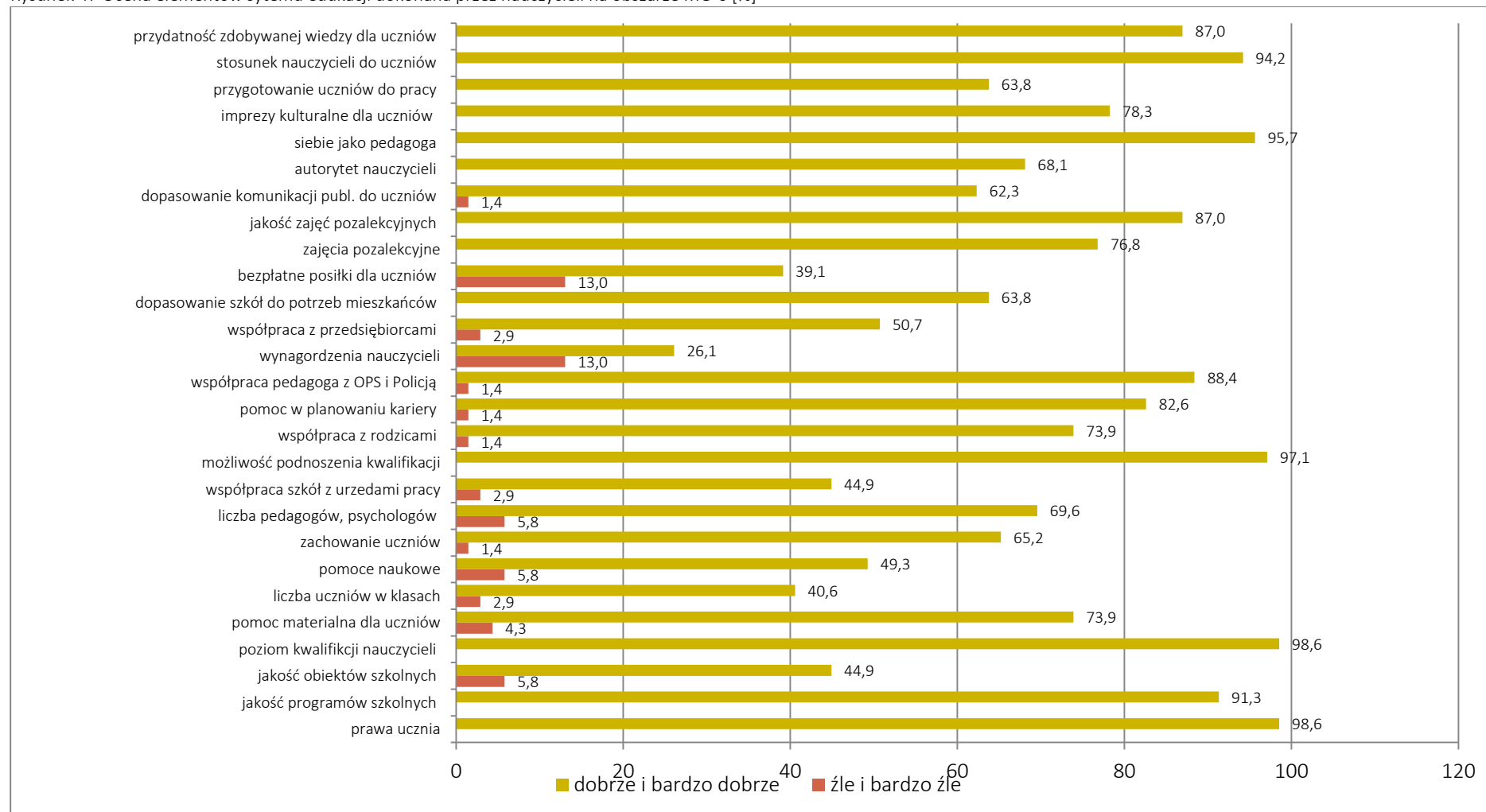
3.4.5. Szczegółowa ocena

Nauczyciele pracujący w publicznych placówkach edukacyjnych MG-6 bardzo pozytywnie oceniają jakość oferty edukacyjnej. Na szczególną uwagę, prócz wysokiej samooceny nauczycieli, zasługuje fakt pozytywnej oceny zajęć pozalekcyjnych oraz jakości oferty edukacyjnej (tylko 3% nauczycieli uważa ofertę zajęć pozalekcyjnych za nieatrakcyjną). Natomiast wśród uczniów odsetek ten jest znacznie wyższy i wynosi 23%. Dowodzi to w sposób jednoznaczny tezy artykułowanej przez ekspertów w dziedzinie edukacji z Gorzowa Wielkopolskiego, że zajęcia pozalekcyjne prowadzone przez nauczyciele tych szkół, w których pracują, nie cieszą się dużym powodzeniem wśród uczniów.

W świetle tych badań na szczególną uwagę zasługuje ulepszanie wyposażenia szkół oraz większe dopasowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy. Zaskakujący wydaje się fakt, że uczniowie lepiej niż nauczyciele oceniają dopasowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy (aż 19% uczniów ocenia dobrze ten element, przy 32% wśród nauczycieli).

Rysunek 47 Ocena elementów systemu edukacji dokonana przez nauczycieli na obszarze MG-6 [%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

4. Sektor kultury

Kultura należy do tego obszaru zadań samorządu, który wyraźnie pokazuje powiązania między miastem Gorzów Wielkopolski, a gminami sąsiednimi w ramach Związku Gmin MG-6. Miasto dysponuje dobrze rozwiniętą bazą kulturalną, z której chętnie korzystają mieszkańcy gmin tzw. pierścienia Gorzowa. Elementem sprzyjającym poprawie jakości i dostępności usług publicznych w dziedzinie kultury jest to, że każda z instytucji kultury chce przyciągnąć jak najwięcej uczestników podejmowanych przedsięwzięć lub imprez. Kamieniem milowym w rozwoju kultury w Gorzowie Wielkopolskim i MG-6 było utworzenie przy wsparciu Unii Europejskiej Centrum Edukacji Artystycznej - Filharmonia Gorzowska. Jest to nowoczesny bardzo funkcjonalny obiekt, który w sposób znaczący rozszerzył ofertę kulturalną zarówno miasta, jak i gmin należących do jego pierścienia.

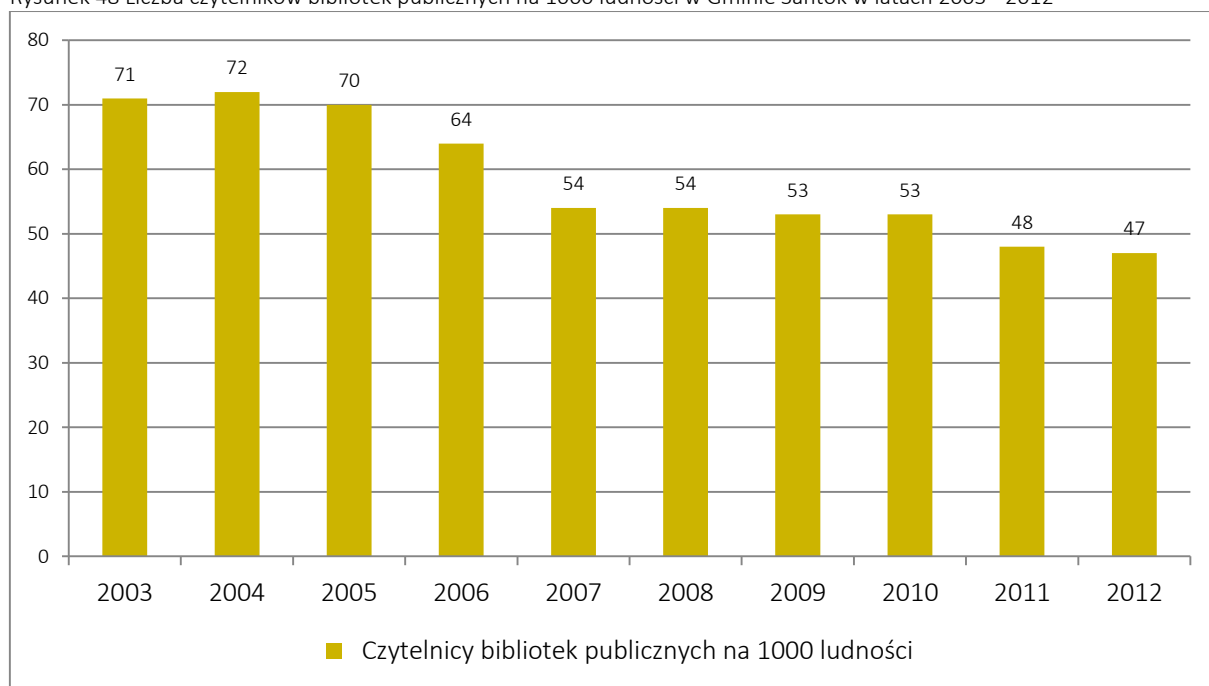
Można przyjąć, że usługi publiczne z dziedziny kultury na obszarze Związku Gmin MG-6 trafiają do liczного grona odbiorców (uczestników imprez, kół zainteresowań oraz czytelników w bibliotekach). Ich szacunkową łączną liczbę można określić na 157,1 tys. Do tej liczby należałoby dołożyć uczestników przedsięwzięć kulturalnych organizowanych przez urzędy gminy w Deszcznie, Bogdańcu (których nie ujmuje statystyka GUS). Biorąc pod uwagę fakt, że liczba mieszkańców obszaru MG-6 w 2011 roku wyniosła 162,7 tys., to udział mieszkańców w kulturze należy uznać za znaczny i wymagający stałego podnoszenia oferty i jakości.

Usługi publiczne świadczone przez samorządy Związku Gmin MG-6, ich zakres i jakość, zasługują na szczególną uwagę ze względu na zidentyfikowane przez ekspertów problemy społeczne. Eksperci często podkreślali brak zaangażowania (aktywności) mieszkańców w sprawy lokalne oraz konieczność zintensyfikowania działań kulturalnych jako najlepszego antidotum na bierność i brak zaradności części mieszkańców. Ze względu na występujące często zjawisko „dziedziczenia niezaradności” szczególną grupą odbiorców usług publicznych w dziedzinie kultury są dzieci i młodzież.

4.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji badania

Jedną z największych atrakcji kulturalnych w Gminie Santok jest Muzeum Grodu, będące częścią Działu Archeologii Muzeum Lubuskiego im. J. Dekerta w Gorzowie Wlkp. Placówka jest rozpoznawalna w całym regionie. Mimo, że jest to instytucja podległa Marszałkowi Województwa, to budynek jest własnością Gminy. Ponadto Gmina prowadzi dwie biblioteki publiczne oraz Gminny Ośrodek Kultury. Według danych GUS w 2011 roku w imprezach organizowanych przez gminne instytucje kultury wzięło udział 4 140 osób. Organizatorem działań kulturalnych jest Gmina Santok. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Gminy w Santoku odpowiedzialny za sprawy związane z kulturą jest Gminny Ośrodek Kultury.

Rysunek 48 Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w Gminie Santok w latach 2003 - 2012

źródło: GUS

W Gminie Santok na 1 placówkę biblioteczną przypada 4 010 osób, księgozbiór w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców liczy 2 899 woluminów. Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców wynosi 47 osób, natomiast średnia liczba woluminów wypożyczonych przypadająca na 1 czytelnika wynosiła 19,7 wolumina (według danych GUS za rok 2012). Powyższy wykres ilustruje dynamikę zmian w liczbie czytelników bibliotek publicznych

na 1 000 mieszkańców w Gminie Santok. Na wykresie zilustrowano średnią liczbę czytelników, która spadła o 24 osoby, co stanowi niespełna 34 %.

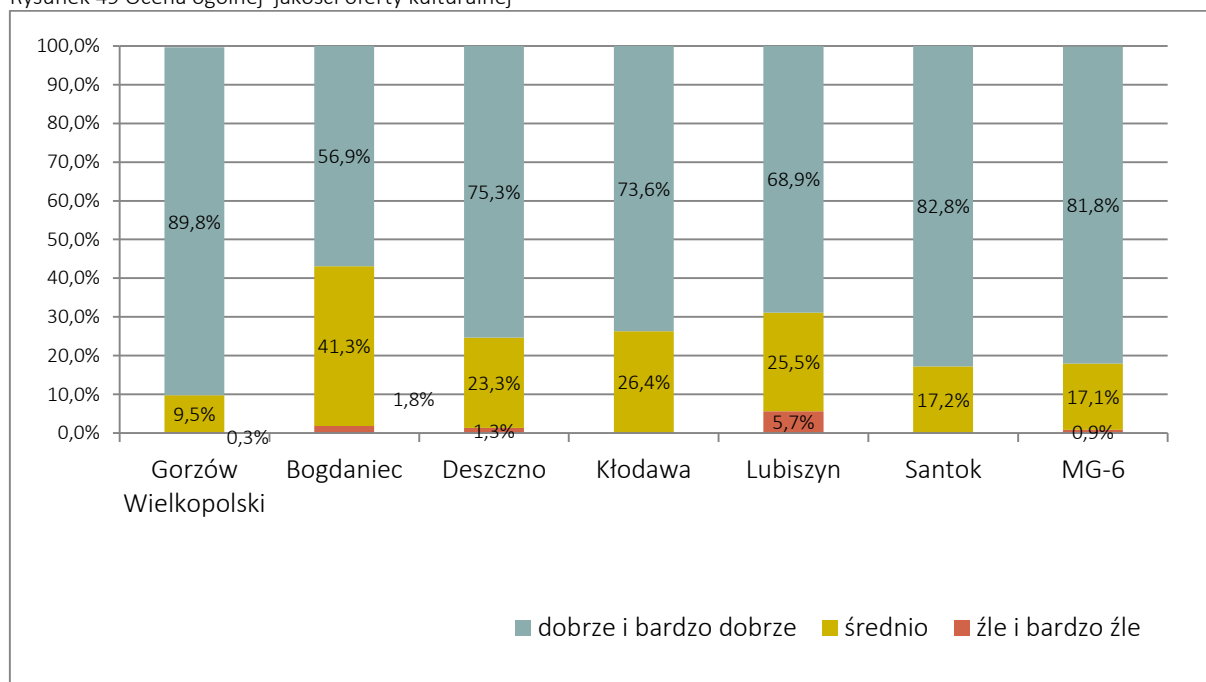
4.2. Badanie mieszkańców

Ocena usług publicznych w zakresie kultury jest jednym z kluczowych czynników wpływających na atrakcyjność osiedleńczą, a przede wszystkim na jakość życia mieszkańców. W ramach przeprowadzonego badania zaplanowano uzyskanie wiedzy na temat ogólnej oceny oferty kulturalnej, jak również szczegółowych informacji związanych z postawami mieszkańców MG-6 w stosunku do kultury, preferowanych aktywności, uczestnictwa w różnego rodzaju wydarzeniach, jak również na temat barier. Poniżej zaprezentowano wyniki dla gminy Santok, które zostały zaprezentowane w odniesieniu do pozostałych gmin oraz całego obszaru objętego badaniem, pozwoli to przede wszystkim na łatwiejsze określenie mocnych i słabych stron usług związanych z kulturą.

4.2.1. Ocena jakości usług publicznych w kulturze

Ogólna ocena oferty jakościowej kultury pozwala na generalne spojrzenie na kulturę. Dane te uzupełniają informacje o poszczególnych aspektach oferty kulturalnej oraz czynnikach bezpośrednio z nią związanych. Jakość oferty kulturalnej w gminie oceniana jest jako wysoka – zdecydowanie przeważają odpowiedzi bardzo dobrze i dobrze (82,8%), zaledwie 17,2% mieszkańców określiła ją jako średnia. Poziom odpowiedzi pozytywnych był najwyższy dla wszystkich gmin wiejskich i kształtował się na poziomie zbliżonym do Gorzowa Wlkp. Ocena ta, biorąc pod uwagę charakter gminy, wydaje się bardzo wysoka, wskazuje na duży poziom zadowolenia mieszkańców z jakości oferowanych wydarzeń czy innych elementów składających się na ofertę kulturalną.

Rysunek 49 Ocena ogólnej jakości oferty kulturalnej

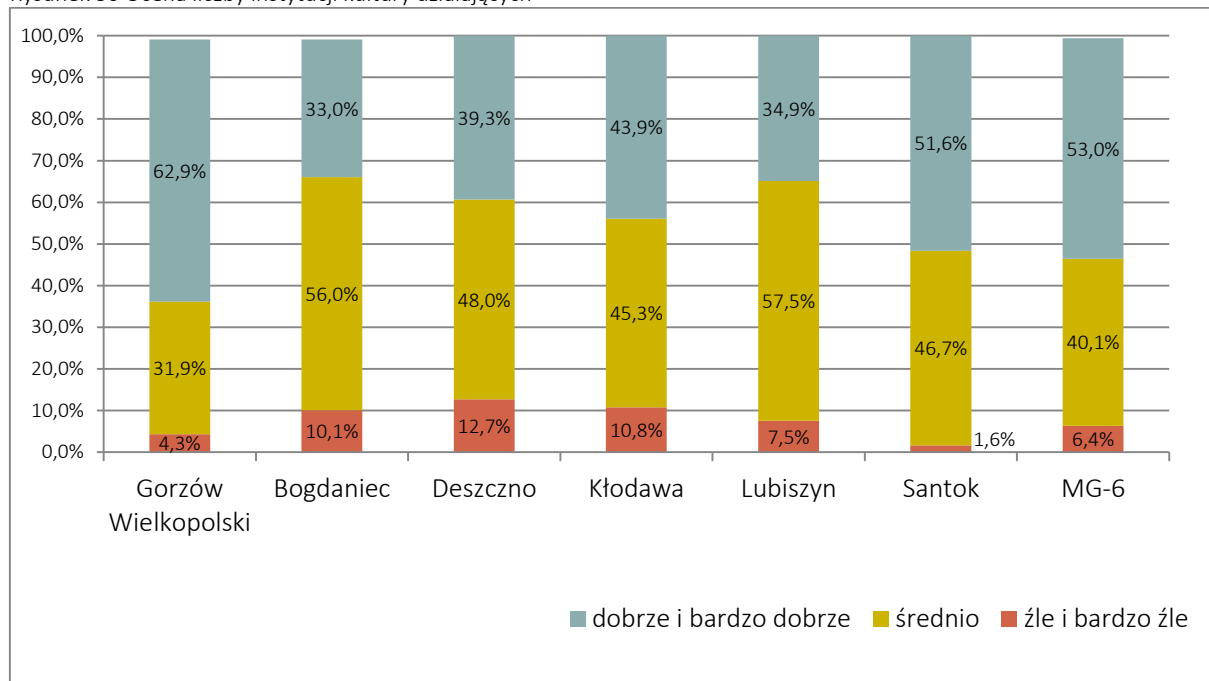

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ocena liczby instytucji kultury działających na danym obszarze wyznacza przede wszystkim postrzeganą przez mieszkańców łatwość dotarcia do nich. W gminie Santok 51,6% mieszkańców oceniło ją pozytywnie (bardzo dobrze i dobrze), a 46,7% średnio, odpowiedzi negatywne – źle i bardzo źle – stanowiły 1,6%. W odniesieniu do danych uśrednionych na poziomie MG-6 widoczny jest niższy odsetek ocen negatywnych i zbliżony odpowiedzi dobrze i bardzo dobrze.

Sytuacja w zakresie liczby instytucji kultury jest oceniana przez mieszkańców, jako pozytywna ponad połowa mieszkańców jest z niej zadowolona, a liczba odpowiedzi negatywnych jest znikoma.

Rysunek 50 Ocena liczby instytucji kultury działających

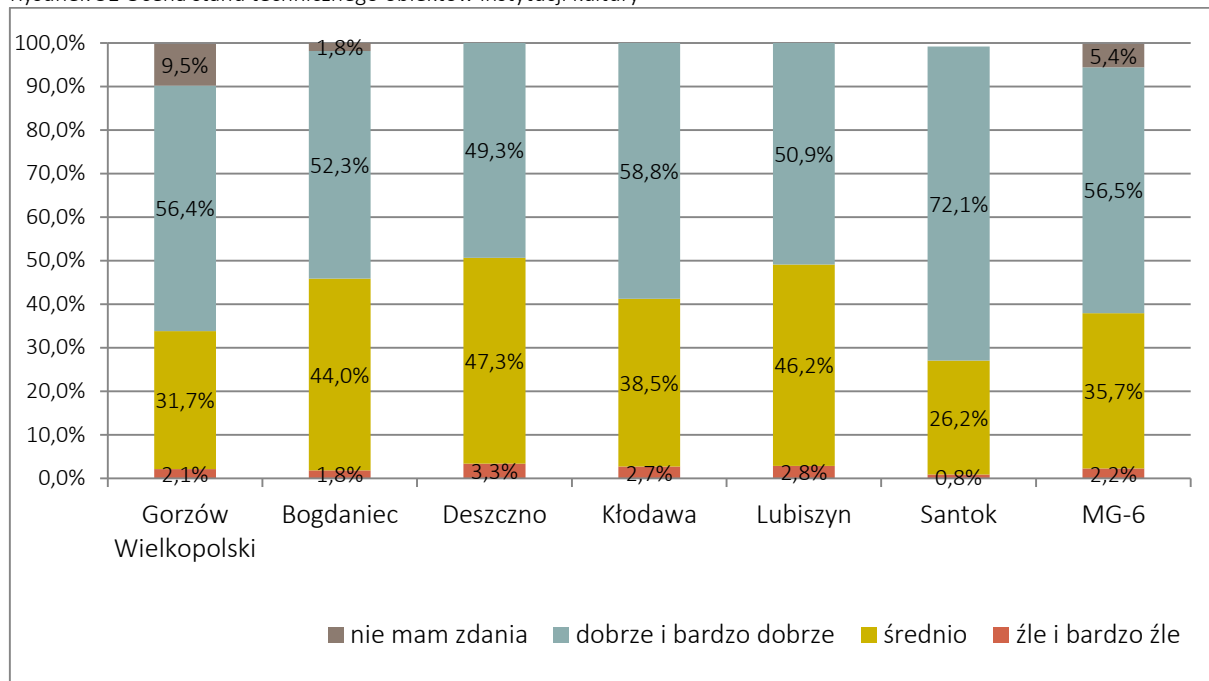
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

4.2.1.1. Ocena stanu technicznego infrastruktury kultury i rekreacji

Ocena stanu technicznego wyraża przede wszystkim komfort korzystania z oferty instytucji kultury, zwrócenie uwagi na ten aspekt umożliwia również identyfikację braków w tym zakresie oraz koniecznych inwestycji. W gminie Santok, aż 72,1% mieszkańców oceniło stan techniczny obiektów instytucji kultury jako bardzo dobry lub dobry, 26,6% jako średni, odpowiedzi negatywne stanowiły poniżej 1%. W odniesieniu do danych dla MG-6 wskazać należy zdecydowaną różnicę im plus w zakresie odpowiedzi pozytywnych i w związku z tym znacznie niższy udział odpowiedzi średnio.

Liczba odpowiedzi bardzo dobrze i dobrze wskazuje na bardzo wysoką ocenę istniejącej infrastruktury i brak potrzeby jej rozbudowy czy prowadzenia prac modernizacyjnych.

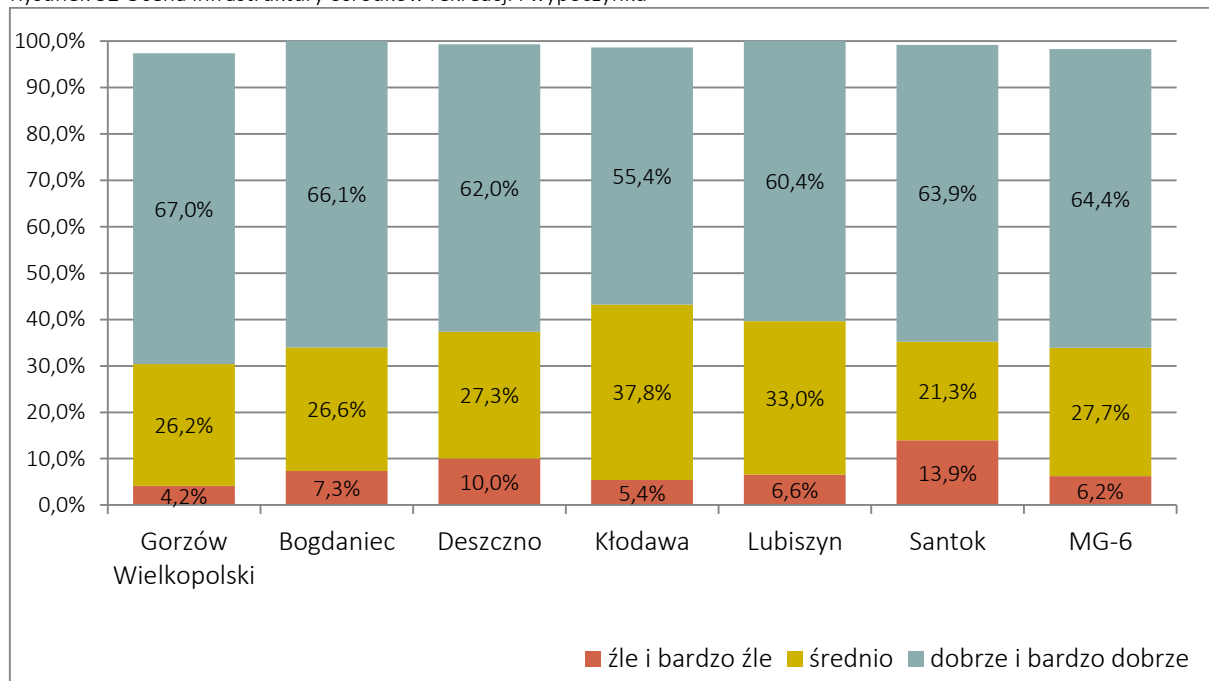
Rysunek 51 Ocena stanu technicznego obiektów instytucji kultury

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rekreacja i wypoczynek jest ważnym elementem oferty czasu wolnego, dla wielu mieszkańców kluczowym z punktu widzenia zaspakajania ich potrzeb. Sytuacja w tym zakresie w ostatnich latach systematycznie się poprawia dzięki wielu programom unijnym i krajowym finansującym tego typu infrastrukturę. Działania te są widoczne również w samorządach gmin tworzących MG-6. 63,9% respondentów mieszkających w gminie Santok wskazało, iż stan infrastruktury ośrodków rekreacji i wypoczynku ocenia bardzo dobrze i dobrze, 21,3% średnio, a 13,9% wskazało odpowiedzi negatywne. Oceny mieszkańców są bardzo zróżnicowane – z jednej strony udział odpowiedzi pozytywnych jest bardzo wysoki, z drugiej właśnie w Santoku odnotowano najwięcej odpowiedzi negatywnych. Może to wskazywać na nierównomierny rozwój gminy w tym obszarze.

Rysunek 52 Ocena infrastruktury ośrodków rekreacji i wypoczynku

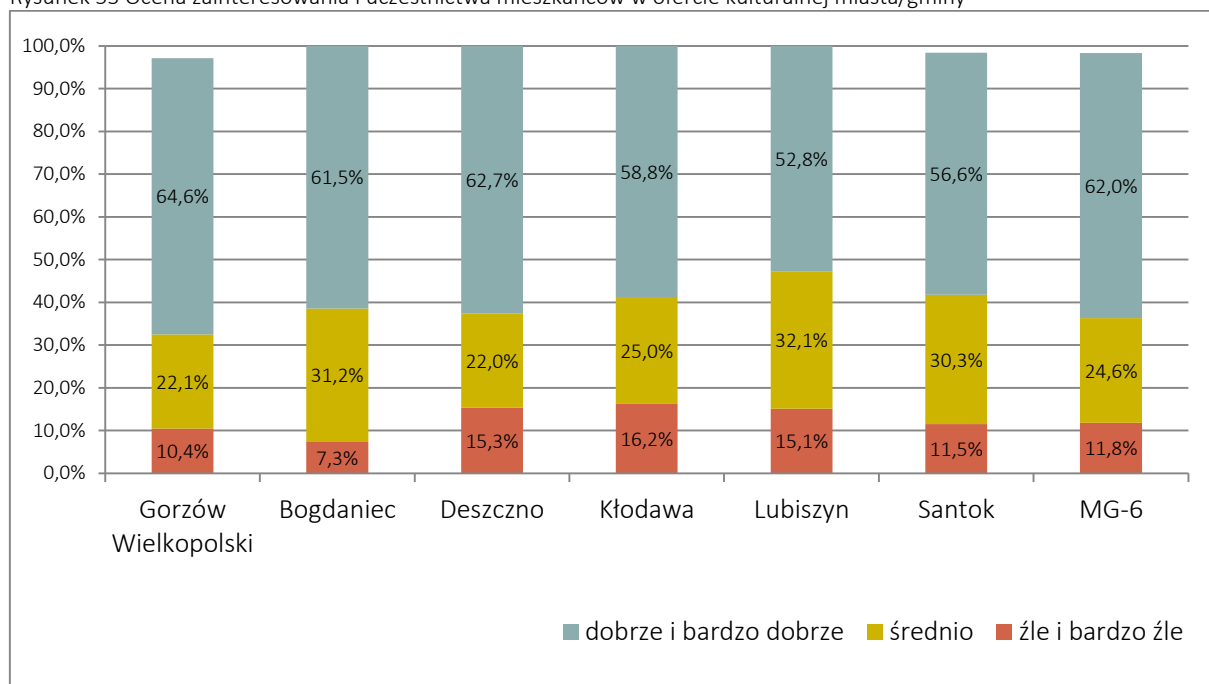
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

4.2.1.2. Ocena oferty kulturalnej i jej finansowania

Ocena udziału mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych wskazuje przede wszystkim na to, w jaki sposób wykorzystana jest funkcjonująca oferta, jak również na ile odpowiada ona mieszkańcom, oczywiście mówi również o zwyczajach w zakresie uczestnictwa w życiu kulturalnym. W gminie Santok 56,6% respondentów oceniło udział mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych jako dobry lub bardzo dobry, 30,3% jako średni, oceny negatywne stanowiły 11,5% próby. W odniesieniu do obszaru MG-6 zauważyć należy przede wszystkim niższy odsetek odpowiedzi pozytywnych i wyższy średnich.

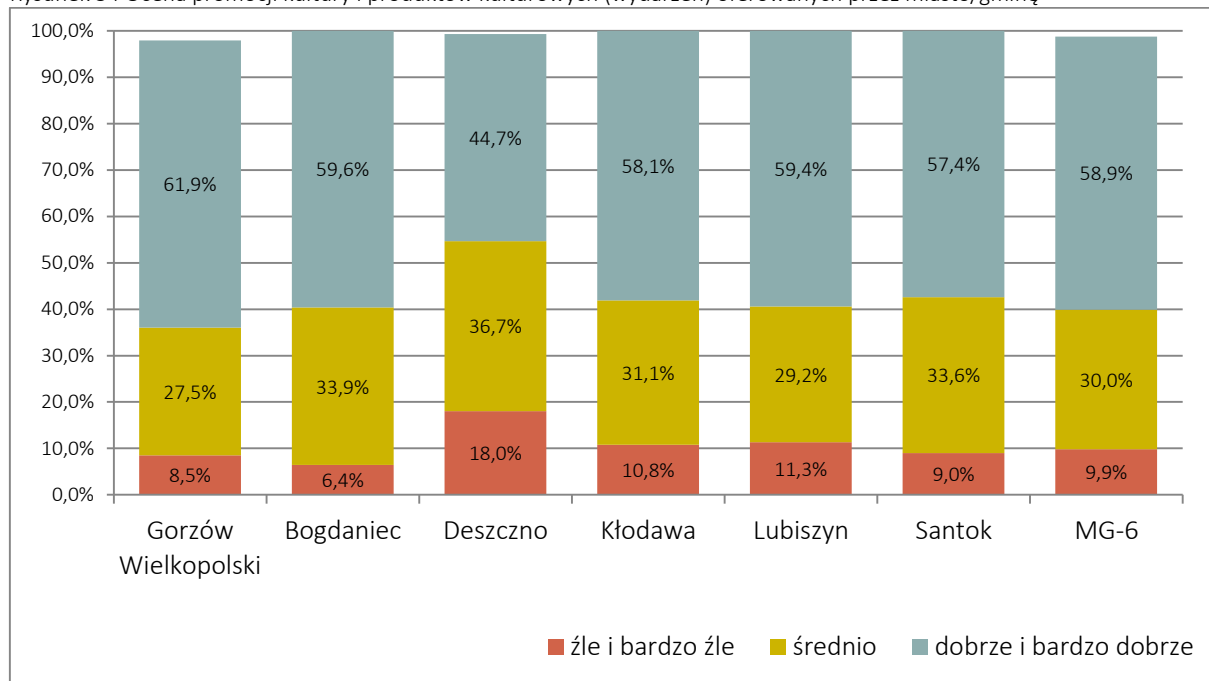
Rysunek 53 Ocena zainteresowania i uczestnictwa mieszkańców w ofercie kulturalnej miasta/gminy

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ocena promocji jest ważnym elementem budowania oferty kulturalnej. Informowanie, docieranie do mieszkańców poprzez zróżnicowane kanały jest niejednokrotnie równie ważne jak organizacja samego wydarzenia. Jest to coraz bardziej istotne również dla jednostek, których oferta jest powtarzalna i kierowana przynajmniej w części do ludzi młodych, wiele jednostek samorządowych skupia się właśnie na niej w celu realizacji określonych zadań statutowych. 57,5% respondentów z gminy Santok ocenia promocję bardzo dobrze lub dobrze, 33,6% wystawiło jej ocenę średnią, a 9% dostrzega w tym zakresie braki. Porównując te wyniki ze średnią dla MG-6, stwierdzić należy iż są one bardzo zbliżone, odnotowane odchylenie sięgają maksymalnie 3,6%.

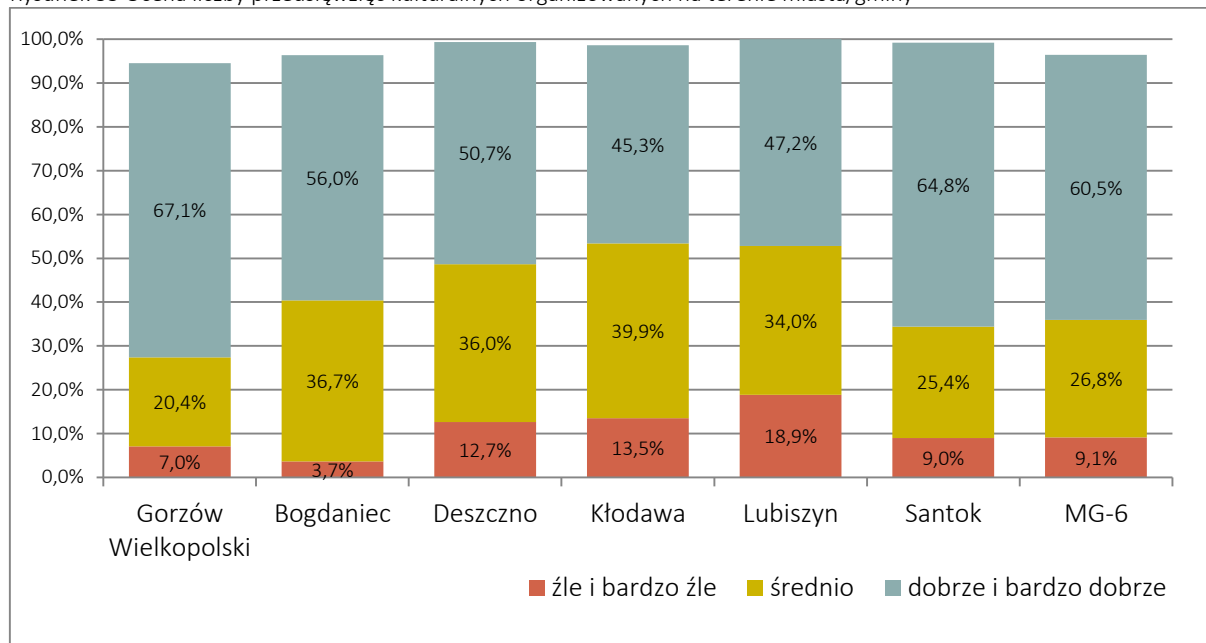
Rysunek 54 Ocena promocji kultury i produktów kulturowych (wydarzeń) oferowanych przez miasto/gminę

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

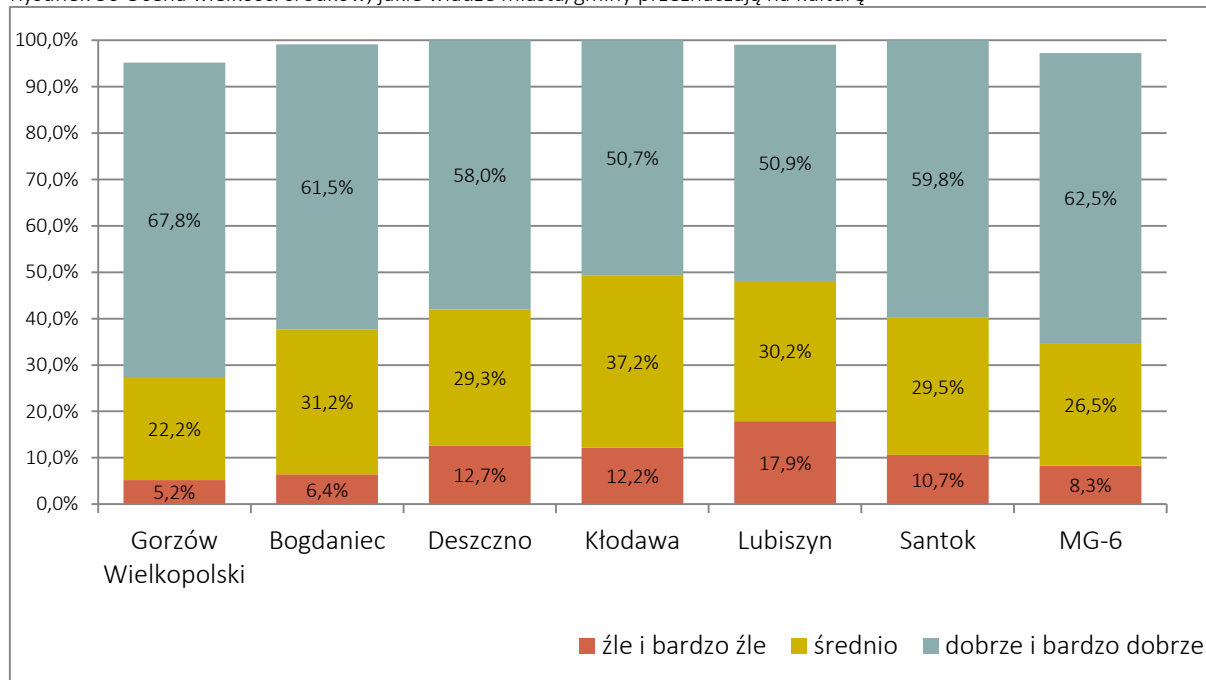
Skuteczność działań instytucji kultury może być rozpatrywana między innymi z punktu widzenia liczby organizowanych wydarzeń. Często dla mieszkańców jest to ważny wyznacznik starań lokalnych animatorów. Liczbę wydarzeń warto również rozpatrywać z punktu widzenia oceny wielkości wydatków, jakie lokalny samorząd przeznacza na kulturę. W układzie idealnym zmienne te powinny kształtować się na wysokim i zbliżonym poziomie. W gminie Santok liczbę organizowanych wydarzeń pozytywnie oceniło 64,8% respondentów, 25,4% średnio, a 9% negatywnie. Odpowiedzi w zakresie przeznaczanych środków są nieznacznie mniej korzystne odpowiednio: 59,8%, 29,5% i 10,7%. Biorąc pod uwagę trudności budżetowe samorządów, takie oceny wydają się bardzo pozytywne. Podkreślić należy, iż jeżeli chodzi o liczbę organizowanych wydarzeń, to wyższe oceny odnotowano wyłącznie w Gorzowie Wlkp. Gmina jest również w czołówce jeśli chodzi o ocenę wydatkowanych środków.

Rysunek 55 Ocena liczby przedsięwzięć kulturalnych organizowanych na terenie miasta/gminy

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 56 Ocena wielkości środków, jakie władze miasta/gminy przeznaczają na kulturę

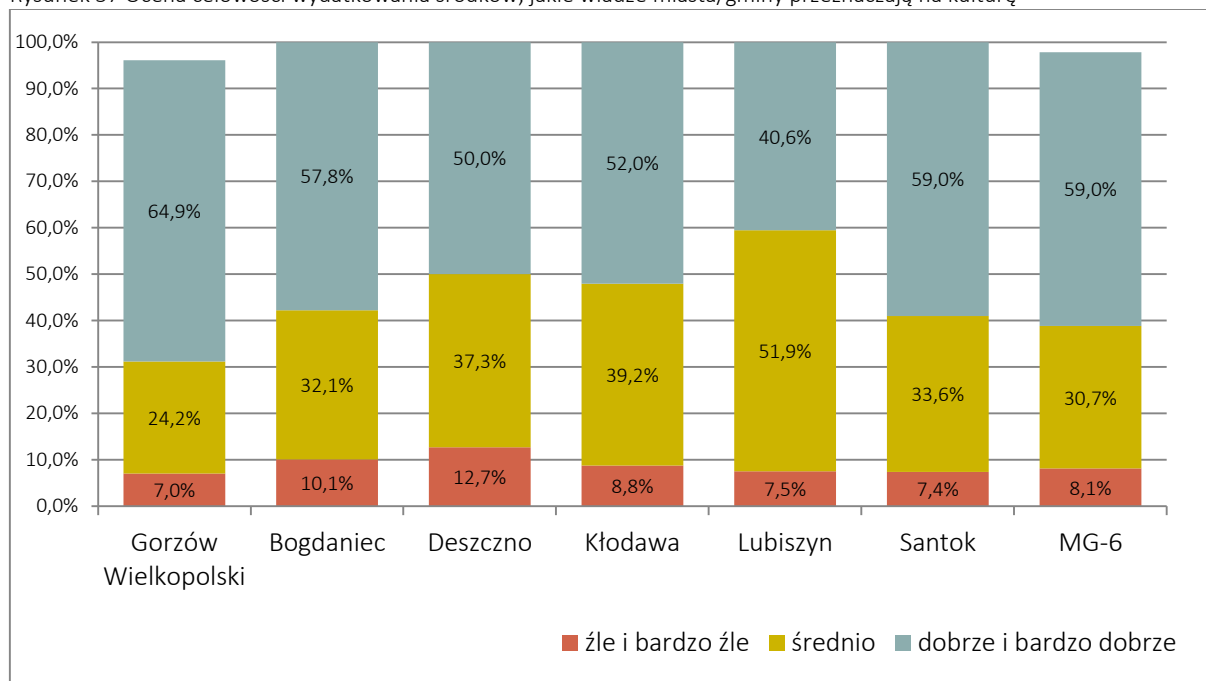

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Z powyżej zaprezentowanymi danymi bezpośrednio powiązana jest ocena celowości wydatkowanych środków na kulturę, pośrednio określa ona dostosowanie oferty do oczekiwań, ale również świadczy o generalnej ocenie racjonalności wydatków na kulturę.

Odpowiedzi pozytywne w tym zakresie stanowiły w gminie Santok 59%, średnie 33,6%, negatywne 7,4%. Oceny pozytywne w tej gminie były najwyższe z pośród wszystkich zlokalizowanych na obszarach wiejskich. Jednocześnie były najbardziej zbliżone do średniej dla obszaru MG-6.

Rysunek 57 Ocena celowości wydatkowania środków, jakie władze miasta/gminy przeznaczają na kulturę

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

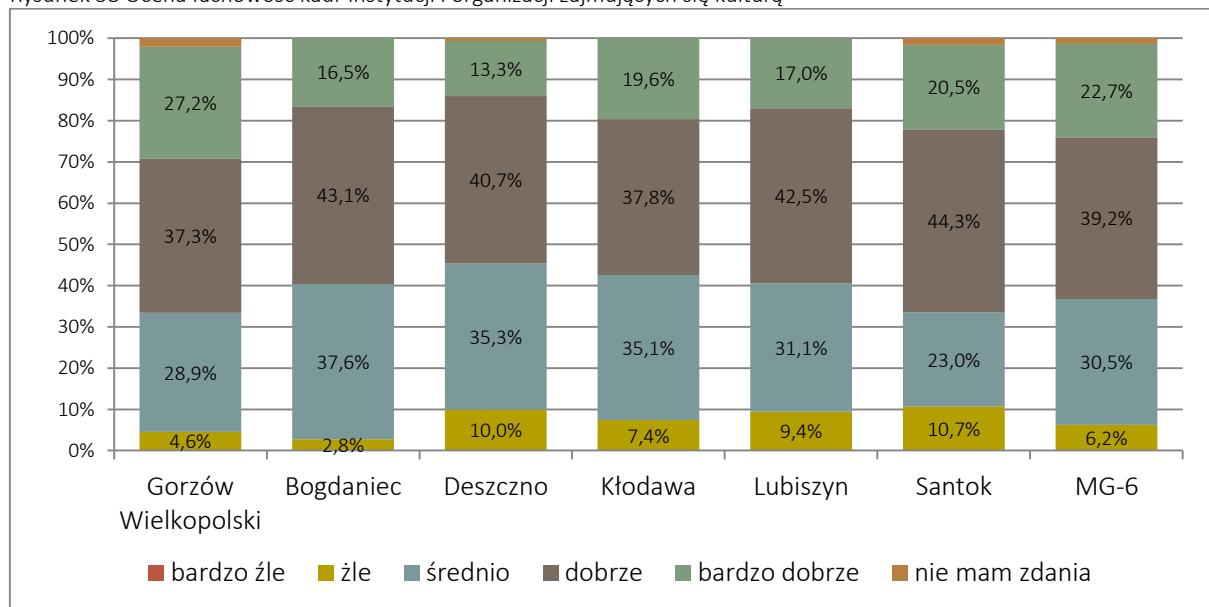
4.2.1.3. Ocena kadr instytucji kultury

Kluczowym elementem wpływającym na jakość usług w obrębie kultury są kwalifikacje kadry, w tym obszarze, który jest skażony dużym poziomem niewymierności, właśnie czynnik ludzki odgrywa bardzo znacząca rolę. Kwalifikacje kadry instytucji kultury rozpatrywane były na dwóch poziomach, z jednej strony ogólnej oceny z drugiej znajomości potrzeb lokalnej społeczności.

Ocena kompetencji kadry kształtowała się w gminie Santok w zakresie odpowiedzi bardzo dobrych i dobrych na poziomie 64,8%, średnich 23% a negatywnych 10,7%. Znajomość potrzeb kulturalnych oceniana była na poziomie odpowiednio 61,5%, 31,1% i 5,7%. Drugi z badanych czynników oceniany był nieznacznie niżej, zwraca uwagę najwyższy w MG-6 odsetek odpowiedzi negatywnych w zakresie ogólnej oceny kompetencji pracowników

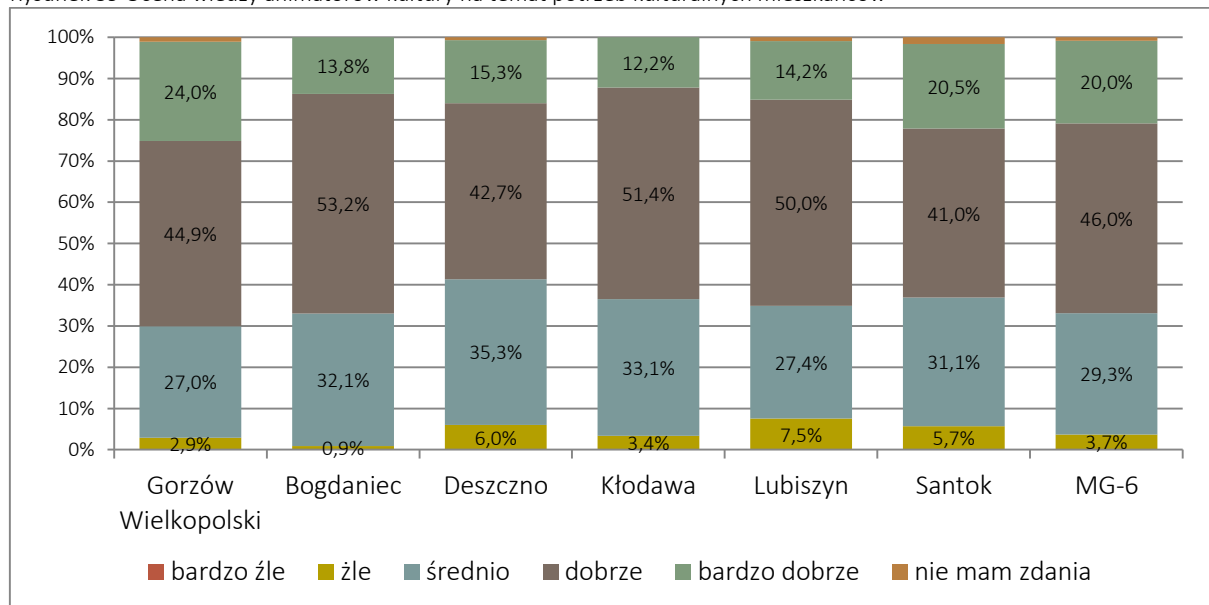
instytucji kultury, przy jednocześnie najwyższym odpowiedzi bardzo dobrych i dobrych. Wydaje się, iż podobnie jak w przypadku wcześniej analizowanych danych gminę tę charakteryzuje zróżnicowany dostęp do kultury w obrębie jej obszaru.

Rysunek 58 Ocena fachowość kadr instytucji i organizacji zajmujących się kulturą

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 59 Ocena wiedzy animatorów kultury na temat potrzeb kulturalnych mieszkańców

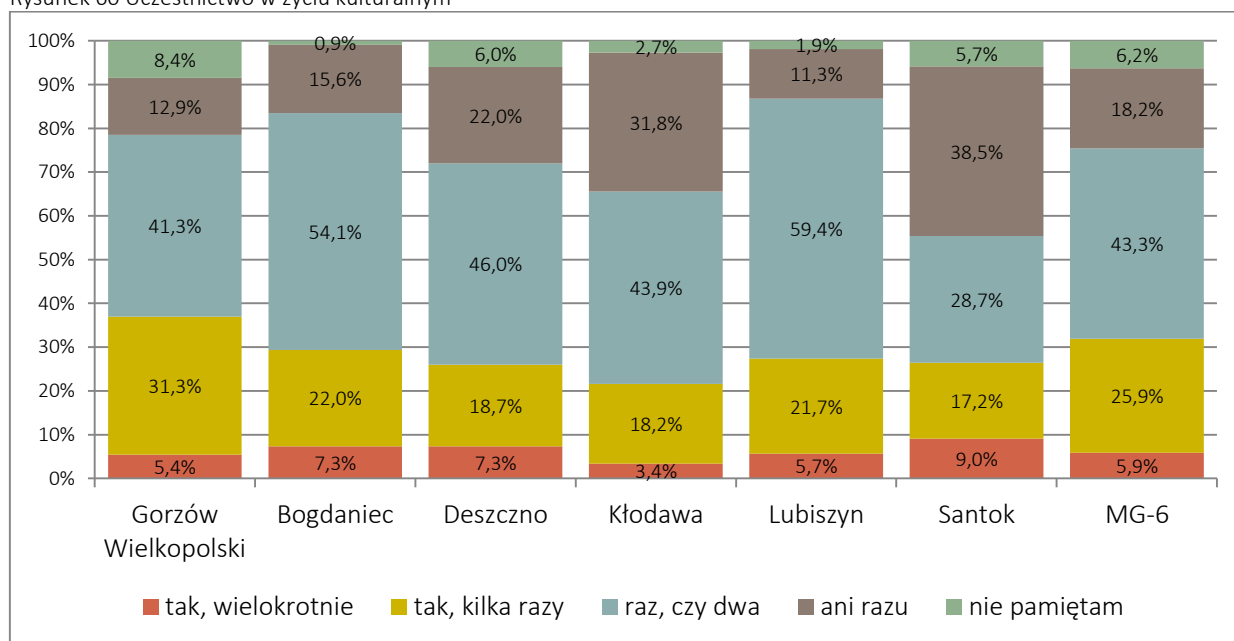
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

4.2.1.4. Uczestnictwo w życiu kulturalnym

Dobrym podsumowaniem powyższych ocen, wydaje się skonfrontowanie ich z faktycznym uczestnictwem w życiu kulturalnym, mierzonym liczbą imprez, w których respondenci brali udział w ciągu ostatniego roku. W znacznym stopniu ta zmienna może weryfikować, na ile oceny są swoistego rodzaju wyobrażeniem o tym jak funkcjonuje oferta kulturalna, a na ile związane to jest bezpośrednio z korzystaniem z niej.

W gminie Santok najwięcej osób zadeklarowało, iż nie uczestniczyło, w żadnym wydarzeniu – 38,5%, następnie w jednym lub dwóch – 28,7%, 17,27% wybrało odpowiedź tak, kilka razy, 9% aktywne i częste korzystanie z omawianej oferty. Tylko w tej jednostce odnotowano najwyższy odsetek odpowiedzi w kategorii, nie uczestniczyłem w żadnej imprezie. Zaskakujące jest to, iż z kolei tylko w Santoku blisko co dziesiąty mieszkaniec zadeklarował bardzo regularne uczestnictwo w wielu wydarzeniach. Pokazuje to duże zróżnicowanie gminy, powinno jednocześnie skłaniać do zastanowienia się nad ofertą kultury.

Rysunek 60 Uczestnictwo w życiu kulturalnym

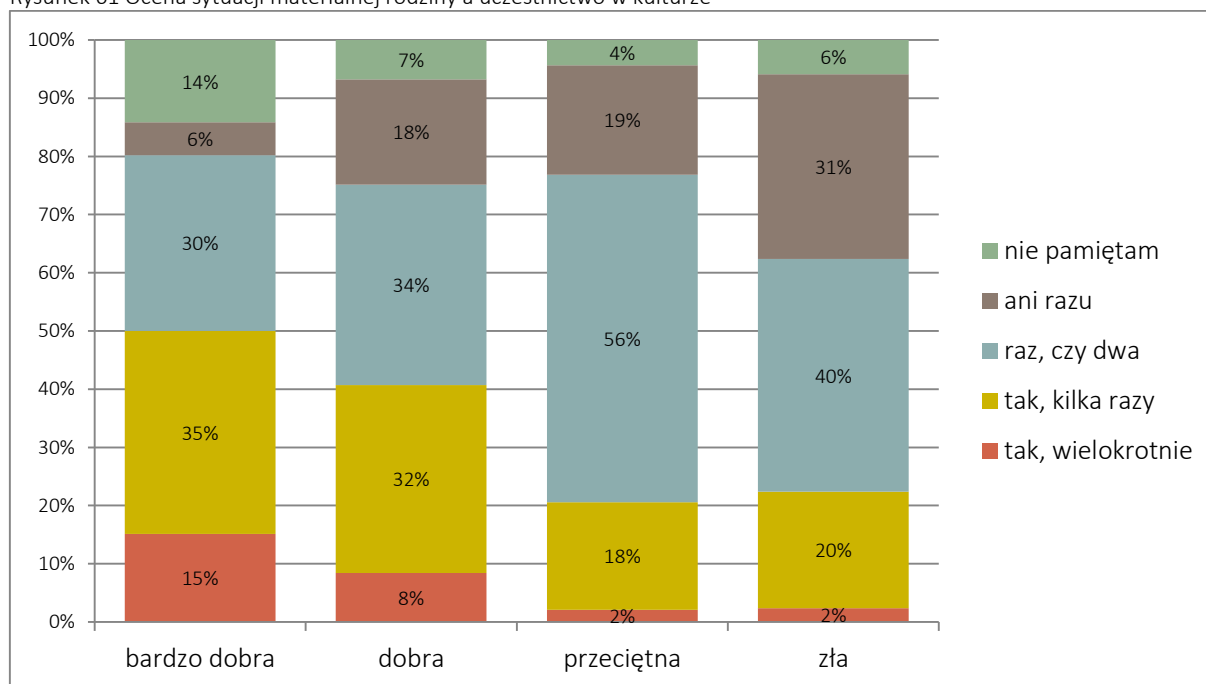

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Powyżej zaprezentowane wyniki dla całego obszaru MG-6 skorelowano z danymi demograficznymi oraz zmiennymi związanymi z sytuacją społeczno-gospodarczą

poszczególnych respondentów. Istotnie powiązane one były tylko z jedną zmienną, którą była sytuacja materialna rodziny badanego. Poniższy wykres wprost to obrazuje, im gorsza sytuacja materialna, tym rzadsze uczestnictwo w imprezach. Można przypuszczać, że nawet organizacja wydarzeń bezpłatnych nie będzie się wiązać ze znaczącą poprawą tej sytuacji. Ważne jak się wydaje jest zwrócenie uwagi na budowę faktycznie bezpłatnej oferty dla dzieci i młodzież (bez kosztów dojazdu itp.), bez budowania nawyku uczestnictwa w kulturze wśród ludzi młodych, systematycznie poszerzać się będzie na terenie MG-6 grupa wykluczonych z niej. Wysokie oceny infrastruktury kultury, oferty kulturalnej w znacznym stopniu nie pokrywają się możliwością korzystania przez mieszkańców, którzy nie dysponują wolnymi środkami finansowymi.

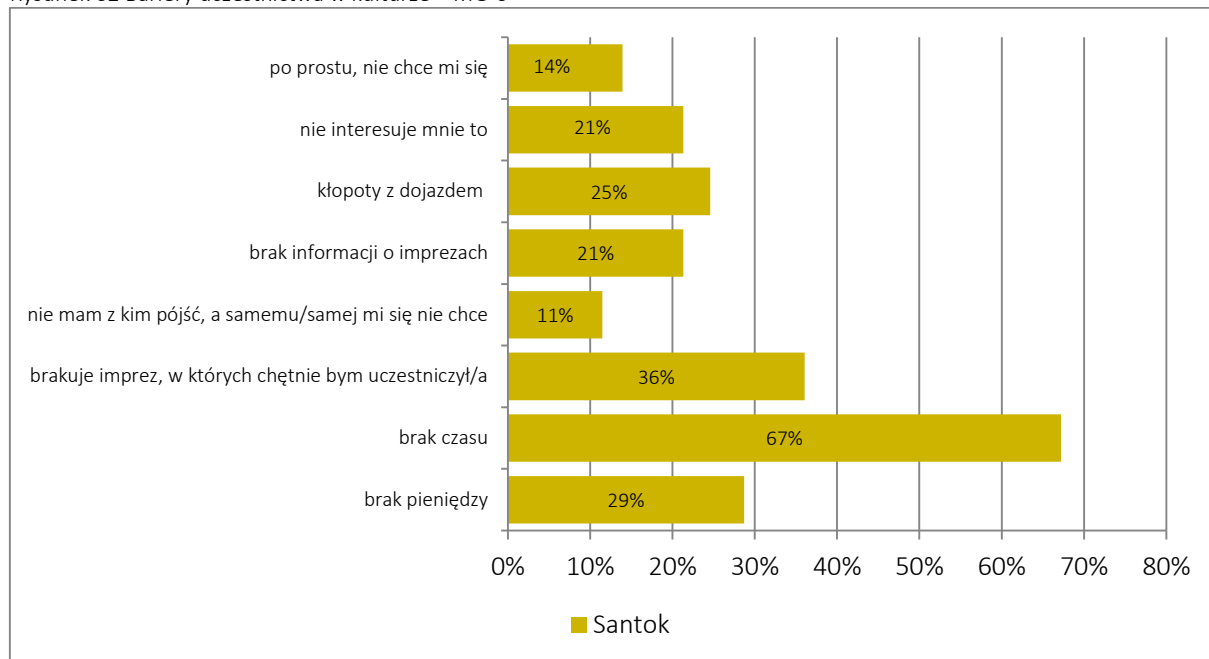
Rysunek 61 Ocena sytuacji materialnej rodziny a uczestnictwo w kulturze

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Poniższy wykres uzupełnia dane pokazane powyżej, zaprezentowano na nim główne bariery związane z uczestnictwem w kulturze w ocenie respondentów. W gminie Santok, podobnie jak i w pozostałych jednostkach samorządu najczęściej wskazywano brak czasu (67%), brak imprez, w których respondent chciałby uczestniczyć (36%) oraz brak pieniędzy (29%). Istotną przeszkodą były również kłopoty z dojazdem (25%) oraz brak informacji o imprezach (21%).

Rysunek 62 Bariery uczestnictwa w kulturze – MG-6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Znajomość wśród mieszkańców Santoka oferty kulturalnej (w tym oferty Centrum Edukacji Artystycznej – Filharmonia Gorzowska) przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 14 Imprezy, wydarzenia kulturalne – ważne dla mieszkańców regionu

Poz.	Wydarzenie	Udział odpowiedzi
1	Dni Gorzowa, dni miasta, urodziny miasta, Dni Województwa Lubuskiego	18,85%
2	Dożynki	18,03%
3	Festiwal reggae	9,84%
4	Scena letnia, gorzowskie spotkania teatralne,	8,20%
5	Międzynarodowe Forum Różnorodności Kultury, Gorzów mozaiką wielu kultur, XX Międzynarodowy Festiwal Tańca, międzynarodowy festiwal tańca	5,74%
6	Kresowiana	4,92%
7	Imprezy masowe, imprezy kulturalne, festyny, festyny uliczne, festiwale, jarmark, jarmark gminny, folklor, folklor gminny, spotkanie orkiestr dętych, muzyka w parku róż, parę razy w roku świętowanie	3,28%
8	Nocny szlak kultury	2,46%
9	Active space	2,46%
10	Romane Dyvesa, festiwal muzyki romskiej, festiwal kultury cygańskiej	1,64%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 15 Oferta Centrum Edukacji Artystycznej – Filharmonia Gorzowska

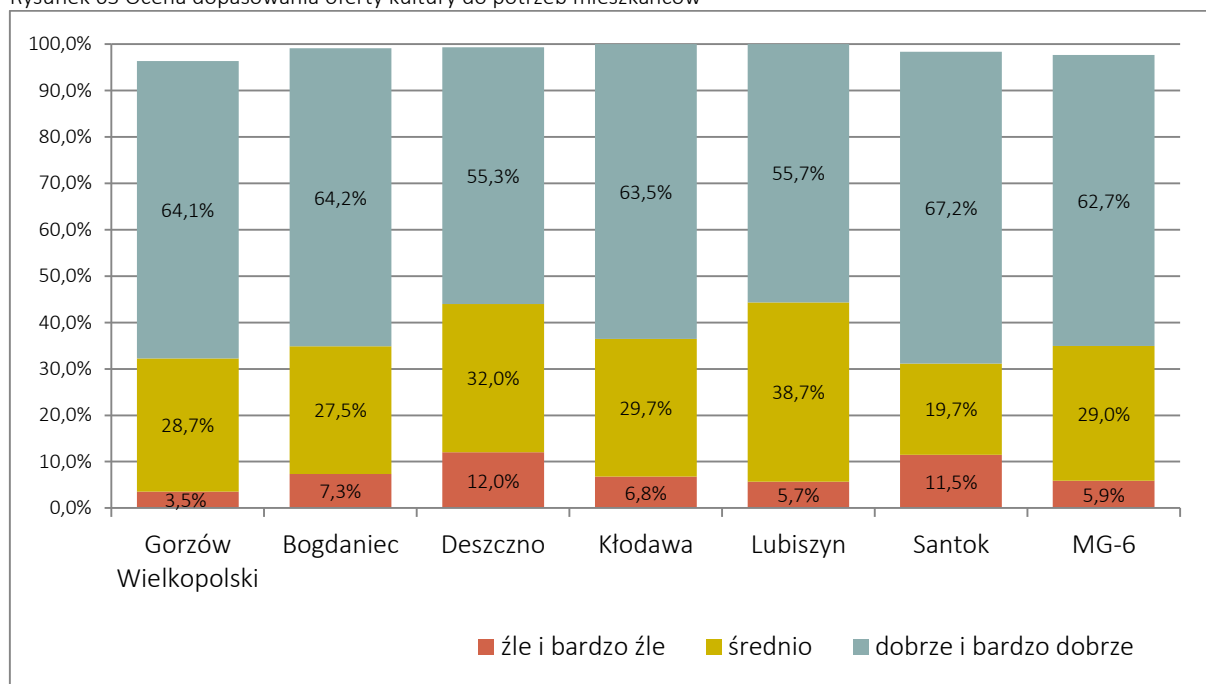
Poz.	Wydarzenie	Udział odpowiedzi
1	Duże koncerty, koncerty rockowe, koncerty dużych zespołów, muzyka rozrywkowa, koncerty sław, koncerty gwiazd, koncerty jazzu	14,75%
2	Kabarety, komedie,	7,38%
3	Teatr, spotkania teatralne, wystawianie znanych sztuk, scena letnia, teatr uliczny, teatr cieni, teatr w plenerze, spektakle w amfiteatrze,	6,56%
4	Sport, wyścigi, wyścigi samochodowe, imprezy sportowe, place zabaw, sport dla dzieci, lodowisko, loty balonem, pokazy lotnicze, sporty walki, pokazy ognia, żużel,	4,92%
5	Wydarzenia kulturalne, wystawy, festiwale, festiwal muzyki romskiej, nocny szlak kulturalny,	2,46%
6	Spotkania autorskie, spotkanie z aktorami, spotkanie z książką, spotkanie z gwiazdami, spotkania z pisarzami, wizyty sławnych osób, spotkania ze znanymi osobami,	1,64%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

4.2.1.5. Potrzeby i preferencje

Potrzeby i preferencje mieszkańców w zakresie oferty kulturalnej zostały zaprezentowane z punktu widzenia oceny dopasowania tej oferty do potrzeb mieszkańców oraz z punktu widzenia preferowanych form aktywności w tym obszarze. 67,2% mieszkańców gminy Santok wskazała, iż oferta ta jest dostosowana, 11,5% było zdania przeciwnego (odpowiedzi bardzo źle i źle), 19,7% oceniło je średnio. Wskaźnik ocen pozytywnych był najwyższy w MG-6, jednocześnie na bardzo wysokim poziomie kształtował się odsetek odpowiedzi negatywnych. Gminę zdaniem respondentów pozytywnie wyróżnia dopasowania oferty do potrzeb potencjalnych jej klientów.

Rysunek 63 Ocena dopasowania oferty kultury do potrzeb mieszkańców

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W zakresie preferowanych form uczestnictwa w poszczególnych gminach odnotowano bardzo zbliżone oceny, jeśli chodzi o kolejność preferowanych form. W gminie Santok najczęściej wskazywano klubowe koncerty zespołów (54,1%), wyjścia do kina (49,2%) i wydarzenia sportowe (49,2%). Najrzadziej natomiast respondenci wskazywali: koncerty w filharmonii (20,5%), festiwale teatralne (22,1%) oraz opery, operetki (28,7%).

Tabela 16 Preferowane formy uczestnictwa w kulturze

	Gorzów Wielkopolski	Bogdaniec	Deszczno	Kłodawa	Lubiszyn	Santok	MG-6
wystawy, galerie sztuki	40,9%	66,1%	34,0%	39,2%	50,9%	42,6%	42,8%
klubowe koncerty zespołów	65,4%	86,2%	75,3%	82,4%	91,5%	54,1%	70,9%
koncerty światowych gwiazd	50,3%	79,8%	66,7%	70,9%	88,7%	48,4%	59,2%
koncerty w filharmonii	24,8%	35,8%	24,7%	32,4%	22,6%	20,5%	25,9%
festyny, jarmarki	37,5%	65,1%	45,3%	66,2%	59,4%	49,2%	46,2%

festiwale filmowe	38,4%	67,9%	45,3%	62,2%	53,8%	34,4%	44,8%
wyjście do teatru	39,9%	60,6%	36,0%	45,3%	50,0%	25,4%	41,2%
pokazy sztucznych ogni	50,5%	70,6%	48,0%	66,9%	58,5%	38,5%	53,1%
widowiska folklorystyczne	39,3%	64,2%	44,7%	64,9%	65,1%	32,8%	45,9%
widowiska kabaretowe	52,7%	70,6%	53,3%	66,2%	68,9%	33,6%	55,2%
opera, operetka	27,4%	28,4%	13,3%	22,3%	20,8%	28,7%	25,1%
wielkie koncerty uznanych gwiazd	51,0%	75,2%	52,7%	66,2%	68,9%	44,3%	55,5%
wyjście do kina	71,1%	86,2%	72,7%	81,8%	85,8%	49,2%	72,8%
wydarzenia sportowe	67,6%	82,6%	61,3%	83,1%	84,0%	49,2%	69,4%
festiwale teatralne	34,3%	53,2%	27,3%	37,2%	45,3%	22,1%	35,1%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

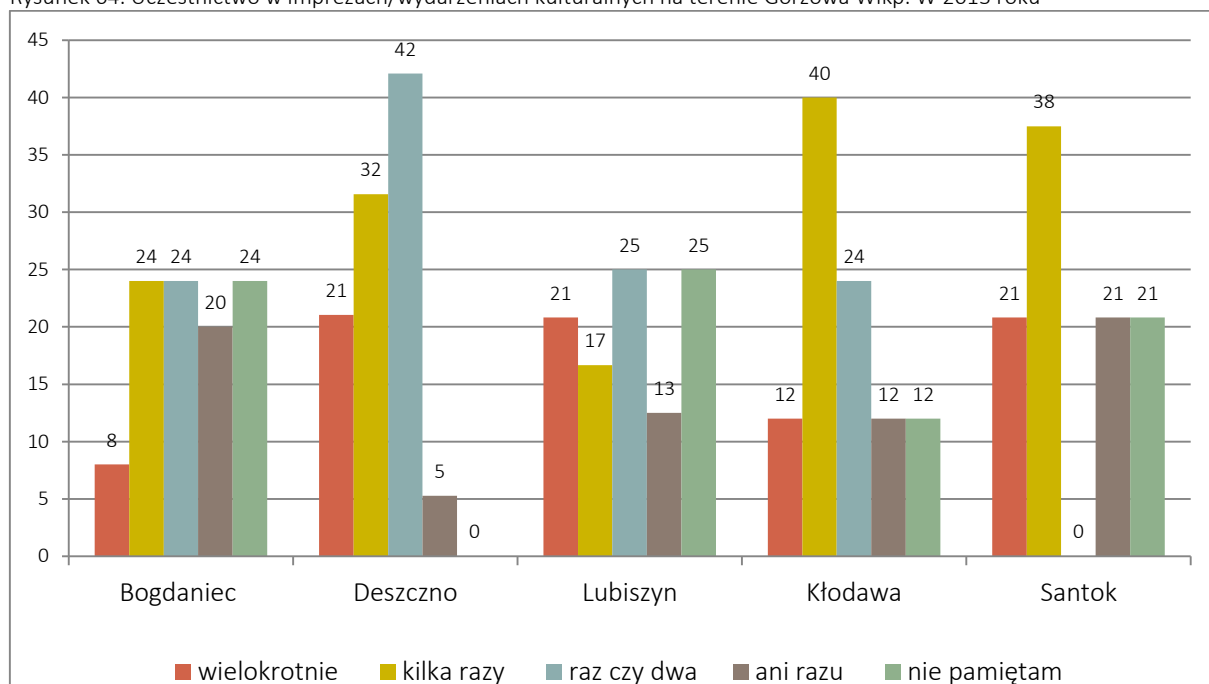
4.3. Uczniowie

4.3.1. Ocena jakości usług

Kultura należy do tego obszaru zadań samorządu, który wyraźnie pokazuje powiązania między miastem Gorzów Wielkopolski, a gminami sąsiednimi w ramach Związku Gmin MG-6. Miasto dysponuje dobrze rozwiniętą bazą kulturalną, z której chętnie korzystają mieszkańcy gmin tzw. pierścienia Gorzowa (gmin wiejskich MG-6). Elementem sprzyjającym poprawie jakości i dostępności usług publicznych w dziedzinie kultury jest to, że każda z instytucji kultury chce przyciągnąć jak najwięcej uczestników podejmowanych przedsięwzięć lub imprez (podejmują liczne akcje promocyjno – marketingowe).

Szeroka oferta kulturalna Gorzowa Wielkopolskiego przyciąga również uczniów z terenu Gminy Santok. Należy stwierdzić że udział uczniów z Santoka w kulturze oferowanej w Gorzowie jest dość wysoki na tle gmin wiejskich MG-6. Ponad 38% uczniów skorzystało z niej już kilka razy. Z drugiej strony aż 21% uczniów nie brała udziału w żadnej aktywności kulturalnej w Gorzowie Wielkopolskim.

Rysunek 64. Uczestnictwo w imprezach/wydarzeniach kulturalnych na terenie Gorzowa Wlkp. W 2013 roku

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Siedmiu na dziesięciu uczniów szkół z trenu ZCG MG-6 potrafi wskazać najważniejszą imprezę/wydarzenie kulturalne bądź sportowe na terenie Gorzowa Wielkopolskiego, Deszczna, Bogdańca, Kłodawy, Lubiszyna i Santoka. Wynik ten wskazuje, że młodzież interesuje się kulturą. Zdecydowanie najpopularniejszy wśród młodzieży jest żużel, który ma bardzo bogate tradycje w województwie lubuskim. Wśród wymienianych wydarzeń znalazły się bardzo popularne imprezy plenerowe jak Święto Chleba w Bogdańcu oraz Święto Pieczonego Kurczaka w Deszcznie.

Rysunek 65 Najważniejsze imprezy / wydarzenia kulturalne i sportowe w MG-6 w opinii uczniów

Najważniejsze
wydarzenia na
obszarze MG-6

Derby Ziemi Lubuskiej (żużel)

Święto Chleba w Bogdańcu

Święto Pieczonego Kurczaka

Dożynki

Nocny Szlak Kulturalny w Gorzowie

Raegge nad Wartą

Moto Racing Show

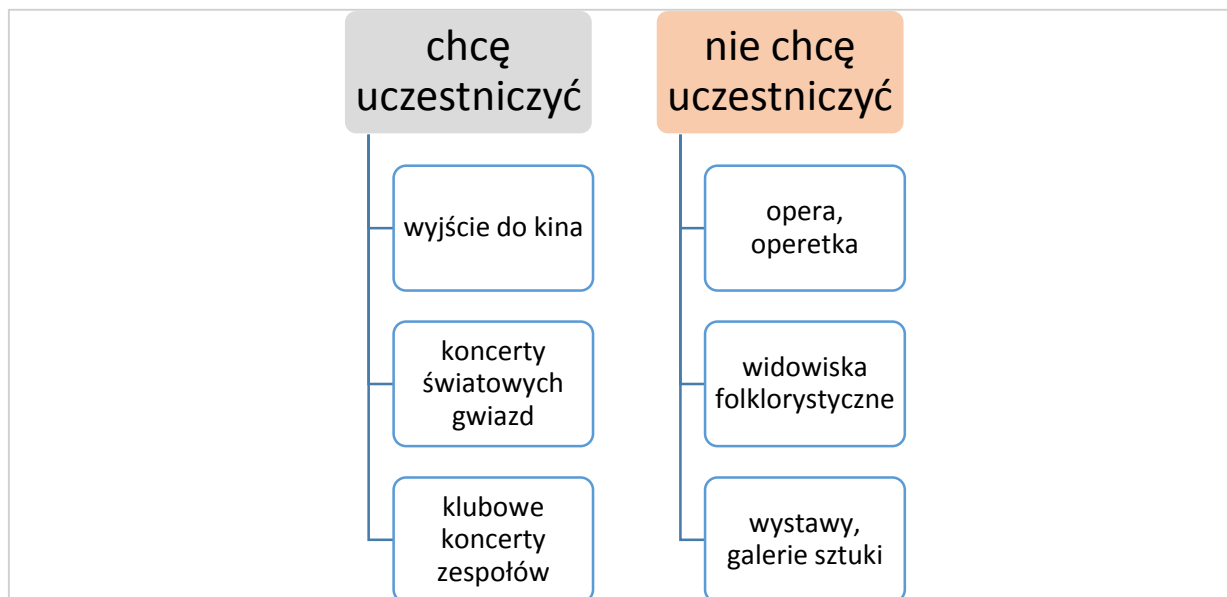
Dni Gorzowa

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

4.3.2. Potrzeby i preferencje

Najpopularniejszą formą rozrywki dla młodzieży w dziedzinie kultury jest wyjście do kina. Aż 86 na 100 ankietowanych wskazało wolę uczestnictwa w tej formie kultury. Popularne wśród uczniów są koncerty gwiazd oraz klubowe koncerty zespołów.

Rysunek 66 Deklaracja uczestnictwa w imprezach kulturalnych według rodzaju przedsięwzięcia

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

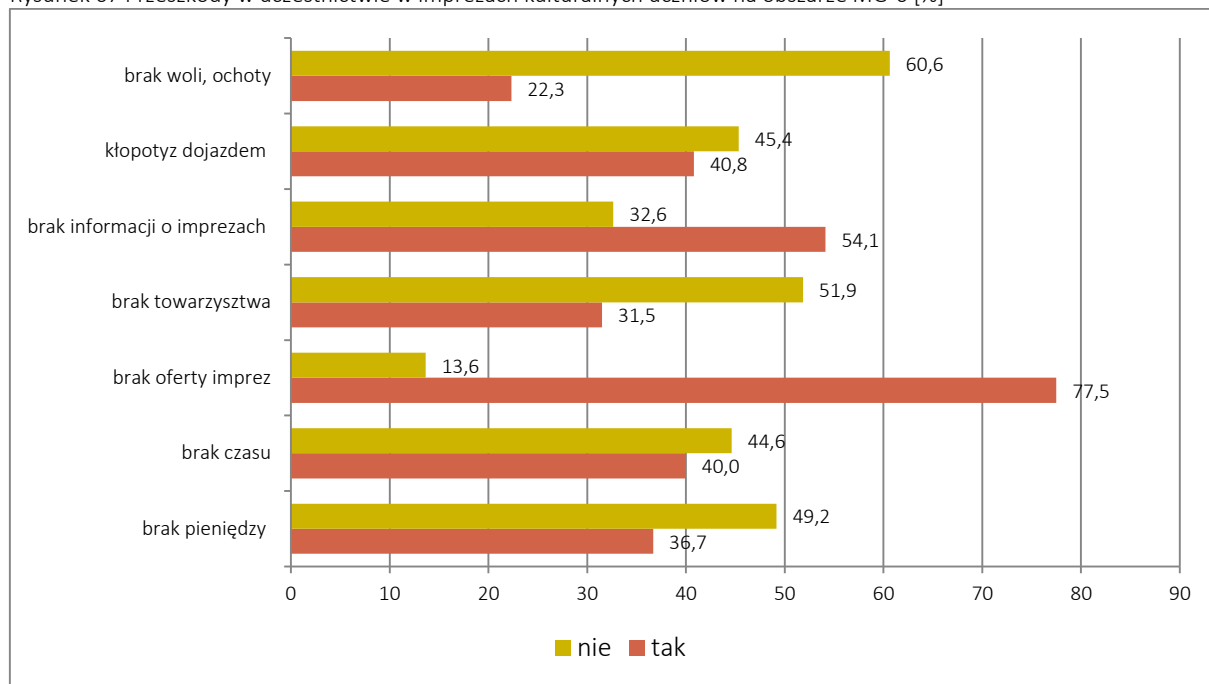
Główną przeszkodą w uczestnictwie w kulturze dla młodzieży jest brak wystarczającej oferty imprez oraz brak dostatecznej informacji. Być może jest tak, że brak informacji wpływa negatywnie na postrzeganie oferty kulturalnej. Bariery te mogą dziwić wobec intensywnych działań promocyjnych podejmowanych przez organizatorów imprez. Zaskakujący może wydać się fakt, że brak środków finansowych nie jest dominującą barierą w dostępie do kultury. Może to świadczyć o bogatej ofercie imprez bezpłatnych.

Ekspert w dziedzinie kultury podkreślali, że główną barierą dla profesjonalizacji usług publicznych w dziedzinie kultury jest przede wszystkim brak środków finansowych, brak woli współpracy pracowników urzędów oraz instytucji kultury oraz niedostępności komunikacji publicznej. Tę ostatnią barierę napotyka również młodzież – blisko co 4 uczeń ma problemy z dojazdem na imprezy / wydarzenia kulturalne i sportowe.

W zakresie ponoszenia opłat za wydarzenia kulturalne uczniowie wykazują duże niezdecydowanie, które może wynikać z braku znajomości płatnej oferty kulturalnej. W skali Związku, aż co czwarty uczeń nie potrafi wskazać akceptowalnej kwoty za udział w imprezach kulturalno – sportowych. Niecałe 7% ankietowanych akceptuje przeznaczenie na kulturę kwoty większej niż 100 zł. Jednakże fakt ten należy łączyć z preferowanymi przez młodzież

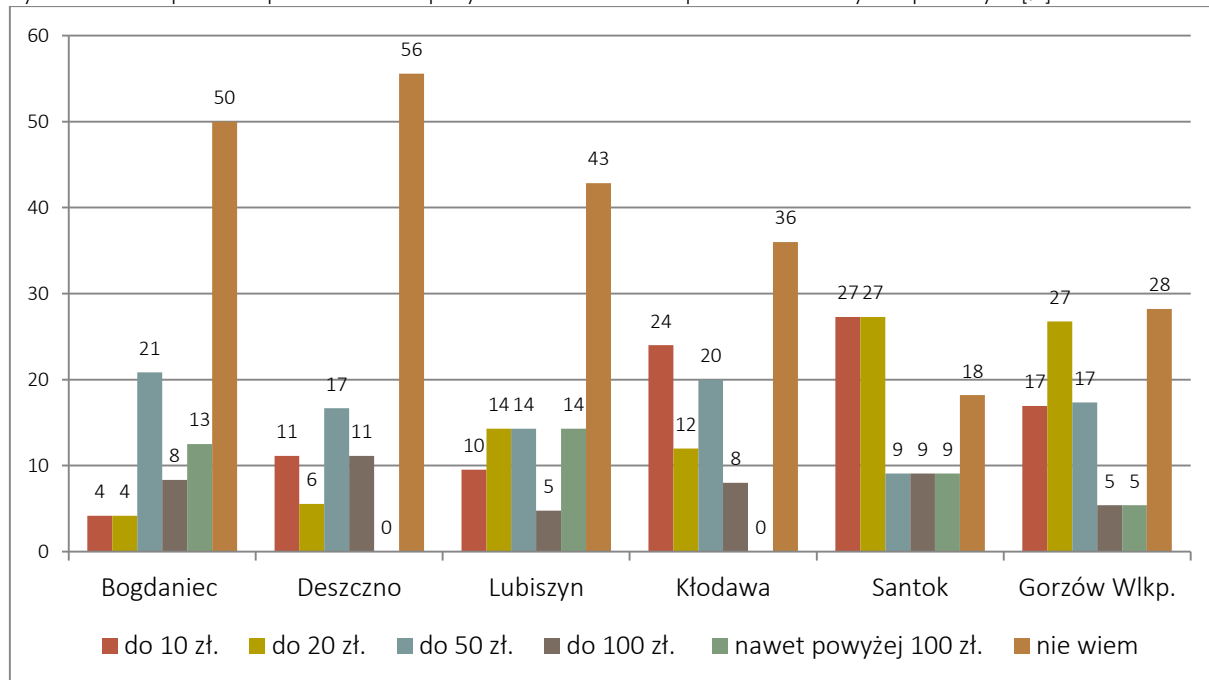
formami uczestnictwa w kulturze jakimi są koncerty światowej gwiazdy, które odbywają się epizodycznie i nie koniecznie na obszarze MG-6.

Rysunek 67 Przeszkody w uczestnictwie w imprezach kulturalnych uczniów na obszarze MG-6 [%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 68 Akceptowane przez młodzież opłaty za uczestnictwo w imprezach kulturalnych i sportowych [%]

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Kluczową kwestią w zakresie poprawy jakości usług publicznych w dziedzinie kultury jest poprawa dostępu do informacji o wydarzeniach kulturalnych. Konieczne są działania na rzecz wzmocnienia motywacji mieszkańców (zwłaszcza dzieci i młodzieży) do uczestnictwa w kulturze.

5. Sektor transportu publicznego

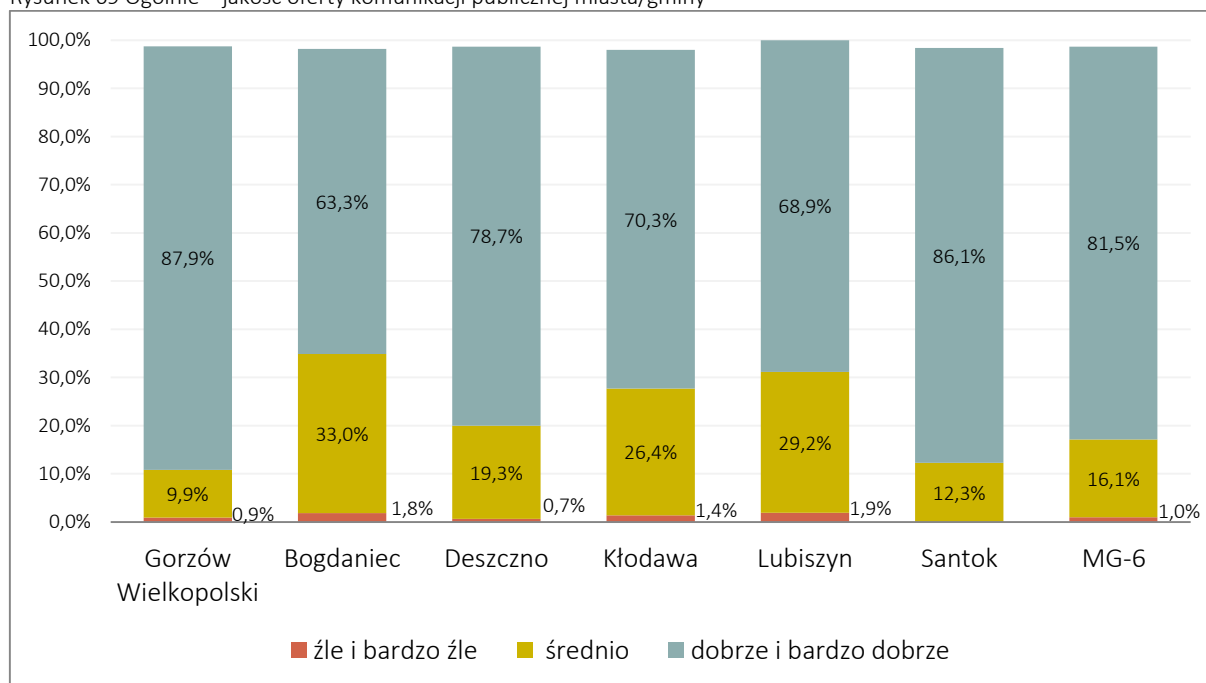
W zakresie badań przeprowadzonych na próbie reprezentatywnej mieszkańców obszaru MG-6 w raporcie dla poszczególnych gmin skupiono się na czynnikach określających korzystanie z komunikacji, jak również na czynnikach jakościowych związanych z komunikacją zbiorową. Dane dotyczące realizowanych podróży zostały zaprezentowane w raporcie zbiorczym.

5.1. Mieszkańcy

5.1.1. Ocena dostępności i jakości

Mieszkańcy gminy Santok oceniają ogólną jakość komunikacji zbiorowej na wysokim poziomie – odpowiedzi pozytywne stanowiły łącznie 86,1% (najwyższa ocena wśród gmin wiejskich MG-6), odsetek ocen przeciętnych kształtował się na poziomie zaledwie 12,3%.

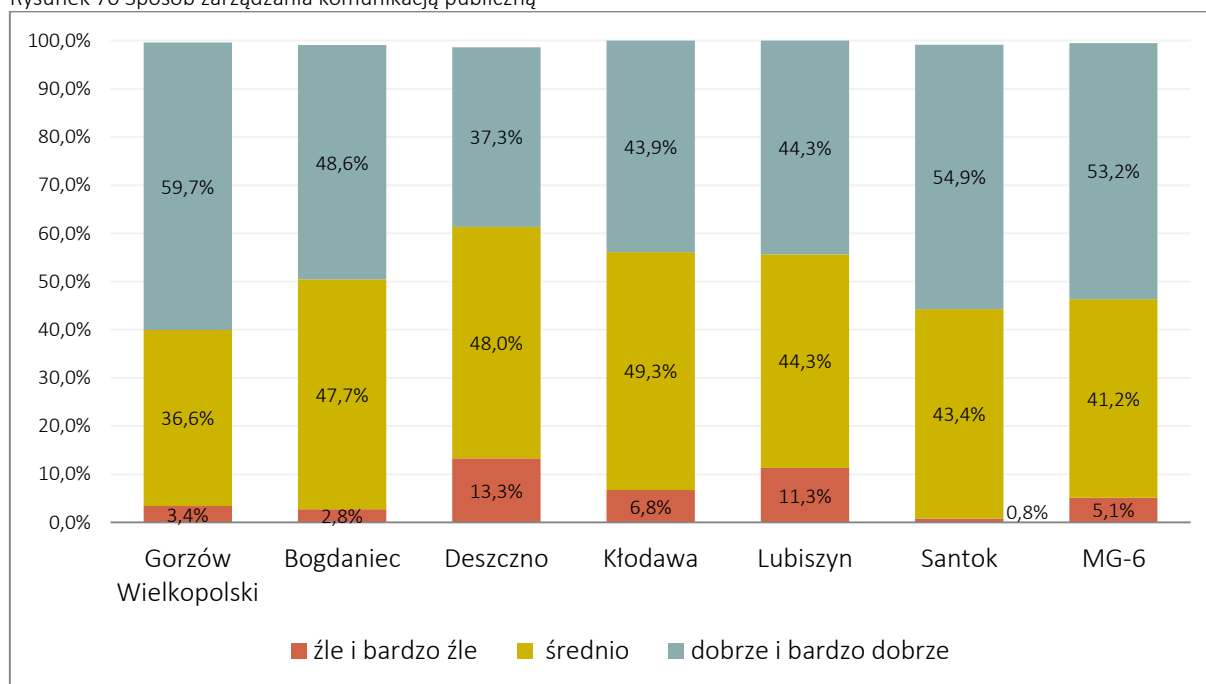
Rysunek 69 Ogólnie – jakość oferty komunikacji publicznej miasta/gminy

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Gorzej, ale i tak na dobrym poziomie wypadają oceny związane z zarządzaniem komunikacją publiczną. Łącznie odpowiedzi bardzo dobrze i dobrze stanowiły 54,9% - wyższe oceny odnotowano wyłącznie Gorzowie Wlkp. Oceny średnie kształtowały się na poziomie 43,45%.

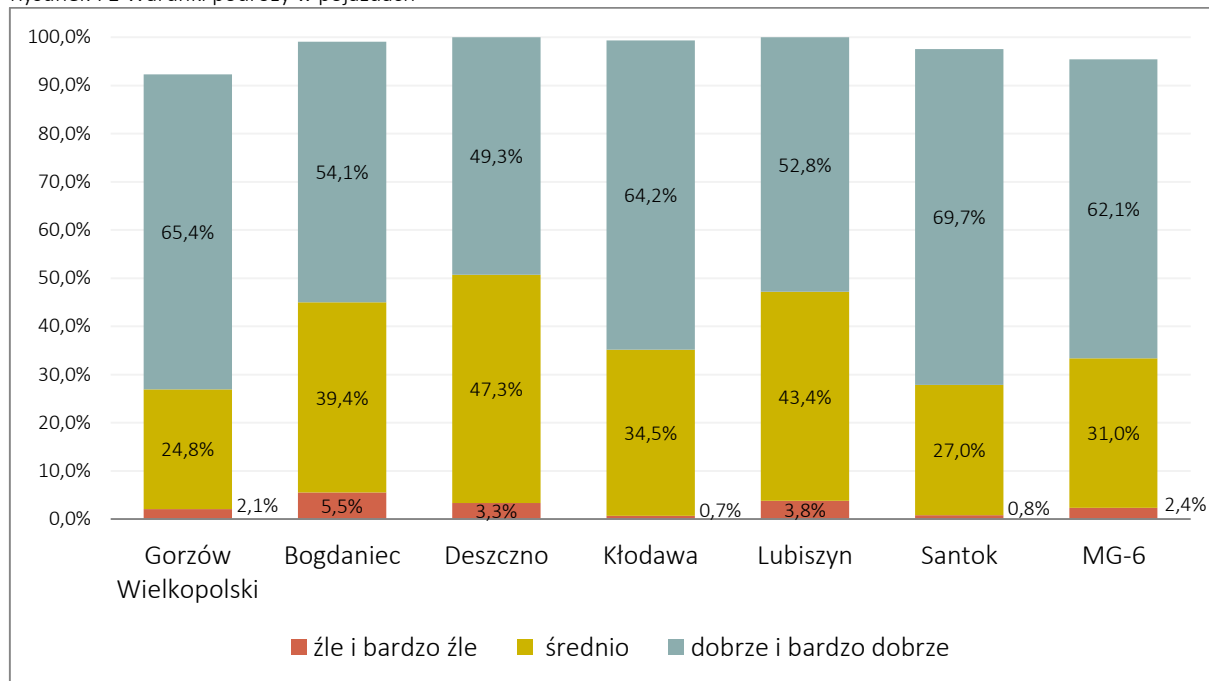
Rysunek 70 Sposób zarządzania komunikacją publiczną

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Warunki podróży w pojazdach są ważnym czynnikiem wpływającym na podjęcie decyzji o podróży komunikacją miejską, zwłaszcza w przypadku osób posiadających alternatywę jeśli chodzi o wybór środka transportu. Zmienna ta jest zróżnicowanie oceniana w poszczególnych gminach. Pozytywnie w Santoku postrzega ją aż 69,7% respondentów (średnia dla MG-6 wyniosła 62,1%).

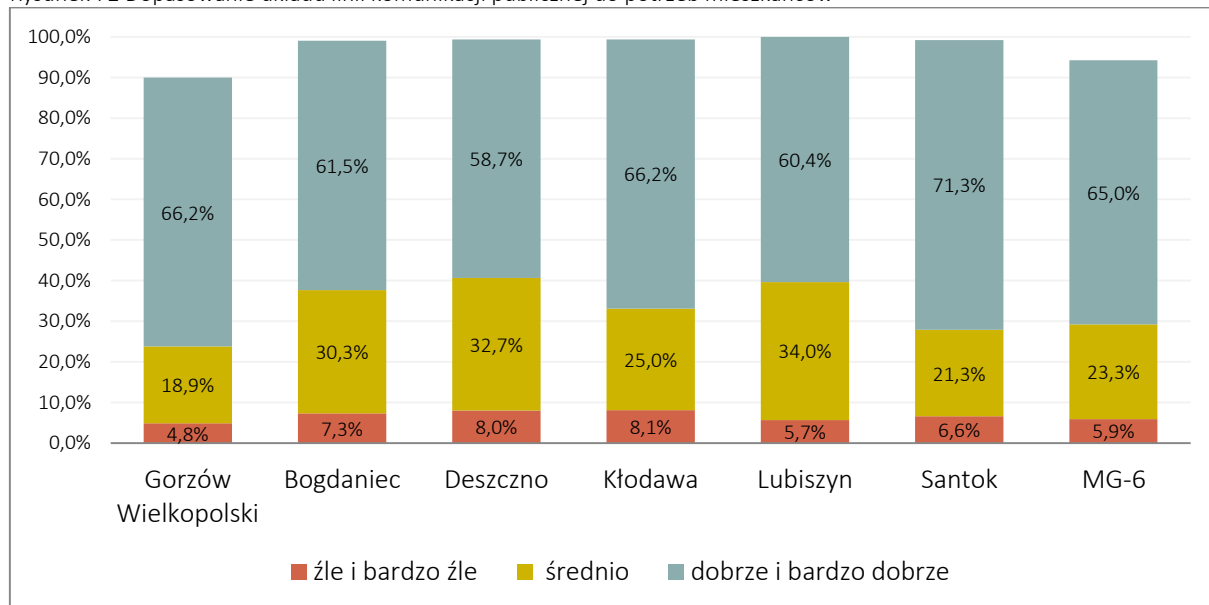
Rysunek 71 Warunki podróży w pojazdach

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Nieznacznie wyżej niż warunki podróży zostało ocenione dopasowanie układu linii komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców. Odpowiedzi pozytywne w tym zakresie kształtowały się na poziomie 71,3% i były najwyższe na obszarze MG-6.

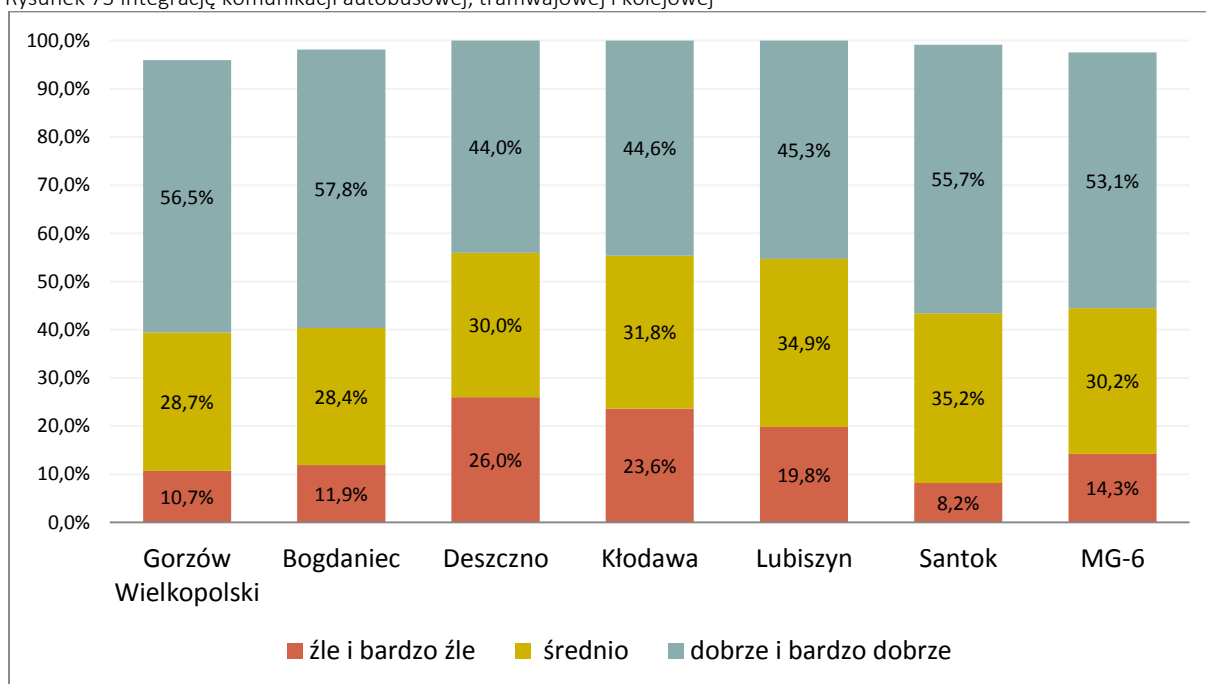
Rysunek 72 Dopasowanie układu linii komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W porównaniu do powyżej zaprezentowanych wyników, oceny przyznane integracji systemu komunikacji są znacznie niższe – 55,8% mieszkańców jest z niego zadowolona, 35,2% ocenia ją średnio, a 8,2% negatywnie.

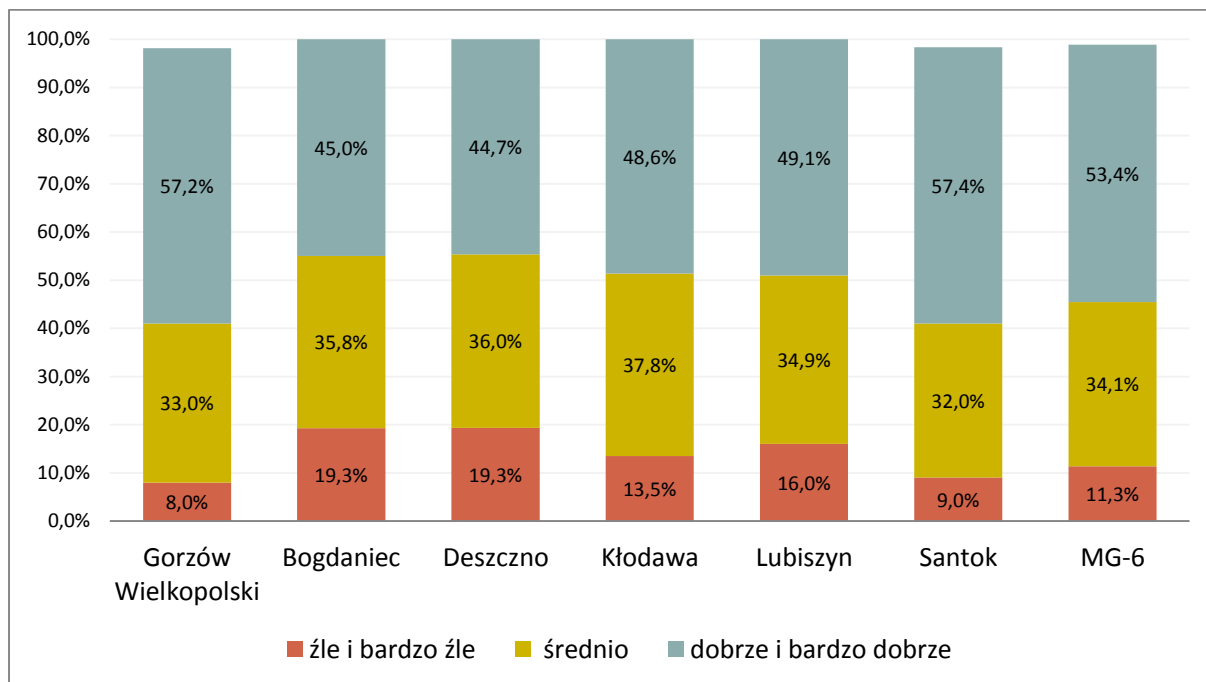
Rysunek 73 Integrację komunikacji autobusowej, tramwajowej i kolejowej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Szeroko rozumiana efektywność polityki transportowej postrzegana jest na podobnym poziomie – oceny pozytywne stanowiły 57,3%, średnie 32% a negatywne 9%. Można przypuszczać, że na tę ocenę w znacznym stopniu ma wpływ integracja komunikacji autobusowej, tramwajowej i kolejowej.

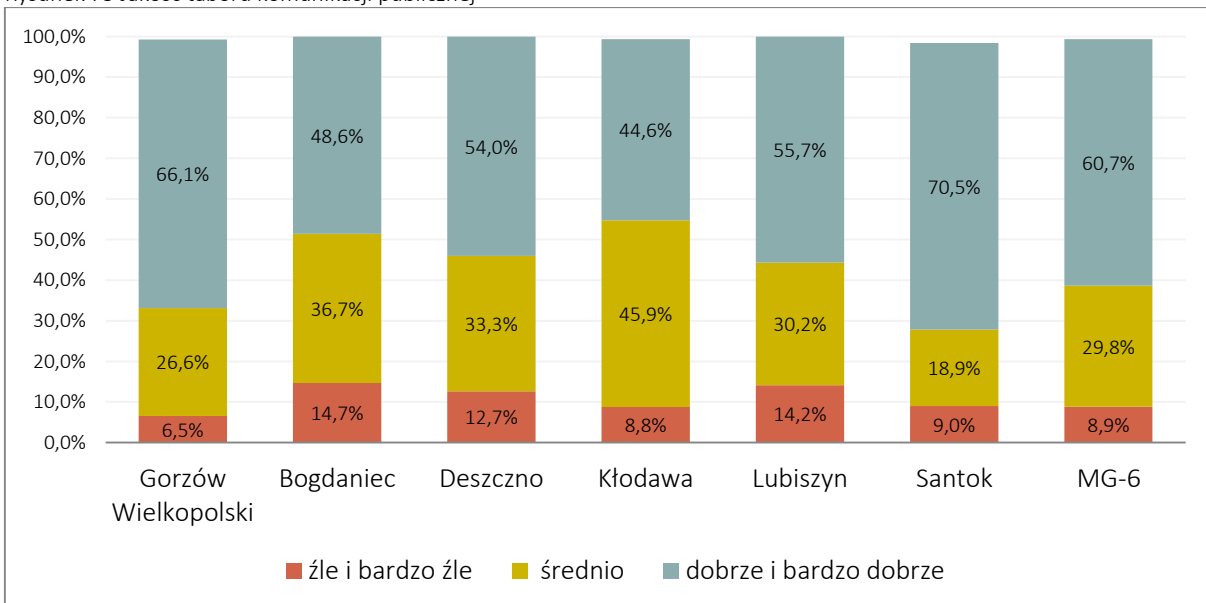
Rysunek 74 Efektywność polityki transportowej miasta/gminy

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Wysoko oceniona została również jakość taboru komunikacji publicznej. W sumie 70,5% respondentów oceniło ją dobrze lub bardzo dobrze, blisko 19% przeciętnie, a 9% negatywnie. Ocenę pozytywną był w gminie Santok na najwyższym poziomie w MG-6.

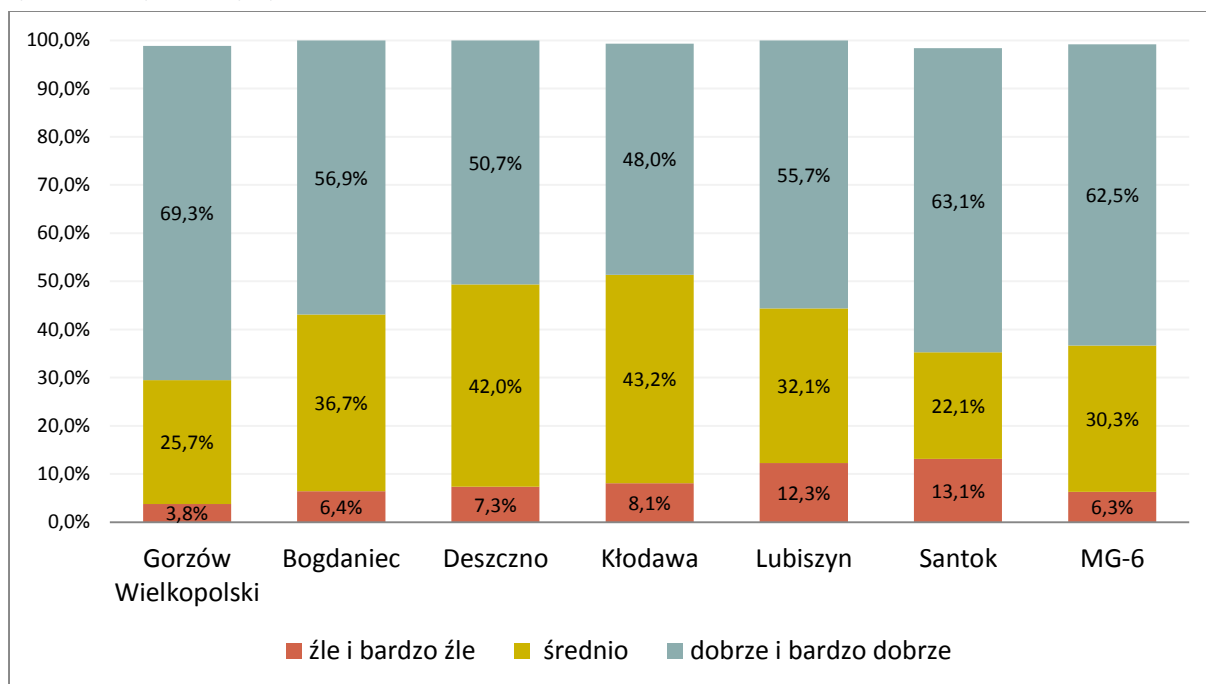
Rysunek 75 Jakość taboru komunikacji publicznej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Czystość na przystankach została oceniona niżej niż jakość taboru – w sumie udzielono 63,1% odpowiedzi pozytywnych, 22,1% badanych oceniło ją średnio a 13,1% negatywnie. Udział wskazań negatywnych był najwyższy jeśli chodzi o podstawowe kryteria oceny komunikacji publicznej w gminie.

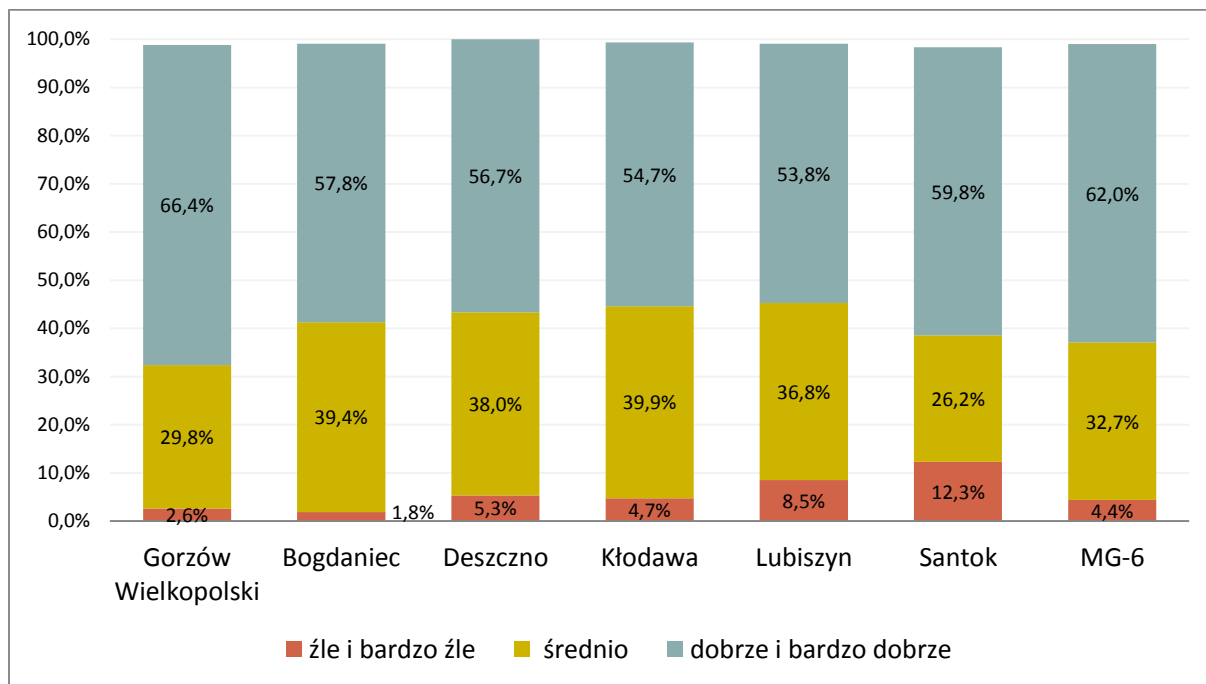
Rysunek 76 Czystość na przystankach

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Z punktu widzenia pełnienia przez Gorzów Wlkp. funkcji centrum aglomeracji istotna jest również ocena współpracy samorządów w zakresie organizacji komunikacji publicznej. Blisko 60% respondentów oceniło ją pozytywnie – wyższe oceny odnotowano jedynie w Gorzowie Wlkp. Oceny przeciętne stanowiły 26,2% a negatywne 12,3%.

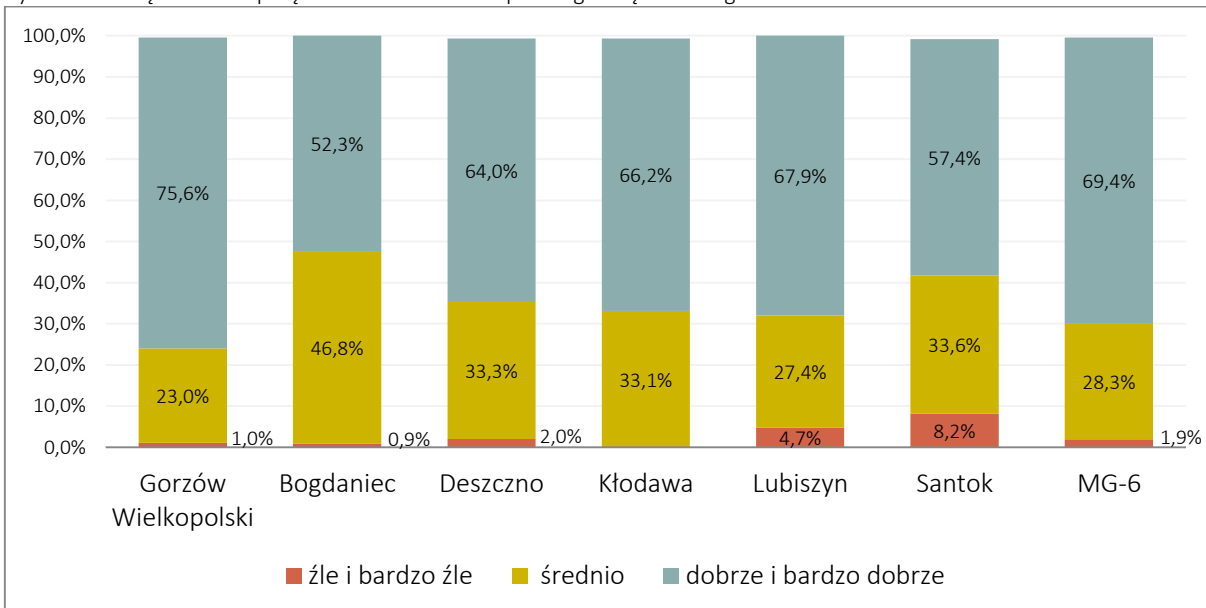
Rysunek 77 Współpracę Gorzowa Wielkopolskiego i sąsiednich gmin w organizacji komunikacji publicznej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Częstotliwość połączeń Gorzowa Wlkp. z sąsiednimi gminami uzyskał w gminie Santok 57,4% ocen pozytywnych – w odniesieniu do pozostałych zmiennych ocena ta jest jedną z niższych, gorzej połączenia te zostały ocenione wyłącznie w Bogdańcu.

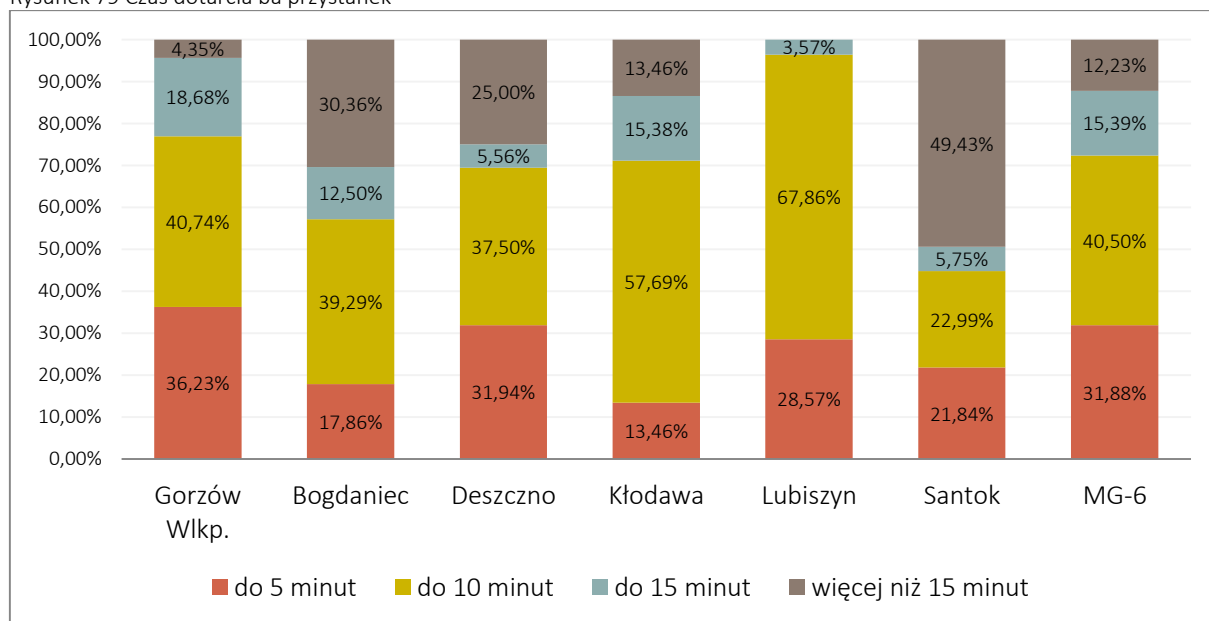
Rysunek 78 Częstotliwość połączeń Gorzowa Wielkopolskiego z sąsiednimi gminami

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Z punktu widzenia dostępności komunikacyjnej ważnym czynnikiem jest odległość jaką pasażer musi przebyć do przystanku, z którego rozpoczyna podróż. Podróżujący mieszkańcy Santoku nie mają w tym zakresie szczególnie komfortowej sytuacji – 49,4% wskazało, iż zajmuje im to więcej niż 15 minut, co należy uznać za wysoką wartość, blisko 23% wskazało czas do 10 minut, a 21,8% do 5 minut.

Rysunek 79 Czas dotarcia do przystanku

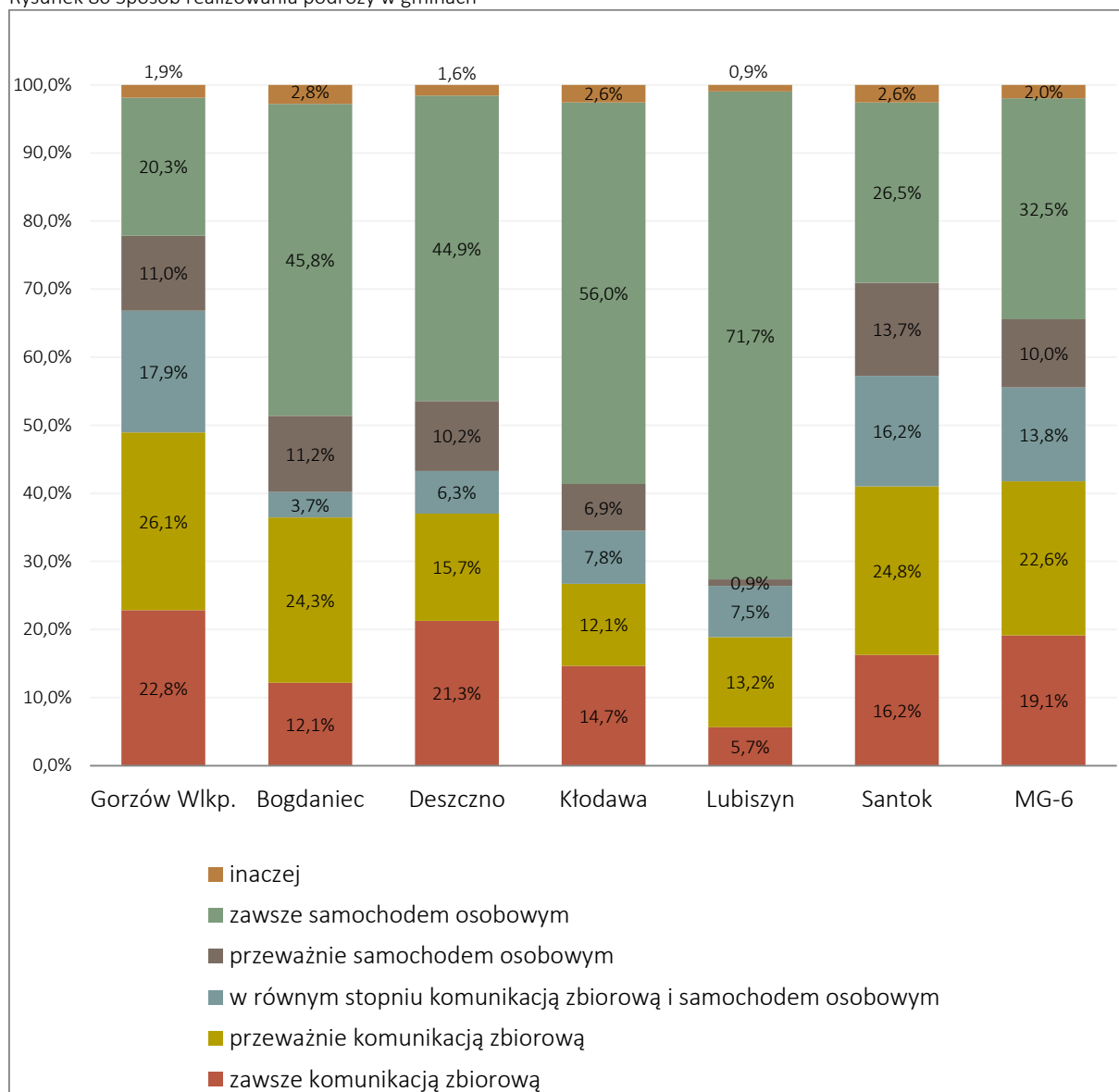
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

5.1.2. Charakterystyka form korzystania

Sposób realizowania podróży pokazuje przede wszystkim, jakie środki transportu wykorzystują mieszkańcy poszczególnych gmin i całego MG-6. W gminie Santok najczęstszym sposobem komunikacji jest własny samochód – 26,5% wskazań, następnie wskazywano odpowiedź przeważnie komunikacją zbiorową – 24,8%. Zawsze komunikacją zbiorową przemieszcza się 16,2% mieszkańców. Podsumowując 57% respondentów wskazało, że w mniejszym lub większym stopniu korzysta z komunikacji zbiorowej. Wyniki dotyczące sposobu realizacji podróży korelują z płcią podróżujących – kobiety w większym stopniu wykorzystują komunikację zbiorową do podróży.

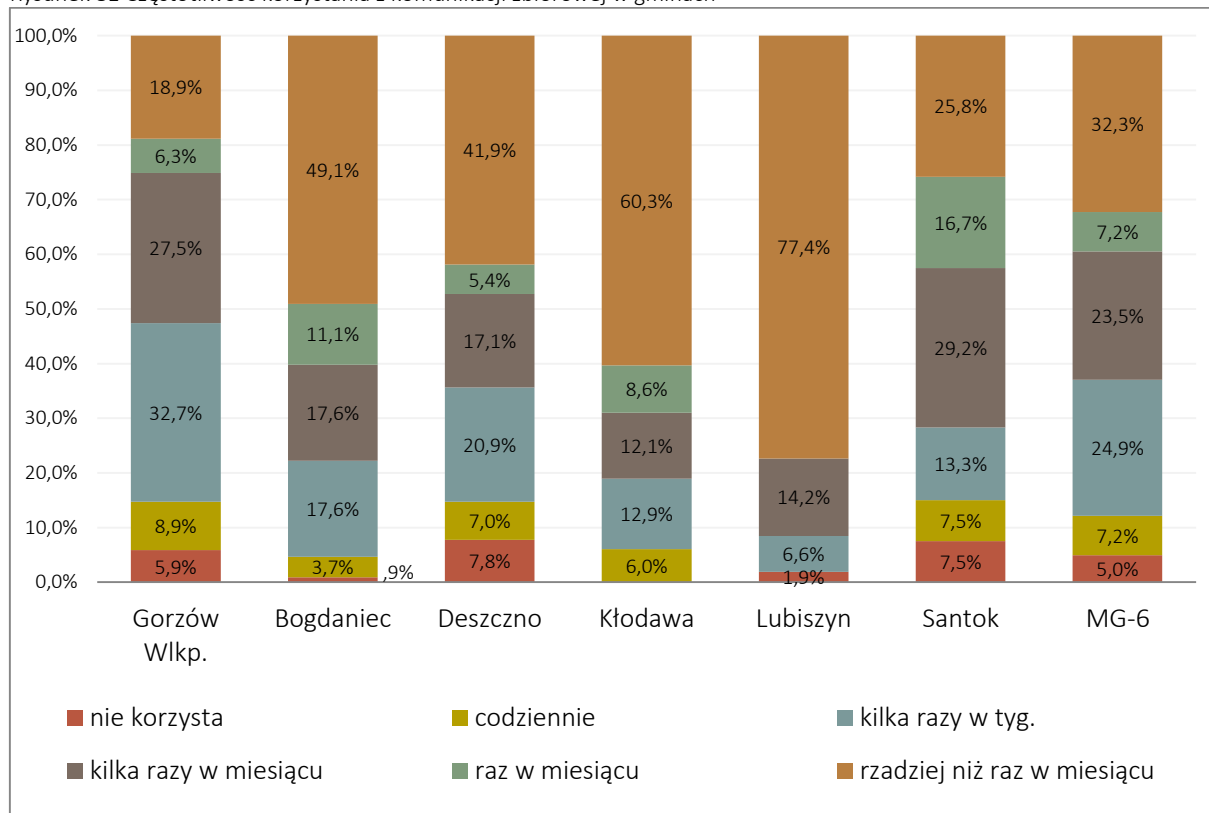
Rysunek 80 Sposób realizowania podróży w gminach

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W gminie Santok, najwięcej respondentów korzystających z komunikacji zbiorowej wskazało odpowiedź kilka razy w tygodniu (29,2%), następnie raz w miesiącu (16,7%) i kilka razy w tygodniu (13,3%).

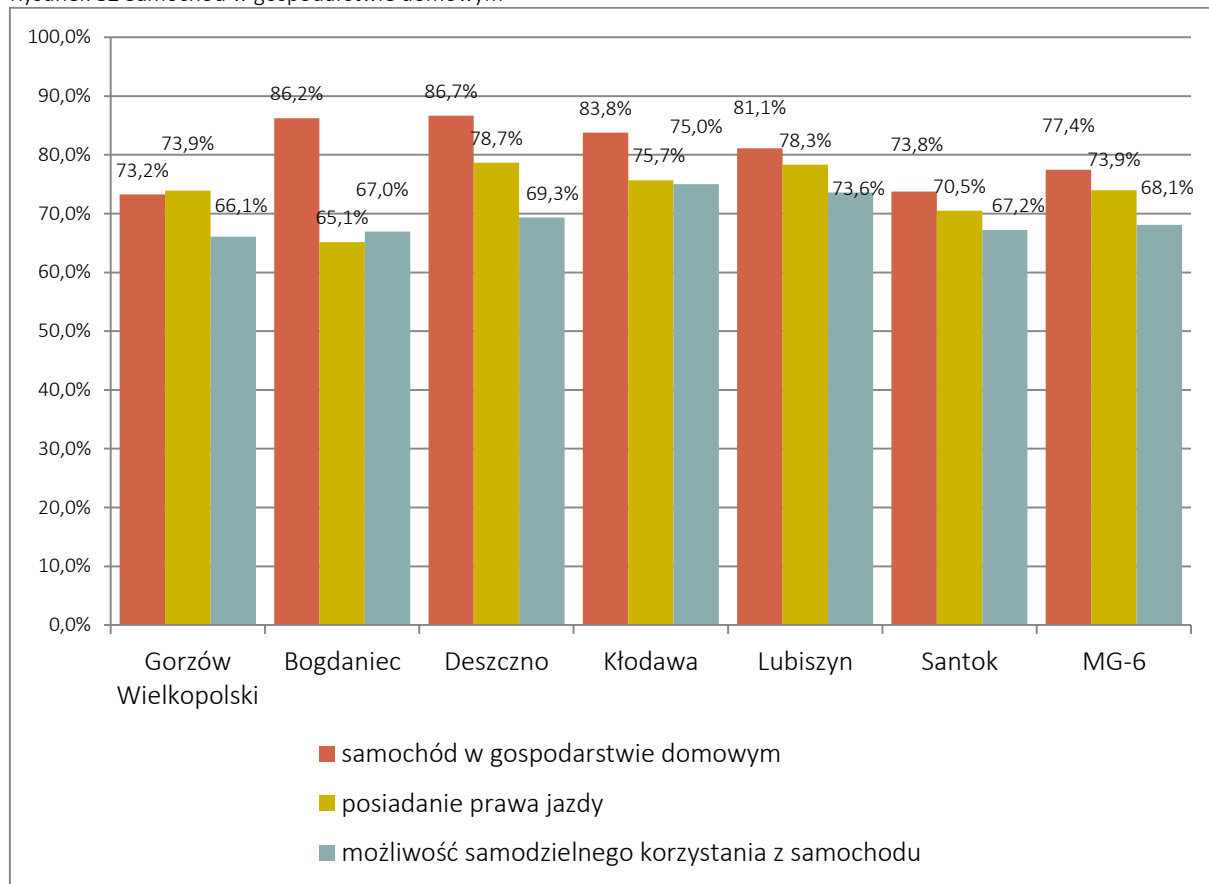
Rysunek 81 Częstotliwość korzystania z komunikacji zbiorowej w gminach

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Przyczyną powyżej opisanego stanu rzeczy – stosunkowo niskiego poziomu korzystania z komunikacji publicznej - jest przede wszystkim posiadanie przez większość gospodarstw domowych samochodu, deklaruje to 73,8% badanych, do tego 70,5% posiada prawo jazdy, a 67,2% ma możliwość samodzielnego korzystania z auta.

Rysunek 82 Samochód w gospodarstwie domowym

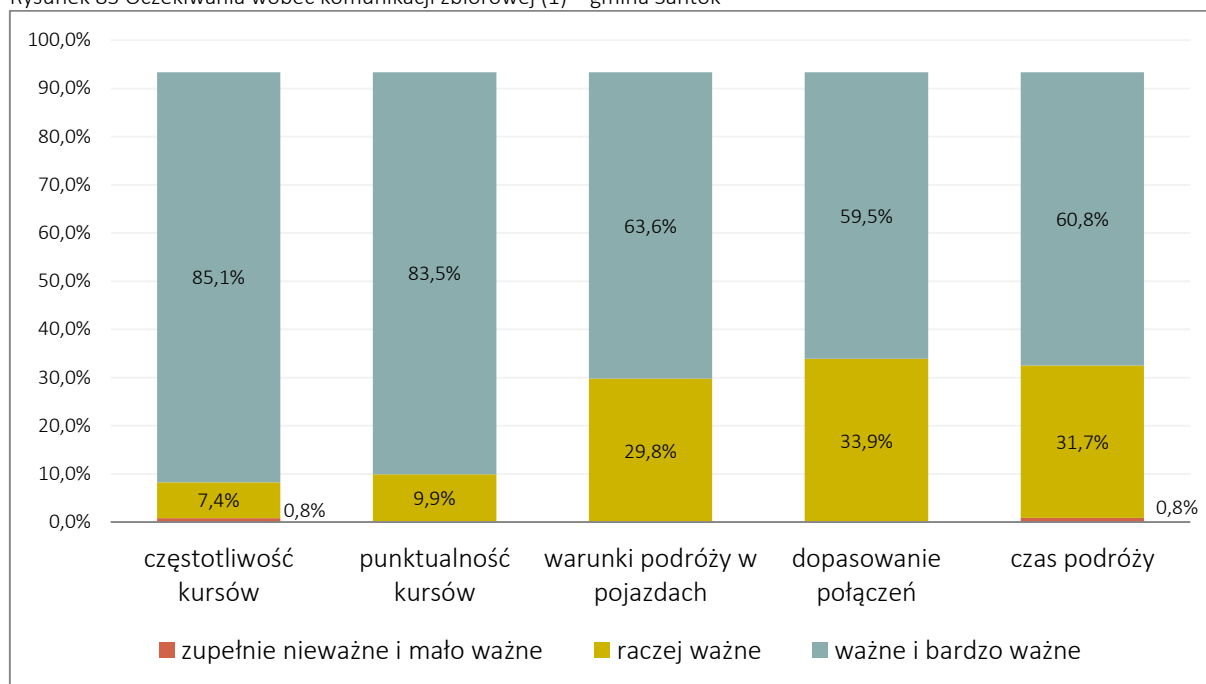
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

5.1.3. Szczegółowa ocena systemu

Analizę oceny jakości komunikacji zbiorowej rozpoczęto od określenia oczekiwań mieszkańców w odniesieniu do komunikacji zbiorowej. Oczekiwania te są istotne z punktu widzenia kształtowania oferty usług w tym obszarze, pokazują bowiem przede wszystkim w jakim zakresie powinna się ona rozwijać i wskazują, gdzie są największe braki.

Dla mieszkańców gminy Santok najważniejszymi czynnikami w zakresie ich oczekiwań w obszarze komunikacji zbiorowej są: częstotliwość kursów – 85,1% wskazań mieszkańców oraz punktualność kursów – 83,5%. Ważna jest również informacja w pojazdach i na przystankach – 76,7% oraz cena przejazdu – 73,6%, jak również bezpieczeństwo w pojazdach – 72,7%. Warto zwrócić uwagę, że cena to dopiero czwarty w kolejności czynnik wskazywany jako bardzo ważny.

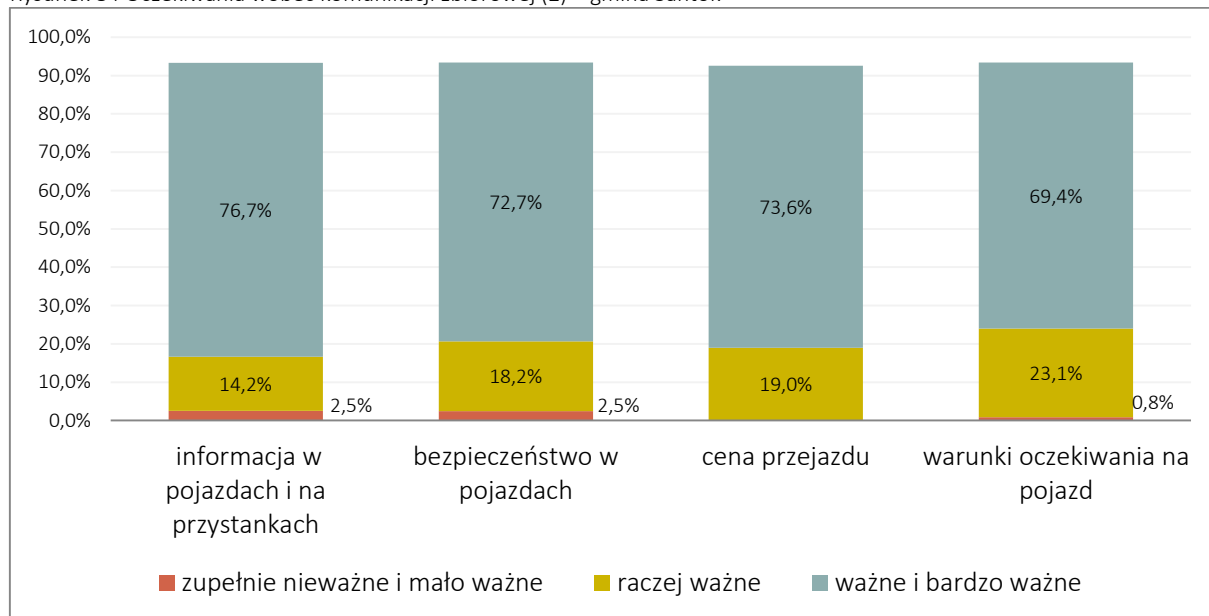
Rysunek 83 Oczekiwania wobec komunikacji zbiorowej (1) – gmina Santok

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Respondenci w zakresie transportu praktycznie nie wskazywali czynników, które są nieważne lub zupełnie nieważne. Jest to naturalne, gdyż kafeteria uwzględniała jedynie podstawowe czynniki decydujące o jakości podróży. Jednakże można wskazać zmienne, które odgrywają statystycznie rzecz ujmując mniejsze znaczenie dla mieszkańców. Są nimi: dopasowanie połączeń, czas podróży i warunki podróży w pojazdach (odpowiedzi uszeregowano ze względu na wysokość odsetka odpowiedzi raczej ważne). Koniecznie należy zwrócić uwagę, że najwyższy udział odpowiedzi w tej grupie stanowił 33,9%. Dodatkowo warto brać pod uwagę charakter tych zmiennych. Mniejsze znaczenie przypisywane dopasowaniu połączeń wynikać może z rzadszego korzystania z komunikacji zbiorowej, dużej elastyczności czasowej czy planowaniu podróży z dużym wyprzedzeniem. Czas podróży z kolei jest uzależniony również od czynników obiektywnych – odległości, jakości dróg oraz liczby przystanków. Ostatni z czynników – warunki podróży – w znacznym stopniu wydaje się być powiązany z ogólnie wysoką oceną tego czynnika, co może powodować wśród podróżnych przesunięcie znaczenia tej zmiennej na dalszy plan, mniejsze znaczenie ten czynnik może odgrywać również dla osób rzadko podróżujących.

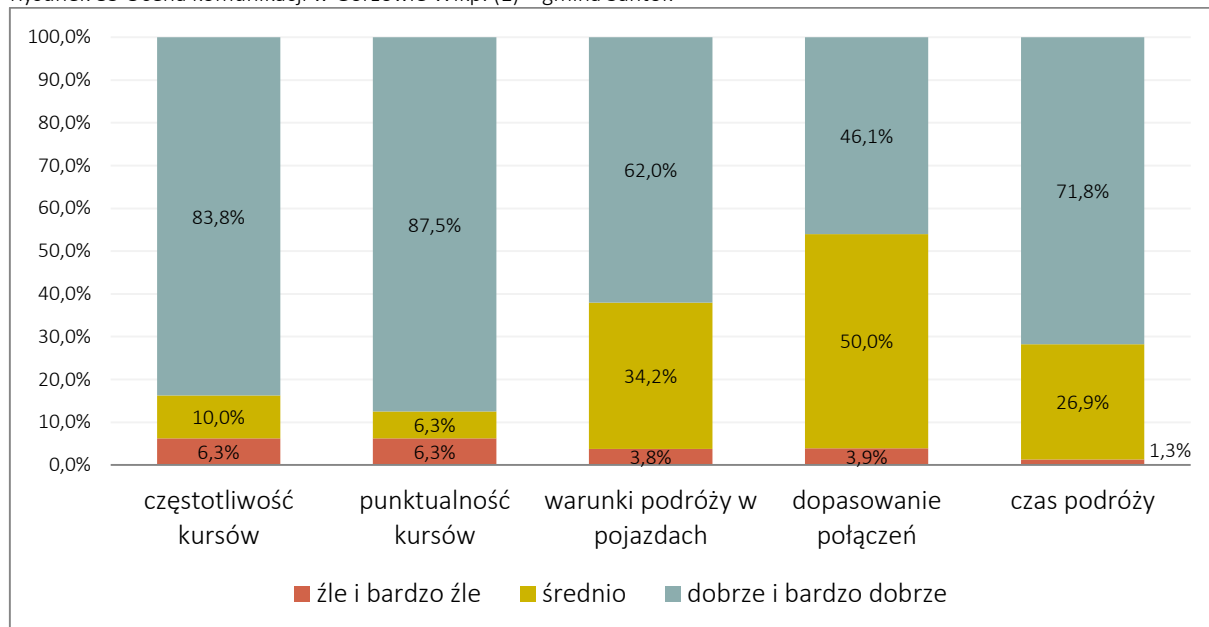
Rysunek 84 Oczekiwanie wobec komunikacji zbiorowej (2) – gmina Santok

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W stosunku do oczekiwań następujące czynniki w zakresie komunikacji w Gorzowie Wlkp. uznać można za spełnione: częstotliwość kursów (bardzo wysoka ocena dobrze i bardzo dobrze – 83,8%), punktualność kursów (najwyżej oceniana przez mieszkańców gminy Santok – 87,5%), informacja w pojazdach i na przystankach (76,7%) i bezpieczeństwo w pojazdach (72,7%).

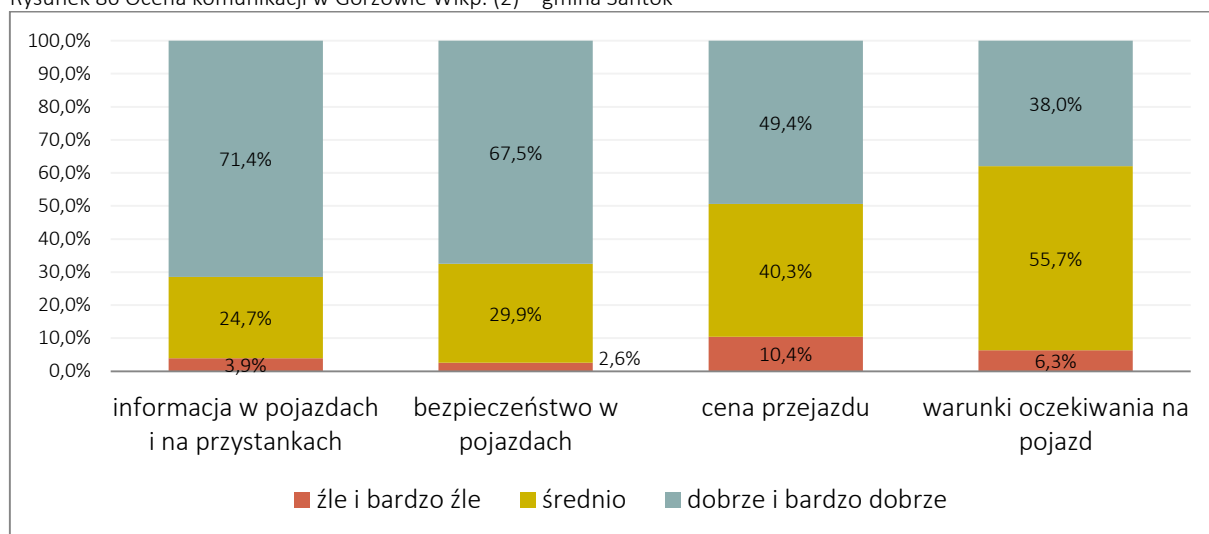
Rysunek 85 Ocena komunikacji w Gorzowie Wlkp. (1) – gmina Santok

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Jako przeciętną w badanym obszarze w ocenie respondentów z gminy Santok należy uznać sytuację w zakresie: warunków oczekiwania na pojazd (55,7% ocen średnich), dopasowania połączeń (50%), cen przejazdów (40,3% ocen średnich i 10,4% ocen negatywnych). Najwięcej negatywnych ocen odnotowano w kategoriach: cena przejazdu (10,4%), częstotliwość kursów, punktualność kursów i warunki oczekiwania na pojazd (wszystkie po 6,3%).

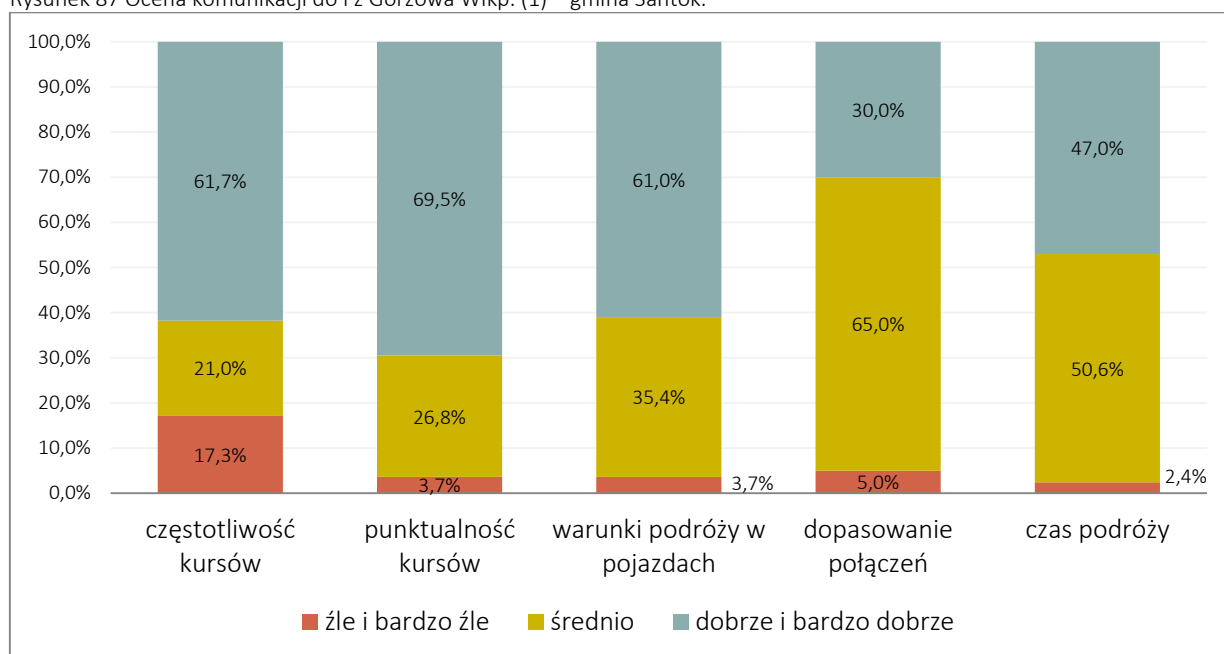
Rysunek 86 Ocena komunikacji w Gorzowie Wlkp. (2) – gmina Santok

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W zakresie komunikacji do i z Gorzowa, a więc takiej, która jak można przypuszczać jest mieszkańcom gminy Santok bliższa i z której częściej korzystają, oceny są znacznie mniej korzystne. W szczególności zwiększyła się wyraźnie liczba ocen negatywnych oraz przeciętnych. Najlepiej ocenianymi czynnikami są: punktualność kursów (69,5%), bezpieczeństwo podróży (68,3%) i częstotliwość (61,7%). W zakresie ostatniego ze wskazanych czynników odnotowano jednocześnie najwyższy odsetek wskazań negatywnych – 17,3%, kolejnymi w tym zakresie zmiennymi były cena biletu – 8,8% i informacja w pojazdach i na przystankach – 6,1%.

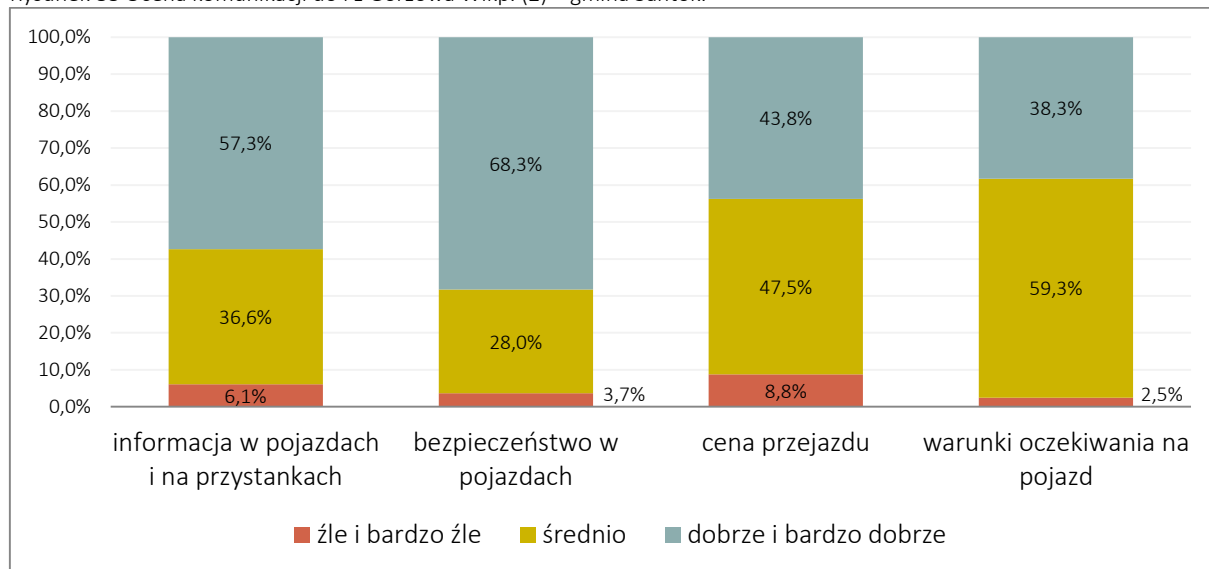
Rysunek 87 Ocena komunikacji do i z Gorzowa Wlkp. (1) – gmina Santok.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Czynnikami, w których zdecydowanie dominowały odpowiedzi średnie są: dopasowanie połączeń (65% ocen średnich, najgorzej oceniana zmienna, łącznie odpowiedzi przeciętne i negatywne stanowią 70% odpowiedzi), warunki oczekiwania na pojazd (59,2% ocen średnich, łącznie z negatywnymi 61,8%), cena przejazdu (odpowiednio 47,5%, łącznie 56,3%) i czas podróży (50,6% i razem 53%). Dane te pokazują znaczną przestrzeń w zakresie rozwoju jakości oferty.

Rysunek 88 Ocena komunikacji do i z Gorzowa Wlkp. (2) – gmina Santok.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

5.2. Młodzież / uczniowie

5.2.1. Ocena dostępności i jakości

Częstotliwość kursów to element funkcjonowania systemu komunikacji zbiorowej, który dla uczniów szkół z obszaru MG-6 należy do najważniejszych. Dla uczniów ważna jest jeszcze punktualność oraz dopasowanie kursów. Mniejsze znaczenie dla tej grupy użytkowników mają warunki w jakiej odbywa się podróż, takie jak informacje na przystankach, warunki oczekiwania na pojazd.

Tabela 17 Elementy decydujące o ocenie komunikacji zbiorowej – ocena uczniów MG-6

	zupełnie nieważne	mało ważne	raczej ważne	ważne	bardzo ważne	brak odpowiedzi
częstotliwość kursów	3,4%	1,8%	5,5%	16,3%	69,9%	3,1%
punktualność kursów	2,2%	2,1%	8,4%	22,8%	61,1%	3,5%
dopasowanie połączeń	2,2%	2,0%	9,3%	23,9%	59,2%	3,5%
cena przejazdu	2,7%	3,4%	10,7%	20,6%	58,8%	3,8%
warunki podróży w pojazdach	2,5%	3,2%	12,7%	25,8%	52,5%	3,3%

bezpieczeństwo w pojazdach	2,9%	3,6%	13,2%	23,9%	52,1%	4,3%
warunki oczekiwania na pojazd	3,0%	3,8%	16,3%	26,0%	46,7%	4,1%
czas podróży	2,9%	3,8%	15,6%	28,0%	45,8%	3,9%
informacja w pojazdach i na przystankach	2,5%	3,9%	18,0%	27,2%	44,3%	4,1%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Gorzowska komunikacja miejska (autobusowa i tramwajowa) jest doceniana przez młodzież szczególnie ze względu na bezpieczeństwo w pojazdach, czas podróży i dostęp do informacji o kursach (w pojazdach i na przystankach). Respondenci negatywnie ocenili przede wszystkim ceny przejazdów. Dla blisko 43% respondentów ten element został oceniony źle lub bardzo źle. Mimo, że gorzowska komunikacja miejska uzyskała więcej pozytywnych niż negatywnych opinii, to poprawy wymagają przede wszystkim warunki podróży w pojazdach oraz lepsze dopasowanie połączeń (co jest związane bezpośrednio ze zwiększeniem liczby połączeń).

Tabela 18 Ocena gorzowskiej komunikacji miejskiej dokonana przez uczniów szkół MG-6

	bardzo źle	źle	średnio	dobrze	bardzo dobrze	brak odpowiedzi
częstotliwość kursów	9,5%	12,9%	40,3%	28,3%	6,7%	2,3%
punktualność kursów	8,4%	12,9%	34,8%	33,7%	7,7%	2,5%
warunki podróży w pojazdach	9,5%	17,8%	41,3%	23,5%	5,7%	2,3%
dopasowanie połączeń	9,0%	16,4%	40,7%	27,3%	4,0%	2,6%
czas podróży	5,6%	9,7%	35,6%	38,6%	7,6%	2,8%
informacja w pojazdach i na przystankach	5,7%	9,9%	33,6%	37,9%	10,5%	2,4%
bezpieczeństwo w pojazdach	5,0%	7,7%	35,5%	40,5%	8,4%	2,9%
cena przejazdu	20,8%	21,9%	32,7%	16,2%	5,8%	2,6%
warunki oczekiwania na pojazd	9,8%	14,3%	39,8%	28,7%	4,8%	2,7%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 19 Ocena komunikacji miejskiej do i z Gorzowa Wielkopolskiego

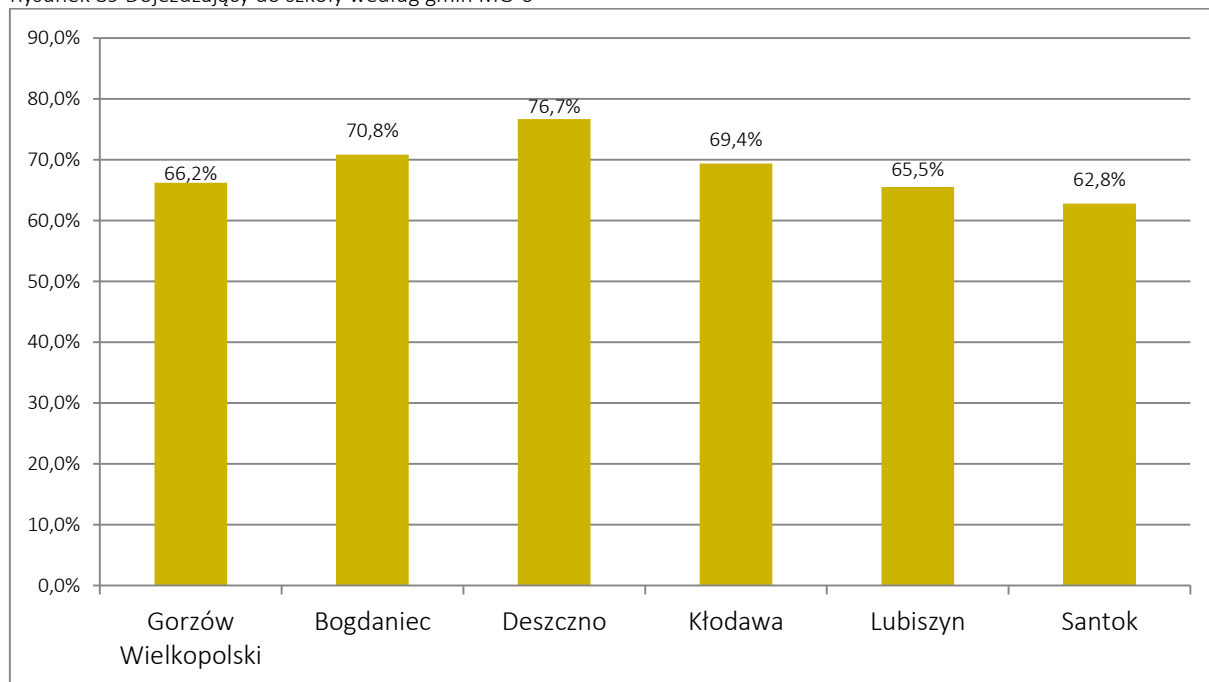
	bardzo źle	źle	średnio	dobrze	bardzo dobrze	brak odpowiedzi
częstotliwość kursów	16,5%	21,3%	35,3%	15,6%	3,9%	7,3%
punktualność kursów	8,1%	13,5%	36,6%	27,1%	7,0%	7,7%
warunki podróży w pojazdach	6,1%	11,2%	40,6%	28,4%	5,7%	8,1%
dopasowanie połączeń	11,1%	17,7%	40,4%	18,8%	3,9%	8,2%
czas podróży	6,8%	12,8%	40,3%	25,8%	6,0%	8,3%
informacja w pojazdach i na przystankach	6,9%	14,7%	37,9%	25,3%	7,2%	8,0%
bezpieczeństwo w pojazdach	4,5%	9,1%	35,5%	33,8%	9,0%	8,1%
cena przejazdu	18,9%	19,8%	32,3%	15,9%	5,1%	8,0%
warunki oczekiwania na pojazd	9,2%	15,0%	40,2%	22,5%	5,2%	8,0%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

5.2.2. Charakterystyka form korzystania

Na obszarze ZCG MG-6 ponad 70% uczniów dojeżdża do szkoły różnymi środkami transportu. Największy odsetek uczniów dojeżdża do szkoły w Gminie Deszczno, najniższy w Santoku. Z żadnego środka transportu nie korzysta blisko 34% uczniów – mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego.

Rysunek 89 Dojeżdżający do szkoły według gmin MG-6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Uczniowie, z racji dojazdów do szkoły, najczęściej korzystają z komunikacji miejskiej w ciągu kilku dni w tygodniu (40,7%) oraz codziennie (30,7%). Jednocześnie aż 28% uczniów korzysta z komunikacji kilka razy w miesiącu lub rzadziej. Zakładając (na podstawie danych GUS), że liczba uczniów (różnego typu szkół) na obszarze MG-6 wynosi 21 tys., to z komunikacji miejskiej co najmniej raz w tygodniu korzysta aż 15 tys. uczniów.

Tabela 20 Częstotliwość korzystania z komunikacji zbiorowej

	Kobiety		mężczyźni		razem	
codziennie (7 razy w tyg.)	158	34,3%	139	27,4%	297	30,7%
kilka razy w tygodniu (4 – 6 dni w tyg.)	189	41,1%	205	40,4%	394	40,7%
kilka razy w miesiącu	85	18,5%	97	19,1%	182	18,8%
raz w miesiącu	9	2,0%	12	2,4%	21	2,2%
rzadziej niż raz w miesiącu	16	3,5%	49	9,6%	65	6,7%
brak odpowiedzi	3	0,7%	6	1,2%	9	0,9%
Razem	460	100,0%	508	100,0%	968	100,0%

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Komunikacja miejska (zbiorowa) jako jedyny sposób realizacji wszelkich podróży służy aż 17% uczniów z obszaru MG-6. Mimo rosnącej popularności komunikacji samochodowej jedynie 3 na 100 uczniów wykorzystuje do podróży jedynie samochód. Bardzo popularne jest również łączenie podróży samochodem i komunikacją publiczną.

Tabela 21 Sposób realizacji podróży miejskich i podmiejskich przez uczniów z MG-6

	kobiety		mężczyźni		razem	
zawsze komunikacją zbiorową	72	15,7%	96	18,9%	168	17,4%
przeważnie komunikacją zbiorową	158	34,3%	149	29,3%	307	31,7%
w równym stopniu komunikacją zbiorową i samochodem osobowym	138	30,0%	119	23,4%	257	26,5%
przeważnie samochodem osobowym	60	13,0%	78	15,4%	138	14,3%
zawsze samochodem osobowym	9	2,0%	21	4,1%	30	3,1%
inny	14	3,0%	30	5,9%	44	4,5%
brak odpowiedzi	9	2,0%	15	3,0%	24	2,5%
Razem	460	100,0%	508	100,0%	968	100,0%

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ponad 55% uczniów odbyło w poprzednim dniu nauki jakąkolwiek podróż (przynajmniej jedną). Co najmniej dwie podróże podjęło już tylko prawie 29% uczniów, trzy - tylko prawie 12%, cztery już tylko 7% a pięć, niecałe 3%. Ponad połowa wszystkich podróży jakie odbyli badani w poprzednim dniu nauki rozpoczęła się między godziną 7:01 a 9:00. Pierwszą podróż w tych godzinach rozpoczęło prawie 73% wszystkich uczniów podróżujących w tym dniu.

Rysunek 90 Godziny rozpoczęcia podróży uczniów szkół MG-6

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Najczęściej wybierane linie nr 2 i 3 (ponad 10% wyborów); w dalszej kolejności, linie nr 103, 104, 124 i 125 (po około 6% wyborów). Ponad 67% przejazdów odbywa się na podstawie biletu miesięcznego. Drugą najczęstszą formą płatności za przejazd jest bilet jednorazowy (prawie 26% przejazdów).

Tabela 22 Schemat podróży uczniów szkół na obszarze MG-6

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		V podróż		suma podróży	
5.01 - 7.00	62	11,6%	9	3,2%	3	2,6%	1	1,5%	1	3,6%	76	7,4%
7.01 - 9.00	388	72,7%	67	24,2%	29	25,2%	18	26,5%	11	39,3%	513	50,2%
9.01 - 12.00	22	4,1%	20	7,2%	9	7,8%	4	5,9%	1	3,6%	56	5,5%
12.01 - 14.00	17	3,2%	49	17,7%	11	9,6%	13	19,1%	3	10,7%	93	9,1%
14.01 - 17.00	30	5,6%	119	43,0%	38	33,0%	17	25,0%	6	21,4%	210	20,5%
17.01 -19.00	10	1,9%	8	2,9%	15	13,0%	6	8,8%	3	10,7%	42	4,1%
19.01 -22.00	5	0,9%	5	1,8%	8	7,0%	7	10,3%	2	7,1%	27	2,6%
22.01 -24.00	0	0,0%	0	0,0%	1	0,9%	2	2,9%	1	3,6%	4	0,4%
00.01 -5.00	0	0,0%	0	0,0%	1	0,9%	0	0,0%	0	0,0%	1	0,1%
suma podróży	534	100,0%	277	100,0%	115	100,0%	68	100,0%	28	100,0%	1022	100,0%
	55,2%	-	28,6%	-	11,9%	-	7,0%	-	2,9%	-	-	-
brak wskazań	434	-	691	-	852	-	900	-	940	-	-	-
	44,8%	-	71,4%	-	88,0%	-	93,0%	-	97,1%	-	-	-

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 23 Podróże komunikacją według rodzaju biletu

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		V podróż		suma podróży	
przejazd bezpłatny (B)	15	2,7%	6	2,0%	1	0,8%	0	0,0%	1	2,9%	23	2,1%
bilet jednorazowy (J)	157	28,5%	72	24,5%	30	23,3%	15	19,7%	7	20,6%	281	25,9%
bilet miesięczny (M)	355	64,5%	202	68,7%	90	69,8%	57	75,0%	24	70,6%	728	67,2%
bilet tygodniowy (T)	7	1,3%	3	1,0%	2	1,6%	2	2,6%	1	2,9%	15	1,4%
bilet 14 dniowy (2T)	15	2,7%	10	3,4%	6	4,7%	2	2,6%	1	2,9%	34	3,1%
bilet kwartalny (3M)	1	0,2%	1	0,3%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	2	0,2%
bilet dobowy (24H)	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Razem	550	100,0%	294	100,0%	129	100,0%	76	100,0%	34	100,0%	1083	100,0%

Najczęściej wskazywane cele podróży "nie pieszych" jakie odbyli badani w poprzednim dniu nauki to: "nauka" (42,1%) i "dom" (30,3%). Najczęściej wskazywanym celem pierwszej podróży jest "nauka" (73,7%). Najczęstszym celem kolejnych podróży (II, III i IV) jest "dom"; odpowiednio: II podróż - 60,0%, III podróż - 32,6% i IV podróż - 58,7%.

Tabela 24 Cel podróży – próba badawcza uczniowie

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		suma podróży o określonym celu	
praca (P)	8	1,5%	1	0,3%	0	0,0%	1	1,1%	10	0,9%
nauka (N)	386	73,7%	52	15,3%	21	14,9%	3	3,3%	462	42,1%
dom (D)	28	5,3%	204	60,0%	46	32,6%	54	58,7%	332	30,3%
zakupy (Z)	18	3,4%	19	5,6%	10	7,1%	2	2,2%	49	4,5%
sprawy zawodowe i służbowe (SZ)	9	1,7%	5	1,5%	5	3,5%	4	4,3%	23	2,1%
sprawy osobiste (SO)	33	6,3%	21	6,2%	19	13,5%	10	10,9%	83	7,6%
sprawy towarzyskie (ST)	22	4,2%	17	5,0%	22	15,6%	8	8,7%	69	6,3%
rekreacja (R)	20	3,8%	21	6,2%	18	12,8%	10	10,9%	69	6,3%
suma kolejnych podróży	524	100,0%	340	100,0%	141	100,0%	92	100,0%	1097	100,0%
odsetek podróżujących (N=968)	54,1%		35,1%		14,6%		9,5%			
brak wskazań (N=968)	444		628		827		876			
	45,9%		64,9%		85,4%		90,5%			

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 25 Gmina początku podróży – próba badawcza uczniowie

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		suma podróży z określonej miejscowości	
Gorzów Wielkopolski	287	57,3%	295	87,8%	113	82,5%	71	79,8%	766	72,1%
Bogdaniec	13	2,6%	3	0,9%	3	2,2%	2	2,2%	21	2,0%
Deszczno	26	5,2%	4	1,2%	4	2,9%	4	4,5%	38	3,6%
Kłodawa	23	4,6%	6	1,8%	5	3,6%	4	4,5%	38	3,6%
Lubiszyn	12	2,4%	1	0,3%	1	0,7%	0	0,0%	14	1,3%
Santok	14	2,8%	8	2,4%	2	1,5%	1	1,1%	25	2,4%
inna gmina powiatu gorzowskiego	54	10,8%	8	2,4%	3	2,2%	4	4,5%	69	6,5%
inna gmina województwa lubuskiego	49	9,8%	6	1,8%	3	2,2%	0	0,0%	58	5,5%
podróż z poza województwa lubuskiego	23	4,6%	5	1,5%	3	2,2%	3	3,4%	34	3,2%
suma kolejnych podróży	501	100,0%	336	100,0%	137	100,0%	89	100,0%	1063	100,0%
odsetek podróżujących (N=968)	51,8%	-	34,7%	-	14,2%	-	9,2%	-	-	-
brak wskazań (N=968)	467	-	632	-	831	-	879	-	-	-
	48,2%	-	65,3%	-	85,8%	-	90,8%	-	-	-

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 26 Gmina zakończenia podróży – próba badawcza uczniowie

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		suma podróży z określonej miejscowości	
Gorzów Wielkopolski	434	87,1%	214	66,5%	98	75,4%	69	79,3%	815	78,6%
Bogdaniec	4	0,8%	8	2,5%	2	1,5%	1	1,1%	15	1,4%
Deszczno	7	1,4%	8	2,5%	5	3,8%	4	4,6%	24	2,3%
Kłodawa	7	1,4%	9	2,8%	3	2,3%	4	4,6%	23	2,2%
Lubiszyn	1	0,2%	4	1,2%	0	0,0%	0	0,0%	5	0,5%
Santok	7	1,4%	3	0,9%	1	0,8%	1	1,1%	12	1,2%
inna gmina powiatu gorzowskiego	7	1,4%	34	10,6%	8	6,2%	3	3,4%	52	5,0%
inna gmina województwa lubuskiego	15	3,0%	29	9,0%	8	6,2%	2	2,3%	54	5,2%
podróż z poza województwa lubuskiego	16	3,2%	13	4,0%	5	3,8%	3	3,4%	37	3,6%
suma kolejnych podróży	498	100,0%	322	100,0%	130	100,0%	87	100,0%	1037	100,0%
odsetek podróżujących (N=968)	51,4%	-	33,3%	-	13,4%	-	9,0%	-	51,4%	-
brak wskazań (N=968)	470	-	646	-	838	-	881	-	470	-
	48,6%	-	66,7%	-	86,6%	-	91,0%	-	48,6%	-

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Dominujące środki transportu z jakich korzystają uczniowie to autobus (39%) i tramwaj (19%). Spora część uczniów w swoich podróżach korzysta również z samochodu osobowego jako pasażer (14,5%) a nawet jako kierowca (prawie 8%).

Tabela 27 Użyte środki transportu – próba badawcza uczniowie

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		suma podróży określonym środkiem transportu	
PKP	30	5,2%	24	6,8%	3	2,1%	0	0,0%	57	4,9%
PKS	44	7,6%	18	5,1%	4	2,7%	5	5,4%	71	6,1%
tramwaj (T)	85	14,7%	86	24,4%	40	27,4%	11	11,8%	222	19,0%
autobus (A)	223	38,5%	131	37,2%	55	37,7%	47	50,5%	456	39,0%
taxi (TX)	3	0,5%	5	1,4%	0	0,0%	0	0,0%	8	0,7%
samochód osobowy jako kierowca (Sk)	51	8,8%	23	6,5%	12	8,2%	6	6,5%	92	7,9%
samochód osobowy jako pasażer (Sp)	95	16,4%	41	11,6%	18	12,3%	16	17,2%	170	14,5%
rower nie w celach rekreacyjnych (R)	24	4,1%	13	3,7%	5	3,4%	4	4,3%	46	3,9%
motocykl (motorower) nie w celach rekreacyjnych (M)	7	1,2%	7	2,0%	5	3,4%	2	2,2%	21	1,8%
inne	17	2,9%	4	1,1%	4	2,7%	2	2,2%	27	2,3%
suma użytych środków transportu	579	100,0%	352	100,0%	146	100,0%	93	100,0%	1170	100,0%

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W swoich podróżach, w zdecydowanej większości przypadków uczniowie korzystali tylko z jednego środka transportu - prawie 90%. W czasie jednej podróży z dwóch środków transportu korzystało 8,5% a z trzech już tylko około 2%. W przypadkach, w których dochodziło do łączenia środków transportu, najczęściej odnosiło się to do układów "autobus-tramwaj", "tramwaj-autobus" lub "PKP-tramwaj/autobus".

6. Spis tabel i rysunków

Spis tabel

Tabela 1 Zakres projektu Profesjonalizacja usług publicznych na terenie ZCG MG-6.....	7
Tabela 2 Beneficjenci pomocy społecznej biorący udział w badaniu ankietowym	9
Tabela 3 Uczniowie biorący udział w badaniu ankietowym metodą audytoryjną	10
Tabela 4 Nauczyciele biorący udział w badaniu	11
Tabela 5 Dobór próby - badanie ankietowe mieszkańców	11
Tabela 6 Dobór próby – badanie mieszkańców – wiek respondentów	12
Tabela 7 Dobór próby – badanie mieszkańców – wykształcenie respondentów	12
Tabela 8 Osoby oraz gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej w Gminie Santok 2008-2011	14
Tabela 9 Najczęściej świadczone usługi z zakresu pomocy społecznej na obszarze MG-6	18
Tabela 10 Jakie warunki należy spełnić, aby nie korzystać z pomocy społecznej [w %]	19
Tabela 11 Ocena usług publicznych w dziedzinie pomocy społecznej w gminie [w %]	20
Tabela 12 Propozycje poprawy jakości usług społecznych w dziedzinie pomocy społecznej na obszarze MG-6	21
Tabela 13 Jak sobie radzisz z odrabianiem lekcji (kto ci pomaga) [%]	45
Tabela 14 Imprezy, wydarzenia kulturalne – ważne dla mieszkańców regionu	72
Tabela 15 Oferta Centrum Edukacji Artystycznej – Filharmonia Gorzowska	73
Tabela 16 Preferowane formy uczestnictwa w kulturze	74
Tabela 17 Elementy decydujące o ocenie komunikacji zbiorowej – ocena uczniów MG-6	96
Tabela 18 Ocena gorzowskiej komunikacji miejskiej dokonana przez uczniów szkół MG-6	98
Tabela 19 Ocena komunikacji miejskiej do i z Gorzowa Wielkopolskiego	98
Tabela 20 Częstotliwość korzystania z komunikacji zbiorowej	100
Tabela 21 Sposób realizacji podróży miejskich i podmiejskich przez uczniów z MG-6	100
Tabela 22 Schemat podróży uczniów szkół na obszarze MG-6	102
Tabela 23 Podróże komunikacją według rodzaju biletu	102
Tabela 24 Cel podróży – próba badawcza uczniowie	104
Tabela 25 Gmina początku podróży – próba badawcza uczniowie	105
Tabela 26 Gmina zakończenia podróży – próba badawcza uczniowie	106
Tabela 27 Użyte środki transportu – próba badawcza uczniowie	107

Spis rysunków

Rysunek 1 Korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem w Gminie Santok w latach 2008 - 2011	15
Rysunek 2 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Santok w latach 2003 – 2012	15
Rysunek 3 Bezrobotni w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w Gminie Santok [w %, 2003 – 2012]	16
Rysunek 4 Długość korzystania z pomocy społecznej przez respondentów na obszarze MG-6 [w %]	17
Rysunek 5 Ocena usług publicznych w dziedzinie pomocy społecznej w samorządach MG-6 [w %]	20
Rysunek 6 Poziom satysfakcji z usług publicznych z pomocy społecznej w samorządach MG-6 [w %]	22
Rysunek 7 Zadowolenie z różnych form pomocy społecznej [w %]	23
Rysunek 8 Odsetek osób będących pod opieką pracownika socjalnego [w %]	23
Rysunek 9 Częstotliwość spotkań z pracownikiem socjalnym w samorządach MG-6	24
Rysunek 10 Ocena pracy pracowników placówek pomocy społecznej, odpowiedzi „zawsze tak” [w %]	24
Rysunek 11 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w Gminie Santok w latach 2002 -2011	27
Rysunek 12 Liczba uczniów w gimnazjum w Gminie Santok w latach 2002 -2012	27
Rysunek 13 Współczynnik skolaryzacji w Gminie Santok w latach 2003 - 2012	28
Rysunek 14 Ocena pracy nauczycieli przez rodziców	29
Rysunek 15 Ocena postaw nauczycieli wobec uczniów – ocena rodziców	30
Rysunek 16 Czas poświęcany na odrabianie zadań – ocena rodziców	31

Rysunek 17 Ocena przestrzegania praw ucznia	31
Rysunek 18 Ocena zachowania uczniów wobec nauczycieli.....	32
Rysunek 19 Ocena jakości programów nauczania	33
Rysunek 20 Ocena jakości obiektów szkolnych	33
Rysunek 21 Ocena wyposażenia w pomoce naukowe, w tym komputery	34
Rysunek 22 Ocena liczebność uczniów w klasach	35
Rysunek 23 Ocena liczby pedagogów szkolnych i psychologów.....	36
Rysunek 24 Ocena pomocy w zakresie planowania kariery zawodowej.....	36
Rysunek 25 Ocena dopasowania liczby placówek edukacyjnych do potrzeb mieszkańców	37
Rysunek 26 Młodzież uczestnicząca w zajęciach dodatkowych – deklaracje rodziców	38
Rysunek 27 Ocena dostępności zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania uczniów	39
Rysunek 28 Rodzaje zajęć dodatkowych, w których uczestniczy młodzież – deklaracje rodziców	39
Rysunek 29 Przyczyny nieuczestniczenia w zajęciach dodatkowych	40
Rysunek 30 Ocena stanu komunikacji publicznej i jej dopasowania do potrzeb uczniów dojeżdżających.....	41
Rysunek 31 Stosunek uczniów do szkoły, w której się uczą na obszarze MG-6 (czy lubisz swoją szkołę) [w%]	42
Rysunek 32 Motywacje do wyboru obecnej szkoły na obszarze MG-6 z podziałem na płeć [%]	43
Rysunek 33 Planowane miejsce zamieszkania za 5-10 lat – MG-6 [%].....	43
Rysunek 34 Ocena jakości nauczania oraz jego oceny [%]	44
Rysunek 35 Czas poświęcany na odrabianie lekcji [%].....	45
Rysunek 36 Uczniowie uczęszczający zajęcia pozalekcyjne [%].....	46
Rysunek 37 Przyczyny nieuczęszczania na zajęcia pozalekcyjne w szkole [%]	47
Rysunek 38 Powody nieuczestniczenia w dodatkowych zajęciach w szkole [%].....	47
Rysunek 39 Ocena elementów systemu edukacji przez uczniów z Santoka – oceny dobre i bardzo dobre [%]	49
Rysunek 40 Dostępność oferty edukacyjnej [w%]	51
Rysunek 41 Możliwości kształcenia na obszarze MG-6 [%]	51
Rysunek 42 Możliwości współpracy w dziedzinie edukacji w ramach MG-6 – opinia nauczycieli [%].....	52
Rysunek 43 Przeszkody we współpracy w dziedzinie edukacji w ramach MG-6.....	53
Rysunek 44 Ocena zadowolenia nauczycieli z pracy zawodowej [%].....	54
Rysunek 45 Główne zjawiska patologiczne występujące w placówkach oświatowych MG-6	55
Rysunek 46 Główne postulaty nauczycieli dotyczące poprawy systemu edukacji.....	55
Rysunek 47 Ocena elementów systemu edukacji dokonana przez nauczycieli na obszarze MG-6 [%].....	57
Rysunek 48 Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w Gminie Santok w latach 2003 - 2012	59
Rysunek 49 Ocena ogólnej jakości oferty kulturalnej.....	61
Rysunek 50 Ocena liczby instytucji kultury działających	62
Rysunek 51 Ocena stanu technicznego obiektów instytucji kultury.....	63
Rysunek 52 Ocena infrastruktury ośrodków rekreacji i wypoczynku	64
Rysunek 53 Ocena zainteresowania i uczestnictwa mieszkańców w ofercie kulturalnej miasta/gminy	65
Rysunek 54 Ocena promocji kultury i produktów kulturowych (wydarzeń) oferowanych przez miasto/gminę	66
Rysunek 55 Ocena liczby przedsięwzięć kulturalnych organizowanych na terenie miasta/gminy	67
Rysunek 56 Ocena wielkości środków, jakie władze miasta/gminy przeznaczają na kulturę	67
Rysunek 57 Ocena celowości wydatkowania środków, jakie władze miasta/gminy przeznaczają na kulturę	68
Rysunek 58 Ocena fachowości kadr instytucji i organizacji zajmujących się kulturą	69
Rysunek 59 Ocena wiedzy animatorów kultury na temat potrzeb kulturalnych mieszkańców	69
Rysunek 60 Uczestnictwo w życiu kulturalnym	70
Rysunek 61 Ocena sytuacji materialnej rodziny a uczestnictwo w kulturze	71
Rysunek 62 Bariery uczestnictwa w kulturze – MG-6	72
Rysunek 63 Ocena dopasowania oferty kultury do potrzeb mieszkańców	74
Rysunek 64. Uczestnictwo w imprezach/wydarzeniach kulturalnych na terenie Gorzowa Wlkp. W 2013 roku.....	76
Rysunek 65 Najważniejsze imprezy / wydarzenia kulturalne i sportowe w MG-6 w opinii uczniów	77
Rysunek 66 Deklaracja uczestnictwa w imprezach kulturalnych według rodzaju przedsięwzięcia	78
Rysunek 67 Przeszkody w uczestnictwie w imprezach kulturalnych uczniów na obszarze MG-6 [%]	79
Rysunek 68 Akceptowane przez młodzież opłaty za uczestnictwo w imprezach kulturalnych i sportowych [%].....	79
Rysunek 69 Ogólnie – jakość oferty komunikacji publicznej miasta/gminy	81

<i>Rysunek 70 Sposób zarządzania komunikacją publiczną.....</i>	<i>82</i>
<i>Rysunek 71 Warunki podróży w pojazdach .....</i>	<i>83</i>
<i>Rysunek 72 Dopasowanie układu linii komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców .....</i>	<i>83</i>
<i>Rysunek 73 Integrację komunikacji autobusowej, tramwajowej i kolejowej.....</i>	<i>84</i>
<i>Rysunek 74 Efektywność polityki transportowej miasta/gminy .....</i>	<i>85</i>
<i>Rysunek 75 Jakość taboru komunikacji publicznej.....</i>	<i>85</i>
<i>Rysunek 76 Czystość na przystankach .....</i>	<i>86</i>
<i>Rysunek 77 Współpracę Gorzowa Wielkopolskiego i sąsiednich gmin w organizacji komunikacji publicznej.....</i>	<i>87</i>
<i>Rysunek 78 Częstotliwość połączeń Gorzowa Wielkopolskiego z sąsiednimi gminami .....</i>	<i>87</i>
<i>Rysunek 79 Czas dotarcia do przystanek.....</i>	<i>88</i>
<i>Rysunek 80 Sposób realizowania podróży w gminach.....</i>	<i>89</i>
<i>Rysunek 81 Częstotliwość korzystania z komunikacji zbiorowej w gminach .....</i>	<i>90</i>
<i>Rysunek 82 Samochód w gospodarstwie domowym .....</i>	<i>91</i>
<i>Rysunek 83 Oczekiwania wobec komunikacji zbiorowej (1) – gmina Santok .....</i>	<i>92</i>
<i>Rysunek 84 Oczekiwania wobec komunikacji zbiorowej (2) – gmina Santok .....</i>	<i>93</i>
<i>Rysunek 85 Ocena komunikacji w Gorzowie Wlkp. (1) – gmina Santok .....</i>	<i>94</i>
<i>Rysunek 86 Ocena komunikacji w Gorzowie Wlkp. (2) – gmina Santok .....</i>	<i>94</i>
<i>Rysunek 87 Ocena komunikacji do i z Gorzowa Wlkp. (1) – gmina Santok. ....</i>	<i>95</i>
<i>Rysunek 88 Ocena komunikacji do i z Gorzowa Wlkp. (2) – gmina Santok. ....</i>	<i>96</i>
<i>Rysunek 89 Dojeżdżający do szkoły według gmin MG-6.....</i>	<i>99</i>
<i>Rysunek 90 Godziny rozpoczęcia podróży uczniów szkół MG-6 .....</i>	<i>101</i>